Załącznik do Uchwały Nr XXIII/111/2016

Rady Gminy Pionki z dnia 26 września 2016

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY PIONKI NA LATA 2016-2020

2016

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE 3

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII 5

1. PODSTAWY PRAWNE 5

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE 6

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE 18

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE 18

2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA 21

3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE 22

4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY 26

5. EDUKACJA I WYCHOWANIE 35

6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA 36

7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI 39

8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE 45

9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI 54

10. PRZESTĘPCZOŚĆ 55

11. POMOC SPOŁECZNA 57

12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE 73

13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM” ... 75

14. ANALIZA SWOT 90

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY 97

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ 100

IV. PROGRAMY I PROJEKTY 111

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII 113

SPIS TABEL I WYKRESÓW 118

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Pionkach. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy. Moderatorem prac nad dokumentem było Centrum Wspierania Służb Społecznych w Częstochowie.

Strategia ma charakter kilkuletni; została przygotowana na lata 2016-2020. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Infrastruktura transportowa i komunikacyjna; Struktura demograficzna i zasoby mieszkaniowe; Struktura gospodarcza i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Życie kulturalne i infrastruktura sportowo-rekreacyjna; Opieka zdrowotna i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Problem bezdomności; Przestępczość; Pomoc społeczna i Organizacje pozarządowe.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Tutaj, odpowiedzialność spada na lokalnych polityków, działaczy, przedstawicieli różnych instytucji, zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pionki na lata 2016-2020 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 446),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 487),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 575),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 114 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 169 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 224),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 645),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r., nr 43, poz. 225 ze zm.),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r., nr 127, poz. 721 ze zm.),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2016 r., poz. 195),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 581 ze zm.),
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.),
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 618 ze zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 546),
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 833 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 150 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 966 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 239),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.).

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pionki na lata 2016-2020 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,

- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020,
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze",
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2020 roku,
- Strategia Rozwoju Gminy Pionki na lata 2007-2020.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „*Unia innowacji*" ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „*Młodzież w drodze*" służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „*Europejska agenda cyfrowa*" zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*" ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt

„Polityka przemysłowa w erze globalizacji” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do Małych i Średnich Przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu *„Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”* jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt *„Europejski program walki z ubóstwem”* zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to z kolei najważniejszy średniookresowy dokument rozwojowy na szczeblu krajowym, określający cele strategiczne do 2020 roku. Wyznacza on trzy obszary strategiczne: *Sprawne i efektywne państwo*, *Konkurencyjna gospodarka*, *Spójność społeczna i terytorialna*, w których koncentrują się główne działania, oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument z jednej strony wyznacza działania służące usuwaniu barier rozwojowych, w tym ujawnionych przez kryzys gospodarczy słabości polskiej gospodarki, a z drugiej skupia się na wspomnianych powyżej potencjałach, które będą stymulowały rozwój kraju.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych (Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa), które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Dokument skierowany jest nie tylko do administracji publicznej, ale także do środowisk społecznych i gospodarczych, które

uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla dokumentów strategicznych przygotowywanych w kraju na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Wskazane w strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020" i są z nią spójne.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Instrumentami realizacji Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Dokumenty te wraz z Umową tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Umowa ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju, oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Biorąc pod uwagę wskazane powyżej cele rozwojowe kraju, w Umowie wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, do których zaliczono: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczną i aktywność zawodową, infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami. Priorytety te będą realizowane w ramach właściwych celów tematycznych, wskazanych w projektach rozporządzeń Unii Europejskiej.

Umowa wskazuje m.in. rodzaje inwestycji, mogących liczyć na dofinansowanie, proponuje układ programów operacyjnych, prezentuje zarys systemu ich wdrażania, a także przedstawia ogólne założenia opartego na zasadzie subsydiarności podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służyć ma, umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020, realizacja przez samorządy województw programów

dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny.

Zgodnie z Umową Partnerstwa w latach 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy **Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,** dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego i dobrego rządzenia oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. Krajowy program (zasili go 28% środków funduszu) będzie się koncentrował na zmianach strukturalnych poszczególnych polityk sektorowych, a także na takich przedsięwzięciach, które mają charakter ogólnopolski i są priorytetowe z punktu widzenia polityki państwa, natomiast na poziomie regionalnym interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego (72% środków funduszu) będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój obejmuje pięć następujących osi priorytetowych: I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 przewiduje utworzenie 11 osi priorytetowych. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach osi priorytetowych 6. Jakość życia, 8. Rozwój rynku pracy i 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem.

W ramach Osi Priorytetowej 6. wyznaczono cele szczegółowe zakładające zwiększenie jakości efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach oraz ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Ich osiągnięciu służyć ma wprowadzenie w życie priorytetów inwestycyjnych obejmujących: inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego oraz zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejście z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych, a także wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.

Z kolei w ramach Osi Priorytetowej 8. sformułowano cele szczegółowe zakładające zwiększenie zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone na rynku pracy, oraz umożliwienie powrotu do aktywności zawodowej osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3., a do priorytetów inwestycyjnych zaliczono: zapewnienie dostępu do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników oraz wyrównywanie szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, w rozwoju kariery oraz godzeniu życia zawodowego i prywatnego, a także promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.

Z kolei w ramach Osi Priorytetowej 9. przewidziano do realizacji cele szczegółowe zakładające zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa, zapewnienie szerszego dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej oraz zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań. Osiągnięcie tych celów uzależniono od wdrożenia priorytetów inwestycyjnych obejmujących: aktywną integrację osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (szczególnie osób z niepełnosprawnościami) ukierunkowaną na ich aktywizację społeczno-zawodową, ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym oraz wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze” jest dokumentem, który stanowi podstawę polityki rozwoju województwa. Jest odpowiedzią na wyzwania, którym musi sprostać województwo, aby podnieść jakość życia mieszkańców, ograniczyć wykluczenie społeczne i bezrobocie, realizować politykę spójności terytorialnej oraz politykę inteligentnego i zrównoważonego rozwoju.

Za cel strategiczny o charakterze priorytetowym uznano „Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych

technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym". W dokumencie sformułowano również trzy inne cele strategiczne: 1. Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii, 2. Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego, 3. Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

W ramach najistotniejszego z punktu widzenia polityki społecznej celu strategicznego 3. wyznaczono kierunki działań zakładające rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, aktywizację rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej, rozwój priorytetowych dla regionu dziedzin nauki, wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej, przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integrację społeczną, wyrównanie szans edukacyjnych, a także podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2020 roku jest dokumentem, który stanowi podstawę polityki rozwoju powiatu. W oparciu o analizę uwarunkowań i problemów ograniczających rozwój powiatu, sformułowano misję rozwoju i wyznaczono cele rozwoju – 2 cele strategiczne (1. Wzrost konkurencyjności gospodarki, zatrudnienia i przedsiębiorczości mieszkańców, 2. Rozwój usług społecznych oraz tworzenie społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego) oraz 11 celów operacyjnych (1.1. Likwidacja niedoborów w sferze infrastruktury technicznej oraz ochrona środowiska przyrodniczego, 1.2. Poprawa efektywności i specjalizacja sektora rolnego, 1.3. Rozwój aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, 1.4. Rozwój infrastruktury turystycznej, 1.5. Promocja walorów i zasobów oraz rozwój współpracy międzynarodowej powiatu, 2.1. Podniesienie poziomu wykształcenia, wiedzy i umiejętności praktycznych mieszkańców, 2.2. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców oraz opieki społecznej, 2.3. Poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego, 2.4. Wspieranie działań na rzecz integracji i aktywizacji prospołecznej mieszkańców, 2.5. Edukacja ekologiczna i promocja proekologicznego stylu życia mieszkańców, 2.6. Upowszechnienie technologii informacyjnych i komunikacyjnych).

Do kierunków działań realizacyjnych istotnych z punku widzenia niniejszego dokumentu zaliczono m.in.: wspieranie publicznych i niepublicznych instytucji rynku pracy

(szkolenia i doskonalenie zawodowe pracowników służb zatrudnienia, wyposażenie w odpowiednie narzędzia i systemy informatyczne), rozwijanie i doskonalenie usług świadczonych przez instytucje rynku pracy i instrumentów aktywizacji zawodowej (poradnictwo zawodowe, szkolenia i przekwalifikowania, pośrednictwo pracy, staże i praktyki zawodowe, zatrudnienie subsydiowane, elastyczne formy zatrudnienia, wolontariat itd.), wspieranie współpracy i partnerstwa publiczno-społecznego na rzecz rozwoju lokalnego rynku pracy, aktywne uczestnictwo instytucji rynku pracy z powiatu w ogólnopolskich i wojewódzkich programach aktywizacji zawodowej (ujętych w krajowych i regionalnych planach działań na rzecz zatrudnienia), promowanie przedsiębiorczości i samozatrudnienia (kampanie informacyjno-edukacyjne, szkolenia, dobre praktyki itd.), wspieranie powstających mikro- i małych przedsiębiorstw, w tym w szczególności na obszarach wiejskich (system szkoleń i doradztwa), aktywizację zawodową kobiet i osób długotrwale bezrobotnych, wspieranie działań na rzecz tworzenia parku przemysłowego Radom-Pionki-Szydłowiec oraz budowy drogowych tras ekspresowych S7 i S12, rozwijanie publicznej infrastruktury turystycznej (ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne, sztuczne zbiorniki wodne, punkty informacji turystycznej itd.), wspieranie rozwoju bazy noclegowej, gastronomicznej, sportowej i rekreacyjnej (w tym budowy Centrum Sportu i Rekreacji w oparciu o zbiornik wodny Domaniów i Siczki), a także agroturystyki.

Podkreślono również potrzebę stałego podnoszenia jakości kształcenia w szkołach i placówkach oświatowych (doskonalenie kadr nauczycielskich, innowacyjne programy nauczania, komputeryzacja i doposażenie szkół w niezbędny sprzęt, wymiana młodzieży i współpraca międzynarodowa szkół itd.), dostosowania bazy edukacyjnej i sportowej do zmieniających się standardów i potrzeb (modernizacja budynków, budowa i modernizacja przyszkolnych obiektów sportowych), rozwijania sportu szkolnego, wyrównywania szans edukacyjnych młodzieży (zajęcia wyrównawcze, zasiłki dla osób najuboższych, systemy stypendialne itd.), rozwijania nauczania języków obcych i zajęć pozalekcyjnych, skorelowania kierunków kształcenia i nauczania praktycznego z rozwojem mikro- i małych przedsiębiorstw oraz branż, rozwijania działalności Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych oraz promowania różnych form edukacji pozaszkolnej (kształcenie ustawiczne osób starszych, edukacja na odległość itd.).

Za istotne uznano również rozwijanie infrastruktury ochrony zdrowia poprawiającej dostępność i jakość świadczonych usług medycznych (rozbudowa i modernizacja obiektów służby zdrowia, zakup i modernizacja sprzętu medycznego do diagnostyki, terapii i rehabilitacji, wdrażanie systemów zarządzania jakością w placówkach ochrony zdrowia), zwiększenie dostępu mieszkańców do specjalistycznej opieki medycznej, podejmowanie działań na rzecz promocji zdrowia i zdrowego stylu życia (badania profilaktyczne, wspieranie rozwoju sportu i rekreacji), utworzenie wolontariatu dla osób potrzebujących przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i przy współudziale organizacji charytatywnych i parafii (pomoc rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej), tworzenie systemu pomocy sąsiedzkiej dla osób potrzebujących, likwidowanie barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych, pozyskiwanie i rozwijanie rodzinnych form opieki (zawodowa: specjalistyczna i zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego), rozwijanie placówek wsparcia dziennego (świetlic socjoterapeutycznych), poprawę standardu funkcjonowania (remonty, rozbudowa i modernizacja) Domów Pomocy Społecznej w Jedlance, Krzyżanowicach i Wierzbicy oraz aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych (tworzenie warsztatów terapii zajęciowej).

Zwrócono również uwagę na konieczność prowadzenia stałego monitoringu stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego, systematycznej realizacji programów prewencyjnych (bezpieczna wieś, bezpieczna szkoła, bezpieczna droga do szkoły, bezpieczny wypoczynek), zwiększenia zatrudnienia w Policji (etaty dla policjantów służb patrolowych i pionów logistycznych oraz pracowników cywilnych), przeprowadzenia remontów i zmodernizowania bazy lokalowej Policji i Państwowej Staży Pożarnej oraz wyposażenia ich w nowoczesny sprzęt techniczny (samochody, środki łączności, komputery wraz z oprogramowaniem), podejmowania współpracy z Ochotniczymi Strażami Pożarnymi i ich doposażenie w nowoczesny sprzęt techniczny (pojazdy samochodowe, umundurowanie bojowe) oraz zestawy pierwszej pomocy medycznej, a także modernizowania strażnic, utworzenia sekcji ratownictwa wodnego i przeciwpowodziowego w Ochotniczej Straży Pożarnej w Domaniowie, tworzenia Gminnych Centrów Zarządzania Kryzysowego na bazie gminnych jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych oraz wspierania organizacyjno-finansowego imprez sportowo-pożarniczych, edukacyjnych i kulturalnych organizowanych przez Zarząd Oddziału Powiatowego Związku OSP RP w Radomiu.

Podkreślono również potrzebę prowadzenia cyklicznych szkoleń oraz doradztwa w zakresie tworzenia inicjatyw obywatelskich na rzecz rozwoju powiatu i poszczególnych gmin, w tym Lokalnych Grup Działania w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (oś 4 Leader), zorganizowania internetowej „giełdy" inicjatyw społeczno-gospodarczych jako formy aktywizacji oraz integracji mieszkańców, organizacji i instytucji na rzecz rozwiązywania wspólnych problemów lokalnych, wspierania lokalnych inicjatyw kultywowania tradycji dziedzictwa narodowego oraz cyklicznych imprez kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych o charakterze integrującym społeczność lokalną, zorganizowania przy Starostwie Powiatowym punktu wspierania organizacji pozarządowych w zakresie organizacyjno-prawnym, rachunkowo-księgowym oraz pozyskiwania środków finansowych na działalność statutową, wspierania rozwoju organizacji pozarządowych i wolontariatu oraz działań na rzecz utworzenia Zakładów Aktywizacji Zawodowej w Alojzowie (w gminie Iłża).

Strategia Rozwoju Gminy Pionki na lata 2007-2020 jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i kierunki polityki rozwoju gminy. Na podstawie raportu o stanie gminy oraz analizy mocnych i słabych jej stron oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją, sformułowano misję i wizję rozwoju gminy oraz wyznaczono nadrzędny cel strategiczny gminy („Poprawa życia mieszkańców i zrównoważony rozwój gminy") oraz 6 celów strategicznych: (1. Poprawa jakości usług komunalnych świadczonych przez gminę, 2. Doskonalenie infrastruktury społecznej, 3. Gmina przyjazna dla środowiska, 4. Podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej, 5. Modernizacja i restrukturyzacja rolnictwa, 6. Kreowanie odpowiedniego klimatu do inwestowania na terenie gminy oraz rozwój przedsiębiorczości), cele operacyjne oraz programy i zadania.

W ramach ww. celów zaplanowano m.in. takie programy i zadania odnoszące się do problematyki społecznej, jak: aktywizowanie osób bezrobotnych i minimalizowanie skutków bezrobocia, utworzenie sprawnego systemu zapobiegania kryzysom rodziny ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży, ochrona standardu życia i poprawa funkcjonowania osób starszych, zapobieganie i ograniczanie zjawiska bezdomności, poprawa sytuacji osób i rodzin z problemami uzależnień, stworzenie bazy noclegowej dla bezdomnych i osób, wobec których stosowano przemoc, utworzenie centrum integracji społecznej, opracowanie i wdrożenie programu przeciwdziałania przestępczości i patologiom społecznym, udzielenie wsparcia merytorycznego i finansowego osobom znajdującym się

w trudnej sytuacji życiowej, organizowanie świetlic dla dzieci i młodzieży, opracowanie programów edukacyjno-wychowawczych dla dzieci, opracowanie programu zapobiegania niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży, wyrównywanie szans i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, likwidowanie barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej, włączenie osób niepełnosprawnych w aktywne życie społeczne oraz zwiększenie ich dostępu do edukacji i lokalnego rynku pracy, tworzenie ośrodków zdrowia na terenie gminy, modernizowanie obiektów służby zdrowia, doposażenie gabinetów lekarskich w specjalistyczny sprzęt medyczny, zwiększenie dostępności opieki stomatologicznej, wprowadzenie w szkołach opieki pielęgniarskiej oraz promowanie zdrowego trybu życia i programów profilaktycznych.

Za ważne uznano także utworzenie ośrodka doskonalenia zawodowego, organizowanie kursów i szkoleń z praktyczną nauką zawodu, organizowanie szkoleń dla rolników (ekologia, agroturystyka, restrukturyzacja produkcji rolniczej itp.), upowszechnianie umiejętności korzystania z technik teleinformatycznych, rozbudowę infrastruktury upowszechniania wiedzy z wykorzystaniem rozwiązań ICT, współpracę Powiatowego Urzędu Pracy z organizacjami i przedsiębiorcami w zakresie kreacji samozatrudnienia bezrobotnych i absolwentów z terenu gminy, utworzenie systemu przekwalifikowania zawodowego i szkoleń dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy, zapewnienie dostępu do profesjonalnej informacji lokalnym przedsiębiorcom i inwestorom zewnętrznym, wdrożenie systemu zachęt dla lokalnych przedsiębiorców i inwestorów zewnętrznych, udzielanie przedsiębiorcom pomocy merytorycznej w rozwijaniu działalności, inspirowanie do tworzenia nowych miejsc pracy, stworzenie oferty terenów i obiektów przeznaczonych do zainwestowania oraz promowanie gminy.

Zwrócono również uwagę na potrzebę rozbudowy i modernizacji budynków szkolnych oraz ich doposażenia, budowę boisk szkolnych, udoskonalenia systemu stypendialnego dla dzieci i młodzieży uzdolnionej pochodzącej z rodzin najuboższych i zagrożonych marginalizacją, organizowania zajęć pozalekcyjnych, zakupu autobusu przeznaczonego do dowożenia dzieci do szkół, utworzenia klubów dla młodzieży, tworzenia bazy lokalowej dla wiejskich ośrodków kultury, budowy i modernizacji obiektów zaliczanych do infrastruktury kulturalnej (pomniki, obiekty sakralne, zabytki), stworzenia przejrzystego sytemu informacji o istniejących zasobach kulturowych znajdujących się na terenie gminy,

organizowania imprez kulturalno-oświatowych kultywujących miejscową tradycję i kulturę, popularyzowania i rozwijania czytelnictwa, wyznaczania miejsc pod działalność turystyczno-rekreacyjno-sportową, budowy infrastruktury turystycznej, rozwijania bazy rekreacyjnej i sportowej, udzielania pomocy w tworzeniu gospodarstw agroturystycznych, uatrakcyjnienia wypoczynku wiejskiego, promowania walorów turystycznych gminy oraz agroturystyki, a także utworzenia punktu informacji turystycznej.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Gmina wiejska Pionki położona jest w województwie mazowieckim, we wschodniej części powiatu radomskiego. Graniczy z gminami Jedlnia-Letnisko, Jastrzębia, Gózd oraz miastem Pionki (z powiatu radomskiego), z gminami Garbatka-Letnisko, Kozienice, Głowaczów (z powiatu kozienickiego) oraz z Zwoleń i Policzna (z powiatu zwoleńskiego).

Gmina zajmuje powierzchnię 230,82 km², co stanowi 15,09% powierzchni powiatu i podzielona jest na 31 sołectw: Adolfin, Augustów, Bieliny, Brzezinki, Brzeziny, Czarna Kolonia, Czarna Wieś, Działki Suskowolskie, Helenów, Januszno, Jaroszki, Jaśce, Jedlnia, Jedlnia Kolonia, Kieszek, Kolonka, Krasna Dąbrowa, Laski, Mireń, Płachty, Poświętne, Sałki, Sokoły, Stoki, Sucha, Suskowola, Tadeuszów, Wincentów, Zadobrze, Zalesie i Żdżary. Siedzibą gminy są Pionki będące osobną gminą miejską.

Gmina położona jest w większości w obrębie Równiny Radomskiej, mniejszy, północny jej fragment należy do Równiny Kozienickiej. Rzeźba terenu jest mało urozmaicona, dominują wysoczyzny polodowcowe. Najniżej położone są doliny rzek Zagożdżonki i Leniwej (122-125 m. n.p.m.), natomiast najwyższe punkty terenu (około 177 m. n.p.m.) znajdują się w rejonie Helenowa, w południowej części gminy.

Rzeka Zagożdżonka jest lewobrzeżnym dopływem Wisły (jej długość w granicach gminy wynosi ok. 18 km), a rzeka Leniwa – prawobrzeżnym dopływ Radomki (długość w granicach gminy ok. 13 km). Pozostałymi rzekami przepływającymi przez teren gminy są: Brzeźniczka i Mireńka (dopływy Zagożdżonki) oraz Ostrowica i Narutówka (dopływy Leniwej). Ponadto na całym obszarze gminy występuje wiele drobnych, nienazwanych cieków wodnych zasilających większe rzeki.

Największą atrakcję krajobrazu gminy stanowi Puszcza Kozienicka, na terenie której ustanowiono Kozienicki Park Krajobrazowy. W gminie utworzono pięć rezerwatów przyrody – Ciszek, Ponty im. T. Zielińskiego, Załamanek, Pionki i Brzeźniczka. W rezerwatach tych gniazdują rzadkie gatunki ptaków, np. orlik krzykliwy, krogulec, turkawka, myszołów, a także występują licznie rośliny chronione, np. widłaki, czosnek niedźwiedzi, zawilec, lilia złotogłów.

Początki osadnictwa na terenie gminy Pionki sięgają prehistorii. Na przedmioty z tych czasów archeolodzy natrafili w 1835 roku w regionie Jedlni. W epoce nowożytnej przez ziemie te biegły szlaki handlowe w kierunku Wisły, które przyczyniły się do kolonizacji i zasiedlania Puszczy Kozienickiej. Szczególny rozwój przypadł na czasy Władysława Jagiełły, kiedy prowadził tędy szlak z Krakowa na Litwę. Polowali tutaj królowie polscy, z kolei podczas insurekcji kościuszkowskiej przejeżdżał tędy Tadeusz Kościuszko (stąd nazwy wsi: Tadeuszów i Kościuszków). Podczas powstania styczniowego teren gminy był areną wielu akcji oddziałów partyzanckich. Operowali na nim m.in. Czachowski, Piwnicki oraz Kononowicz. Podczas I wojny światowej miała tu miejsce największa bitwa na terenie Puszczy Kozienickiej, w której brała udział I Brygada Legionów Józefa Piłsudskiego.

Pierwsza wzmianka o ziemiach, na których leży gmina Pionki pochodzi z czasów panowania Władysława Jagiełły (rok 1391) i dotyczy młynów Pionka i Zagożdżon. Dzięki przebiegającym przez te tereny szlakom handlowym powstały najstarsze osady obecnej gminy, tj. Jedlnia Kościelna i Sucha. Wówczas duże znaczenie odgrywała również Jedlnia Kościelna, która była ważnym ośrodkiem bartnictwa. Jej rangę podnosiła bytność króla Władysława Jagiełły, który wielokrotnie zatrzymywał się tam na polowania. Osady na obszarze obecnej gminy Pionki (wówczas przynależne do tzw. ekonomii kozienickiej) miały takie znaczenia, iż już w roku 1615 odbyła się tu pierwsza lustracja, która dostarczyła wielu cennych informacji. Z dokumentów dowiadujemy się m.in., że młynarze oddawali co roku do folwarku w Jedlni 30 korcy żyta, a także po 2 wieprze, karmione własnym kosztem. Płacili również dziesięcinę dla plebana z Jedlni w wysokości 3 korcy żyta każdy. Młynarze Pionka i Zagożdżon płacili także czynsz za użytkowanie stawów (odpowiednio 30 i 166 zł).

W wyniku wojen oraz najazdów wojsk szwedzkich, siedmiogrodzkich i kozackich, nawiedzających Rzeczpospolitą w XVII wieku znacznie ucierpiały także ziemie w Puszczy Kozienickiej. Mimo to rozwój osadnictwa na tym obszarze trwał dalej, czego najlepszym przykładem było założenie przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego miejscowości Augustów.

W 1885 roku otwarto linię kolejową łączącą Pionki z Radomiem i Dęblinem, a w 1923 roku rozpoczęto budowę Państwowej Wytwórni Prochu w Zagożdżonie. Rozpoczął się szybki napływ ludności ze wszystkich zakątków kraju przynoszącej ze sobą potencjał intelektualny i demograficzny. Nastąpił dynamiczny rozwój osady przyfabrycznej, która wkrótce

przekształciła się w miasto Pionki, gdzie w 1939 roku mieszkało około 8.500 osób. Okres II wojny światowej przyniósł początkowo liczne bombardowania, a później represje wobec ludności cywilnej. W latach 1941-1944 istniał tu obóz pracy przymusowej dla ludności żydowskiej. Szacuje się, że w wyniku wojny życie utraciło ok. 2.000 mieszkańców Pionek.

Po zakończeniu II wojny światowej zakład wytwórni prochu został odbudowany i wznowił produkcję, przez następne 45 lat zaliczając się do największych producentów branży chemicznej w Polsce. Na terenie obejmującym ponad 700 ha istniało ok. 500 budynków składających się na infrastrukturę przemysłową Państwowej Wytwórni Prochu, przekształconej następnie w Zakłady Tworzyw Sztucznych Pronit. W latach 1950-1970 pracowało w nich od 5 do 10 tysięcy mieszkańców regionu, natomiast w latach 90-tych do 4 tysięcy.

W 1954 roku Pionki uzyskały prawa miejskie, a w 1973 roku w ówczesnym powiecie kozienickim, w województwie kieleckim utworzono gminę wiejską Pionki. Powstała z obszaru dawnych gmin Jedlnia i Suskowola, natomiast miasto Pionki zachowało odrębność administracyjną.

Na terenie gminy Pionki zachowały się cenne zasoby dziedzictwa kulturowego, głównie zespoły kultury sakralnej. Najważniejsze zabytkowe obiekty stanowią: kościół pw. Św. Mikołaja biskupa w Jedlni, kościół parafialny pw. Św. Idziego w Suchej oraz wikariat drewniany z 1 połowy XIX wieku w Jedlni. Ponadto pod opieką konserwatora zabytków znajdują się m.in.: drewniany magazyn na szyszki z początku XX wieku w Augustowie, kapliczka murowana z początku XX wieku w Mireniu, brama i mur kościoła z przełomu XIX/XX wieku, figura Matki Boskiej z 1909 roku, murowana kapliczka z końca XIX wieku i plebania z 1902 roku w Poświętnem, pozostałości murowanego dworu z końca XIX wieku w Suskowoli, murowana karczma z początku XX wieku i dworski budynek gospodarczy z I połowy XIX wieku w Jedlni.

Historię gminy dokumentują także cmentarze – stary, XVIII-wieczny cmentarz rzymsko-katolicki w Poświętnym oraz cmentarz w Krasnej Dąbrowie z mogiłami legionistów Marszałka Piłsudskiego poległymi w 1914 roku.

2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Przez teren gminy Pinki przebiegają drogi wojewódzkie: nr 691 relacji Pionki – Laski – Garbatka – Podlas – Bąkowiec – Opactwo, nr 737 z Radomia przez Pionki do Kozienic oraz nr 787 biegnąca od drogi nr 737 w zachodniej części miasta Pionki przez Suskowolę i Suchą do Zwolenia. Kluczowe znaczenie dla mieszkańców ma droga wojewódzka nr 737 zabezpieczająca połączenie z zewnętrznym układem komunikacyjnym o znaczeniu międzynarodowym.

System komunikacyjny gminy uzupełniają sieci dróg powiatowych (o łącznej długości ponad 40 km) i gminnych (o łącznej długości ponad 100 km). Do dróg powiatowych należą: droga nr 3518W Wola Goryńska – Stare Mąkosy – Jedlnia, droga nr 3519W Lewaszówka – Poświętne, droga nr 3520W Suskowola – Policzna, droga nr 3521W Czarna – Sucha, droga nr 3522W Pionki – Podgóra, droga nr 3569W Sucha – Męciszów, droga nr 3523W Jedlnia – Sokoły – Pionki, droga nr 3524W Jedlnia-Letnisko – Czarna oraz droga nr 1716W Brzóza – Przejazd – do drogi nr 737.

Przez obszar gminy przebiega również linia kolejowa relacji Radom – Pionki – Dęblin, a na jej terenie znajdują się 2 stacje kolejowe w miejscowościach Jedlnia i Kościelna. Dwie kolejne stacje są w mieście Pionki.

Gmina Pionki położona jest w odległości ok. 25 km od stolicy powiatu – Radomia, 45 km od Puław i 100 km od Warszawy i Lublina. Usługi komunikacyjne na jej terenie świadczą PKS Radom i PKS Kozienice, a także prywatni przewoźnicy. Ocenia się, że dobry dostęp do publicznego transportu mają mieszkańcy miejscowości Jedlnia, Sokoły, Augustów, Poświętne i Jedlnia Kolonia, natomiast z trudnościami borykają się mieszkańcy miejscowości Tadeuszów, Kościuszków, Marcelów, Sałki, Bieliny, Jaroszki, Stoki, Jaśce, Mireń, Krasna Dąbrowa i Januszno.

3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE

W latach 2012-2014 liczba ludności gminy Pionki nieznacznie zmniejszała się z roku na rok (z 10.075 w 2012 r. do 10.040 w 2014 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród ogółu mieszkańców gminy stanowili mężczyźni (po 50,1% w latach 2012-2013 i 50,3% w 2014 r.).

W 2014 roku średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 44 osoby na 1 km^2 i była niższa od średniej dla powiatu radomskiego, która wynosiła 98 osób na 1 km^2.

W analizowanym okresie systematycznie zmniejszała się liczba dzieci i młodzieży, liczba osób w wieku produkcyjnym ulegała wahaniom, natomiast z roku na rok rosła liczba osób starszych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2012-2014

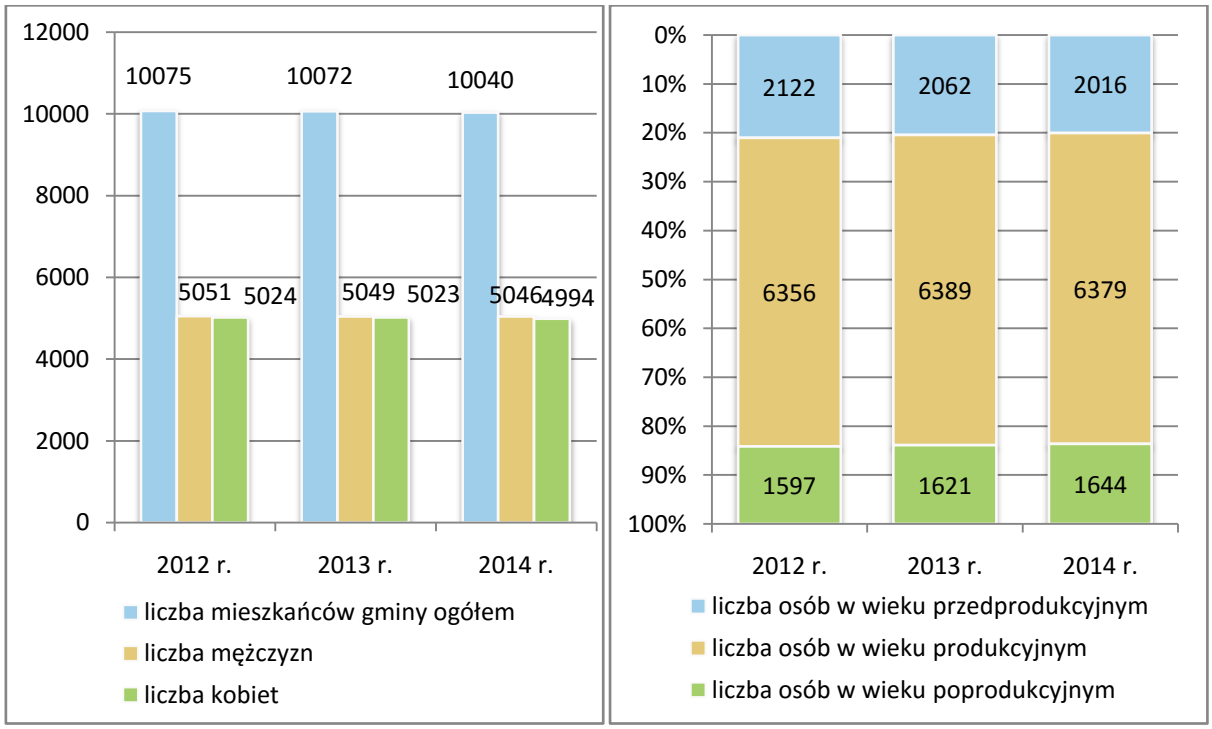

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Niewielki spadek liczby mieszkańców gminy była efektem niekorzystnego w latach 2013-2014 przyrostu naturalnego (-30 w 2013 r., -18 w 2014 r.). W latach 2012-2013 saldo migracji, odbywającej się głównie w ruchu wewnętrznym było dodatnie, a w 2014 roku zrównoważone (62 w 2012 r., 48 w 2013 r., 0 w 2014 r.).

Dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i salda migracji ludności gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2012-2014

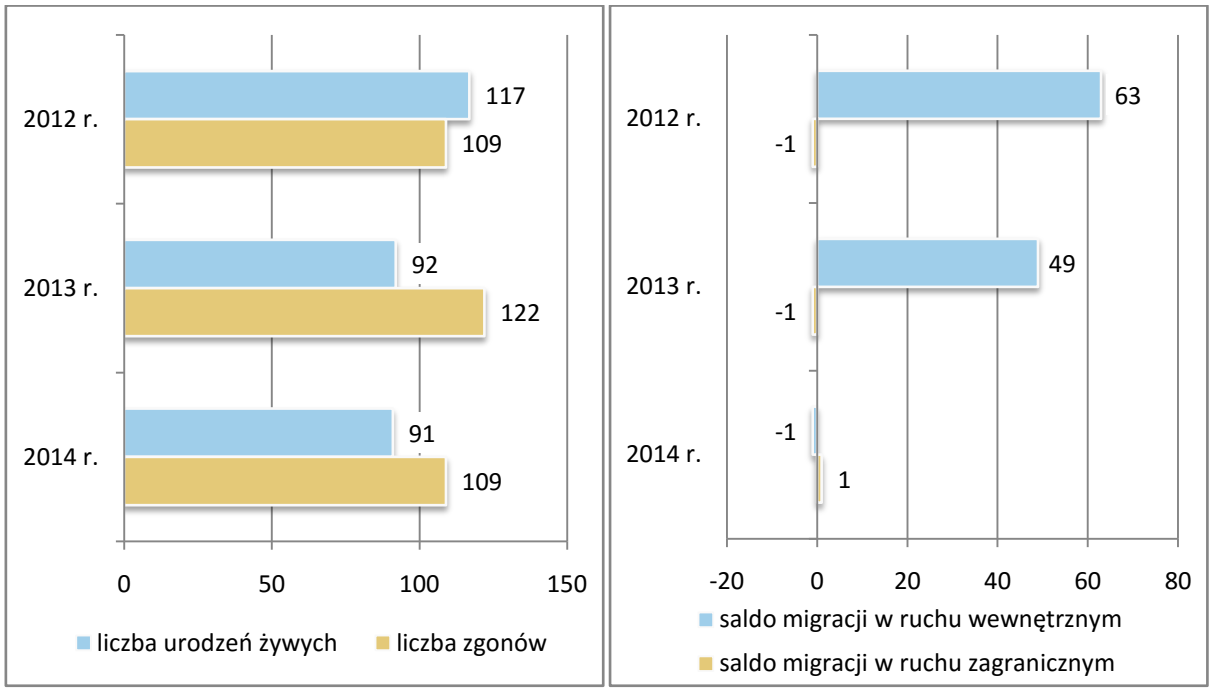

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Mieszkańcy gminy opuszczający jej teren kierowali się głównie do jednostek miejskich. Miasta były również wcześniejszym miejscem zamieszania dla większości osób, które postanowiły się osiedlić w gminie. Znaczenie miał także ruch migracyjny odbywający się za granicę i zza granicy.

Nowi mieszkańcy gminy, wcześniej zamieszkujący w miastach, mogą stanowić grupę osób, które postanowiły się osiedlić na nieodległych od miejskich terenach, charakteryzujących się brakiem zgiełku, ciszą i spokojem okolicy. Powodem może być również dostępność w gminie nieruchomości o niższej wycenie, tańszych lokali i domów mieszkalnych i traktowanie jej jako bazy wypadowej do działalności zawodowej podejmowanej w nieodległych miastach.

Dane szczegółowe na temat ruchu migracyjnego ludności gminy według typu i kierunku migracji przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2012-2014 według typu i kierunku migracji

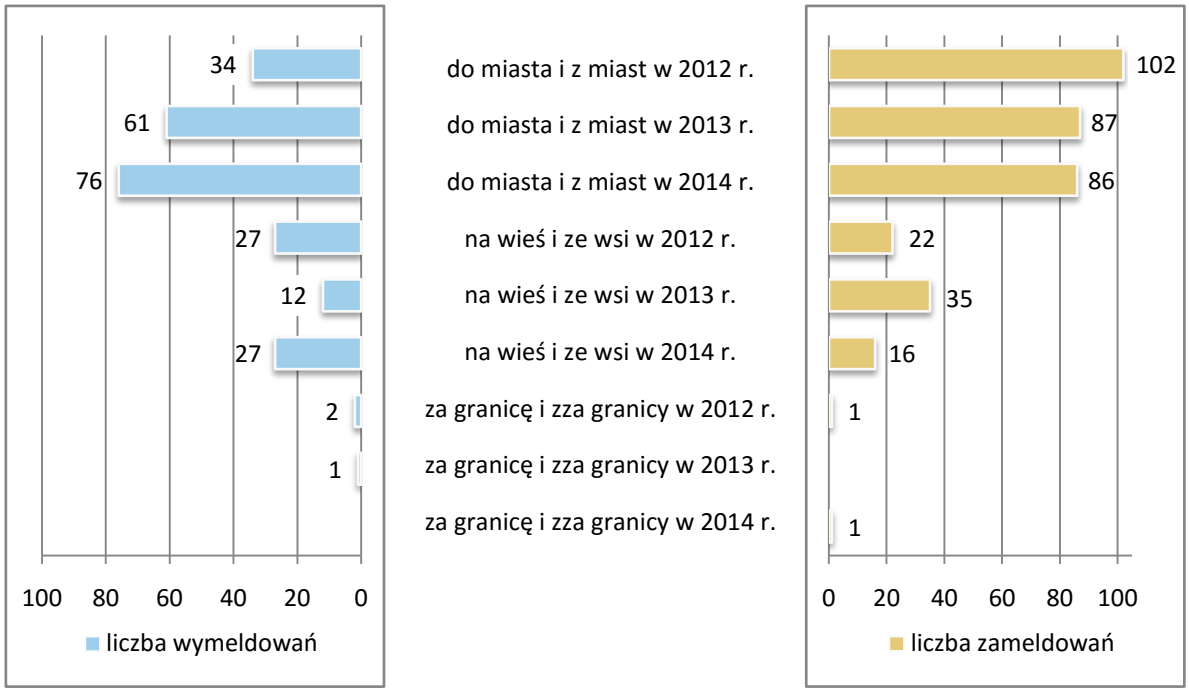

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy podkreślić, iż przyjęty do badania trzyletni okres jest zbyt krótki, aby jednoznacznie zdefiniować charakter zachodzących zmian. Uwagę zwraca jednak zmniejszająca się z roku na rok liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnący udział osób starszych. Zmiany te powodują postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, co w niedługiej perspektywie będzie m.in. wymagało dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów.

Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2012-2014 liczba mieszkań w gminie Pionki zwiększała się z roku na rok (z 3.122 w 2012 r. do 3.190 w 2014 r.). Z kolei z danych Urzędu Gminy Pionki wynika, że w latach 2012-2014 liczba mieszkań będących w zasobach gminy pozostawała na tym samy poziomie (po 8 w każdym roku). Wśród nich było 1 mieszkanie socjalne.

W 2012 roku złożono 1 wniosek o przydział mieszkania komunalnego z zasobów gminy, a w latach 2013-2014 po 4 wnioski. Jednocześnie w 2012 roku 7 osób oczekiwało na mieszkanie socjalne, a rok i dwa lata później 15 osób. Warto dodać, że w analizowanym okresie 2 mieszkańców gminy posiadało wyroki eksmisyjne bez wskazania lokalu socjalnego.

W latach 2012-2014 łączna liczba izb w mieszkaniach będących w zasobach gminy wynosiła po 22 w każdym roku, a ich powierzchnia użytkowa łącznie 410 m^2. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 54,4 m^2, natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę – 17 m^2.

W 2012 roku oddano do użytkowania 40 nowych nieruchomości mieszkalnych w gminie, rok później 52, a w 2014 roku 28. Wśród nich nie było lokali poszerzających gminne zasoby mieszkaniowe.

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 6. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2012-2014

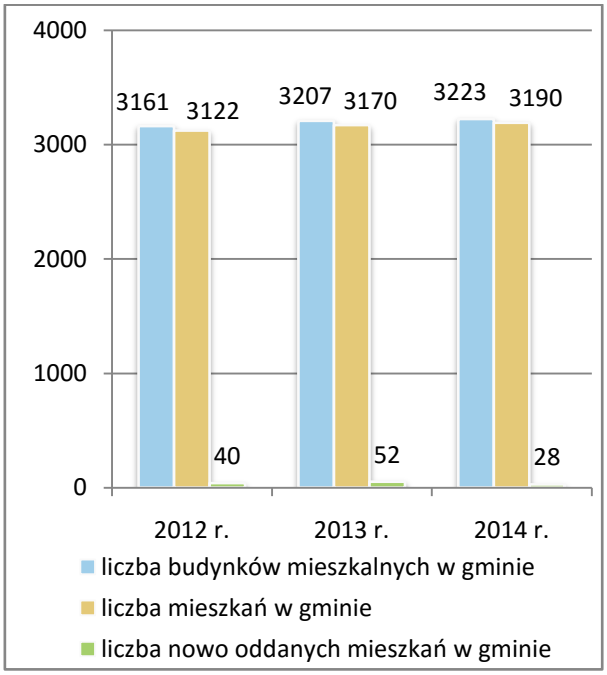

Wykres 7. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2012-2014

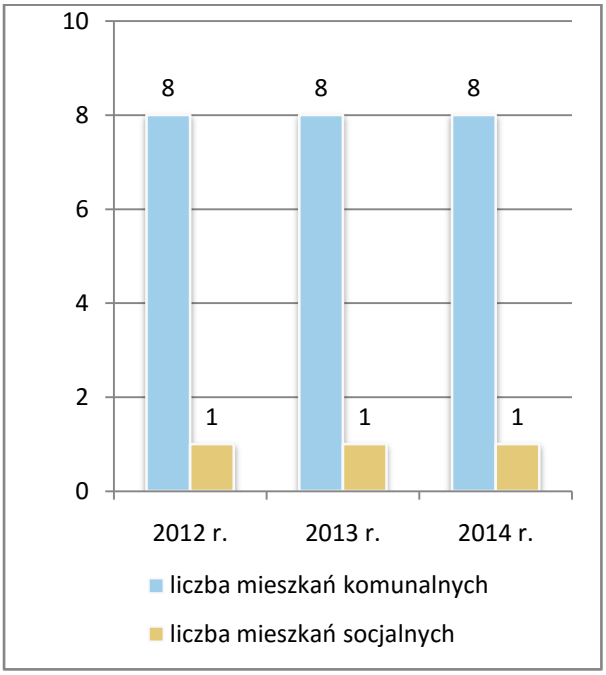

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Gminy Pionki.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2014 roku większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki i centralnego ogrzewania. Najlepiej wyglądała sytuacja z dostępem do sieci wodociągowej, do której podłączonych było 82,4% mieszkań. Ustęp spłukiwany i łazienkę posiadało odpowiednio 74,8% i 70% mieszkań, a do centralnego ogrzewania dostęp miało 52,8% mieszkań. Najgorzej wyglądała dostępność sieci gazowej;

dostęp do niej miało tylko 12,2% mieszkań (461 przyłączy gazowych); pozostali mieszkańcy korzystali z gazu z butli gazowych.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe. Jest to świadczenie pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy i realizowane od 2015 roku przez Urząd Gminy Pionki. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	1	1	1
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	12	12	12
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	1.708	1.759	1.764

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach i Główny Urząd Statystyczny.

W latach 2012-2014 dodatki mieszkaniowe w gminie przyznawano tylko 1 gospodarstwu domowemu (po 12 dodatków w każdym roku). Nie otrzymywało ono dodatku energetycznego, będącego świadczeniem udzielanym od 2014 roku osobom, którym przyznano dodatek mieszkaniowy oraz które są stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkują w miejscu dostarczania energii elektrycznej.

4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Gmina Pionki jest gminą o charakterze rolniczym, mimo iż zaledwie 1/3 jej gruntów wykorzystywana jest rolniczo, a znakomitą większość stanowią wspaniałe lasy Puszczy Kozienickiej. Użytki rolne zajmują 28% powierzchni gminy, w tym 20,1% grunty orne, a 5,8% łąki i pastwiska. Lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione obejmują 68,4% powierzchni gminy. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie w 2014 roku

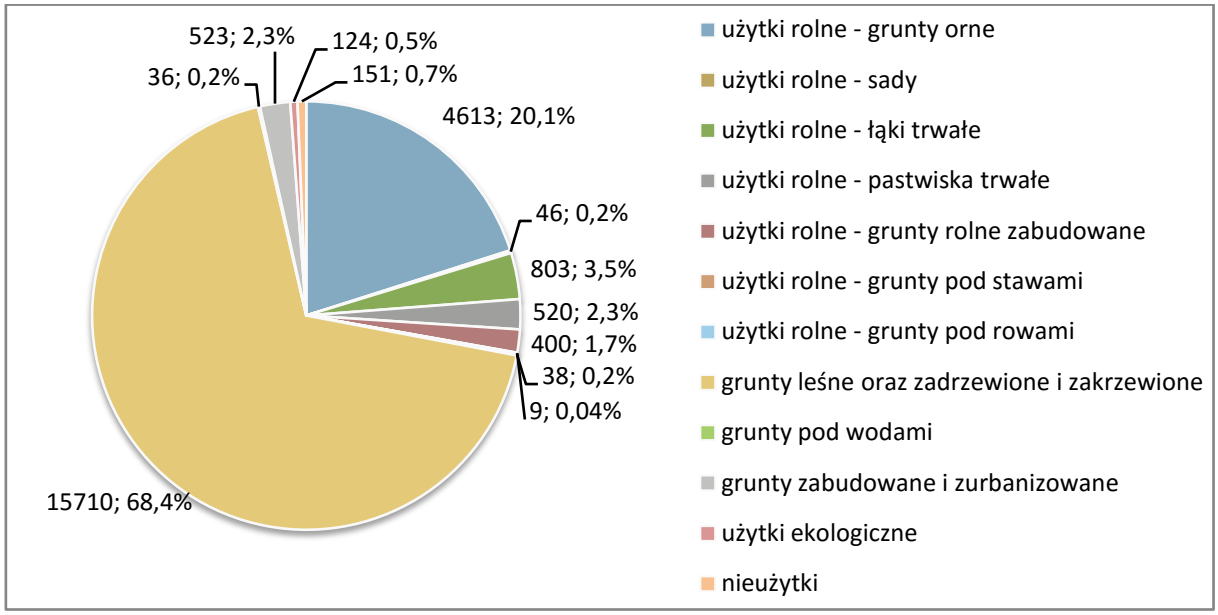

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Występujące na terenie gminy gleby posiadają słabą przydatność do produkcji rolniczej – ponad 67% gleb rolniczych zaliczonych jest do klasy bonitacyjnej V i niższych.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku w gminie funkcjonowało 1.416 gospodarstw rolnych, w tym 1.271 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. Wśród nich było 95 gospodarstw małych o powierzchni do 1 ha, 858 gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha, 245 gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha, 43 gospodarstwa o powierzchni od 10 do 15 ha oraz 30 gospodarstw o powierzchni 15 ha i więcej.

W strukturze upraw dominowały zboża (uprawą zbóż zajmowało się 831 gospodarstw rolnych spośród 873 trudniących się uprawą), uprawiano również ziemniaki (273), a także na małą skalę rośliny strączkowe (17), warzywa gruntowe (8), uprawy przemysłowe (5) oraz rzepak i rzepik (4). Podstawowe kierunek produkcji zwierzęcej stanowił natomiast chów bydła (hodowlą bydła zajmowało się 318 gospodarstw rolnych spośród 725 utrzymujących zwierzęta gospodarskie; pogłowie bydła liczyło 1.305 sztuk). Zajmowano się także hodowlą trzody chlewnej (245 gospodarstw; 4.759 sztuk) i koni (185 gospodarstw; 328 sztuk). W większości gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie (583) hodowano również drób (jego pogłowie liczyło łącznie 16.414 sztuk).

W gminie nie ma dużych zakładów pracy, a sfera działalności pozarolniczej jest relatywnie niewielka. Władze gminy zainteresowane są rozwojem na jej terenie przemysłu rolno-spożywczego i wytwórczego na bazie drewna. Znaczna część mieszkańców gminy pracuje w przedsiębiorstwach funkcjonujących w miastach Pionki, Radom, Zwoleń i Kozienice.

W latach 2012-2014 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie zwiększała się z roku na rok (456 w 2012 r., 475 w 2013 r., 486 w 2014 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych (444 w 2012 r., 463 w 2013 r., 474 w 2014 r.). W analizowanym okresie zmniejszyła się liczba podmiotów gospodarczych trudniących się m.in. rolnictwem, łowiectwem i leśnictwem (z 41 w 2012 r. do 32 w 2014 r.), wzrosła natomiast m.in. liczba podmiotów zajmujących się przetwórstwem przemysłowym (z 78 w 2012 r. do 89 w 2014 r.), handlem i usługami w zakresie napraw (ze 131 w 2012 r. do 143 w 2014 r.) oraz budownictwem (z 84 w 2012 r. do 89 w 2014 r.).

Większość przedsiębiorstw działających w gminie to mikroprzedsiębiorstwa lub osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą najczęściej jednoosobową. W 2014 roku dominującymi rodzajami działalności gospodarczej były handel i usługi w zakresie napraw (143 podmioty) oraz budownictwo i przetwórstwo przemysłowe (po 89 podmiotów).

Dominującymi gałęziami przemysłu w gminie, jest przemysł chemiczny i drzewny. Do największych zakładów działających na jej terenie należą: Zakłady Chemiczne „Bochem" (jeden z liderów na rynku klejarskim w Polsce), Zakłady Drzewne Zadobrze (producent podłóg z drewna), Tartak w Zadobrzu, Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „Kosiek" (wyroby piekarnicze i cukiernicze), Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „Elgis" (producent mebli ogrodowych, drobnego osprzętu sieciowego dla energetyki, odłączników, podstaw bezpiecznikowych oraz wszystkich konstrukcji energetycznych, stalowych słupów oświetleniowych z osprzętem, nowoczesnych systemów ogrodzeniowych, konstrukcji do mocowania anten), S.F.P.E „Porcel" (usługi ślusarskie oraz sprzedaż izolatorów wysokich i niskich napięć), Zakład Produkcyjno-Usługowo-Handlowy „Petrolis" (hurtowa sprzedaż paliw), Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „Glizamet" (produkcja metalowych elementów konstrukcyjnych, budowa linii energetycznych (napowietrznych i podziemnych) i stacji transformatorowych, wykonywanie i montaż instalacji elektrycznych oraz montaż urządzeń elektrycznych), a także Zakłady Stolarskie – Maciej Tomaszewski i Waldemar Czmiel (Jedlnia).

Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2012-2014

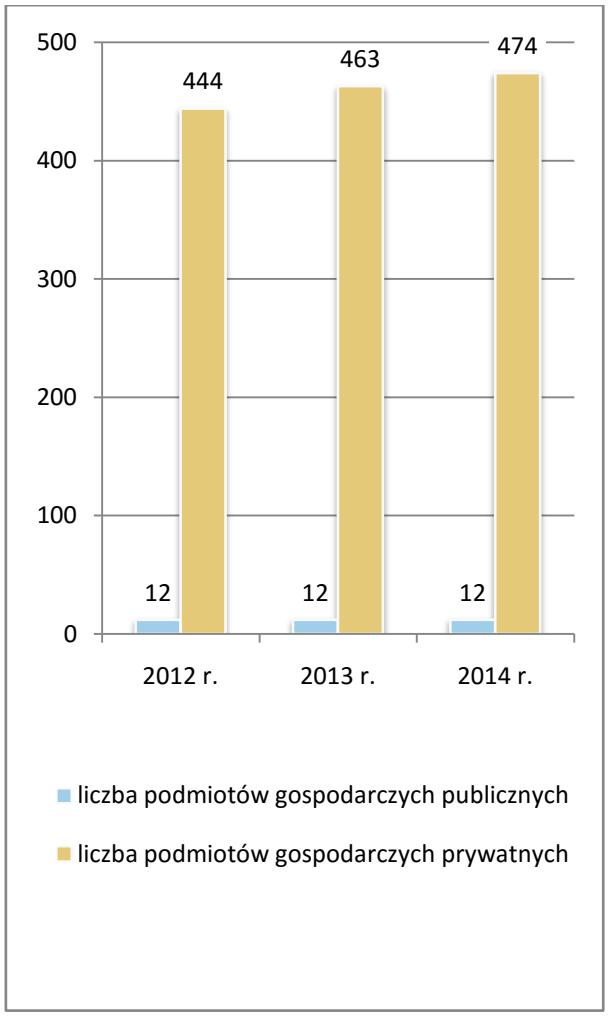

Wykres 10. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2014 roku

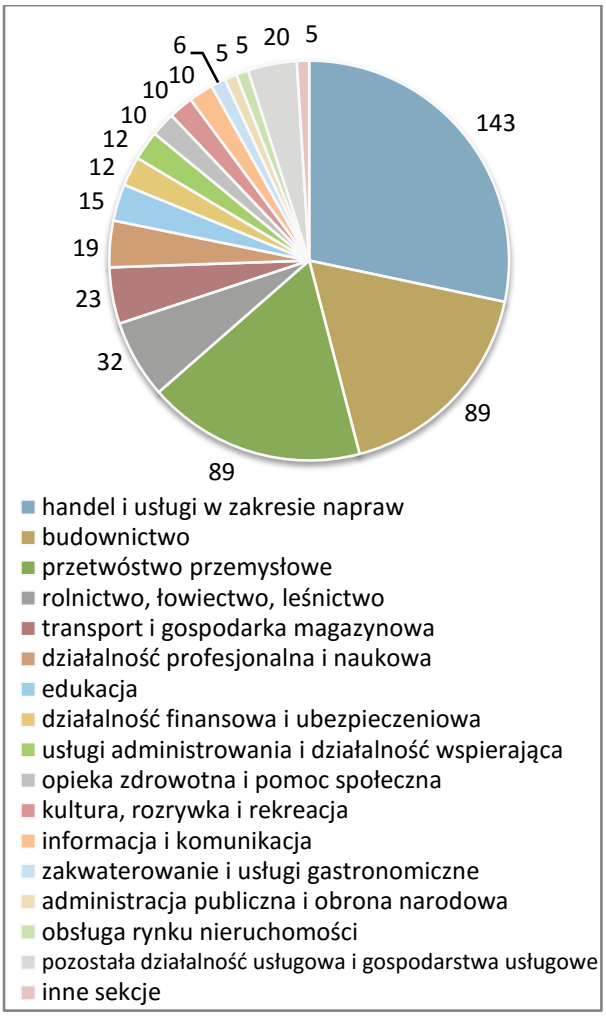

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Warto dodać, na terenie gminy dostępne są tereny inwestycyjne, które obejmują kompleks gruntów budowlanych w Kamyku o powierzchni 11,72 ha. Znajdują się one przy granicy z miastem Pionki i są przeznaczone pod budownictwo mieszkalne i usługowe. Istniejąca infrastruktura zapewnia dostęp do wody, energii i gazu.

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w omawianym okresie liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Pionki pozostawała na zbliżonym poziomie (574 w 2012 r.,

573 w 2013 r., 579 w 2014 r.). Z kolei z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu wynika, że w 2014 roku, w porównaniu do lat poprzednich, liczba osób bezrobotnych w gminie spadła (1.423 w 2012 r., 1.430 w 2013 r., 1.211 w 2014 r.). Wśród osób pozostających bez pracy większość stanowili mężczyźni (51,2% w 2012 r., 52,2% w 2013 r., 50,5% w 2014 r.).

Spadek liczby osób bezrobotnych w gminie w 2014 roku mógł być efektem wprowadzenia profilowania osób pozostających bez pracy w zależności od gotowości do podjęcia zatrudnienia. Z tego powodu wiele osób, które dotychczas rejestrowały się w Urzędzie Pracy tylko po to, by podlegać ubezpieczeniu zdrowotnemu, straciło status osoby bezrobotnej.

W latach 2012-2014 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym był bardzo wysoki i utrzymywał się na zbliżonym poziomie . W latach 2012-2013 wynosił 22,4%, a w 2014 roku spadł do 19%.

Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 11. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2012-2014*

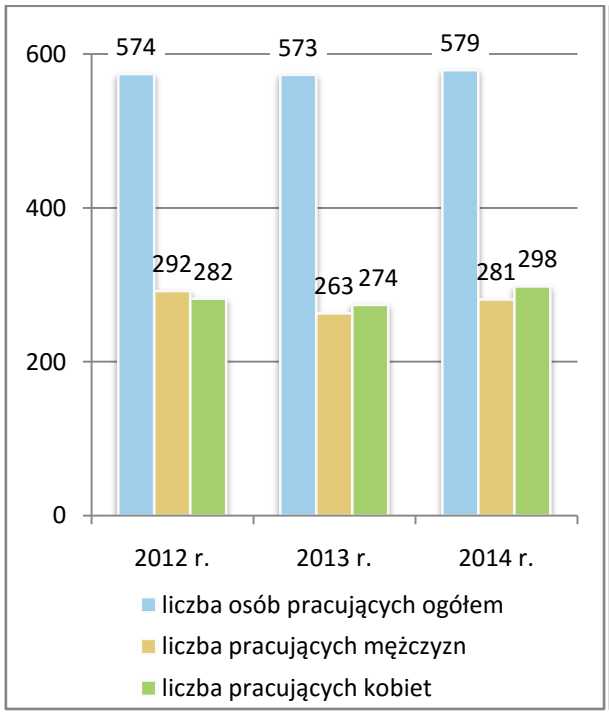

Wykres 12. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2012-2014

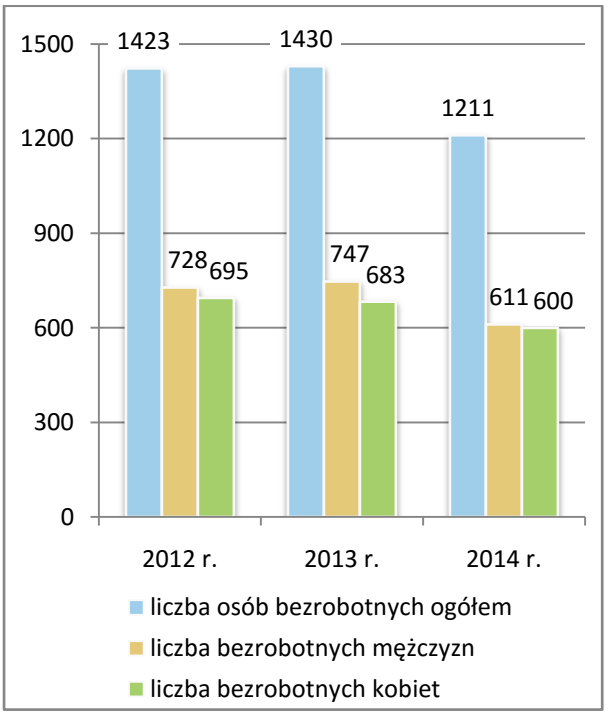

*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu.

Na koniec 2014 roku wśród osób pozostających bez pracy w gminie było 1.007 osób bez prawa do zasiłku dla bezrobotnych (w tym 506 kobiet), 176 osób do 25. roku życia (w tym 70 kobiet), 9 osób do 27 lat, które ukończyły szkołę wyższą (w tym 7 kobiet), 294 osoby powyżej 50 lat (w tym 122 kobiety), 337 osób bez kwalifikacji zawodowych (w tym 158 kobiet), 283 osoby bez doświadczenia zawodowego (w tym 134 kobiety), 768 osób bez wykształcenia średniego (w tym 315 kobiet), 13 osób samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18. roku życia (w tym 12 kobiet), 34 osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki (w tym 15 kobiet), 19 mężczyzn, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia, 33 osoby niepełnosprawne (w tym 16 kobiet) oraz 149 kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 13. Bezrobotni w gminie będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2014 roku

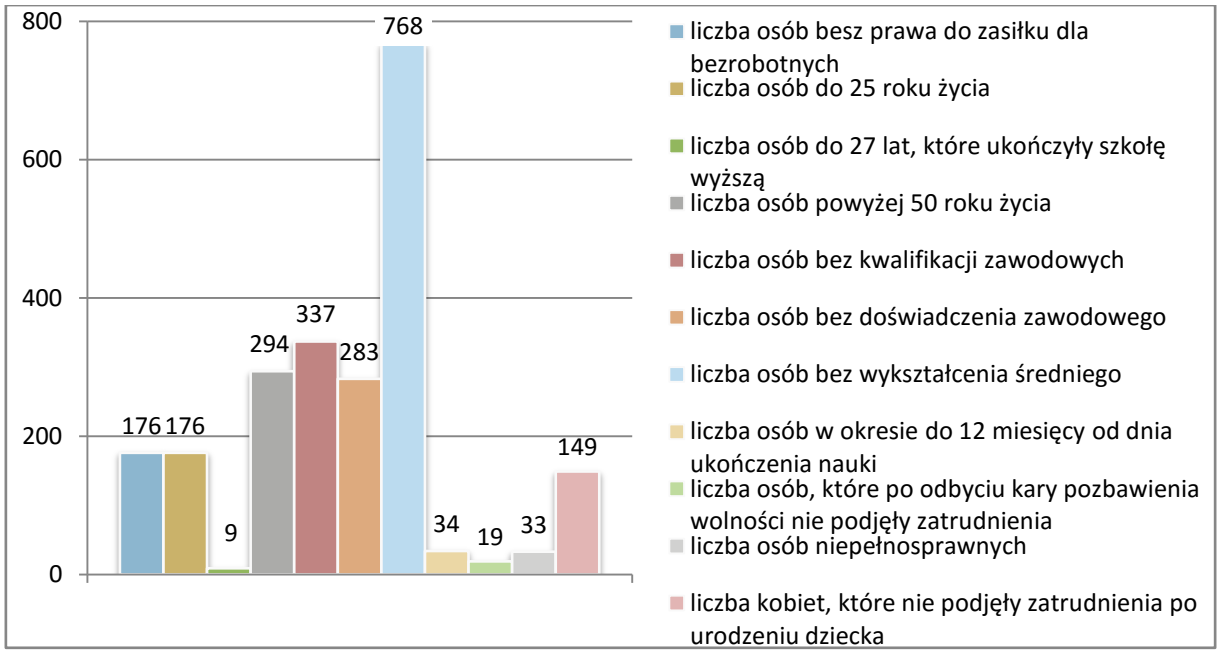

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu.

W latach 2012-2014 stopa bezrobocia w powiecie radomskim była znacznie wyższa niż w województwie mazowieckim i w kraju. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 14. Stopa bezrobocia w powiecie radomskim, w województwie mazowieckim i w kraju w latach 2012-2014 (w %)

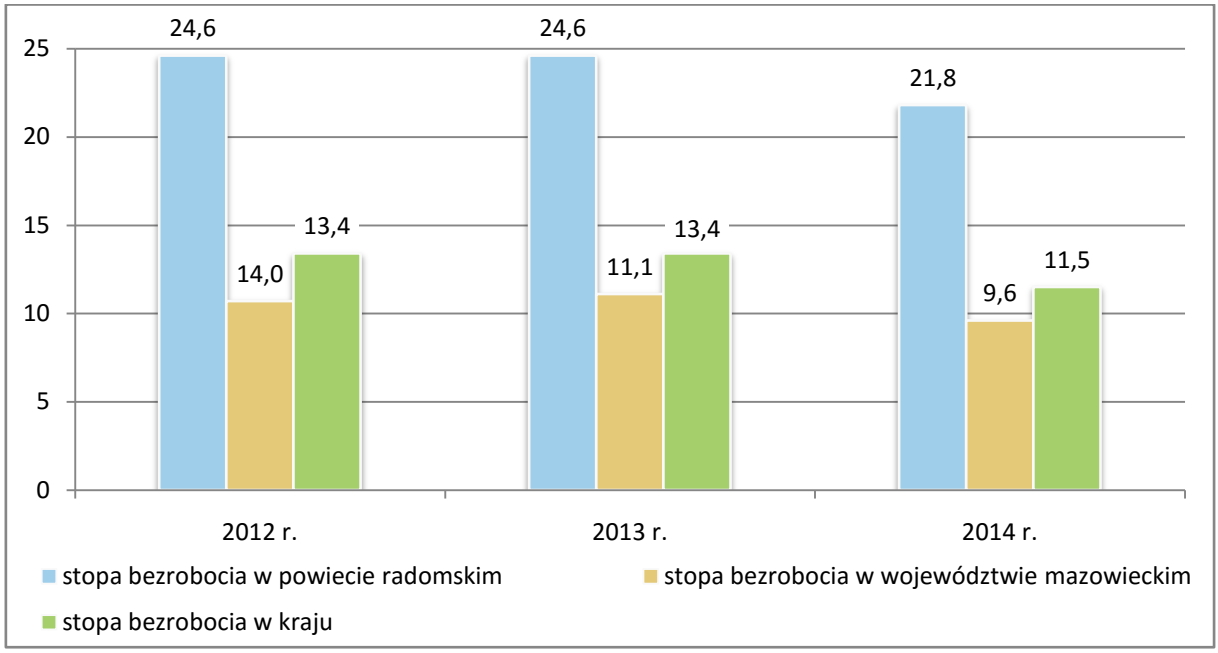

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2014 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (322 osoby) i 35-44 lata (303 osoby), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, tj. 12 miesięcy i więcej (w sumie 656 osób), osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat (260 osób) oraz bez stażu pracy (231 osób), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (435 osób) oraz gimnazjalnym i niższym (333 osoby).

Największy odsetek kobiet wśród bezrobotnych odnotowano w gronie osób w wieku 35-44 lata (55,8%), 25-34 lata i 45-54 lata (po 53,1%), osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy (59,3%), ze stażem pracy od 5 do 10 lat (55,1%), od 10 do 20 lat (54,6%) oraz do roku (53,6%), a także osób z wykształceniem wyższym (78,8%) i średnim ogólnokształcącym (67,5%).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 15-18. Bezrobotni w gminie na koniec 2014 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia

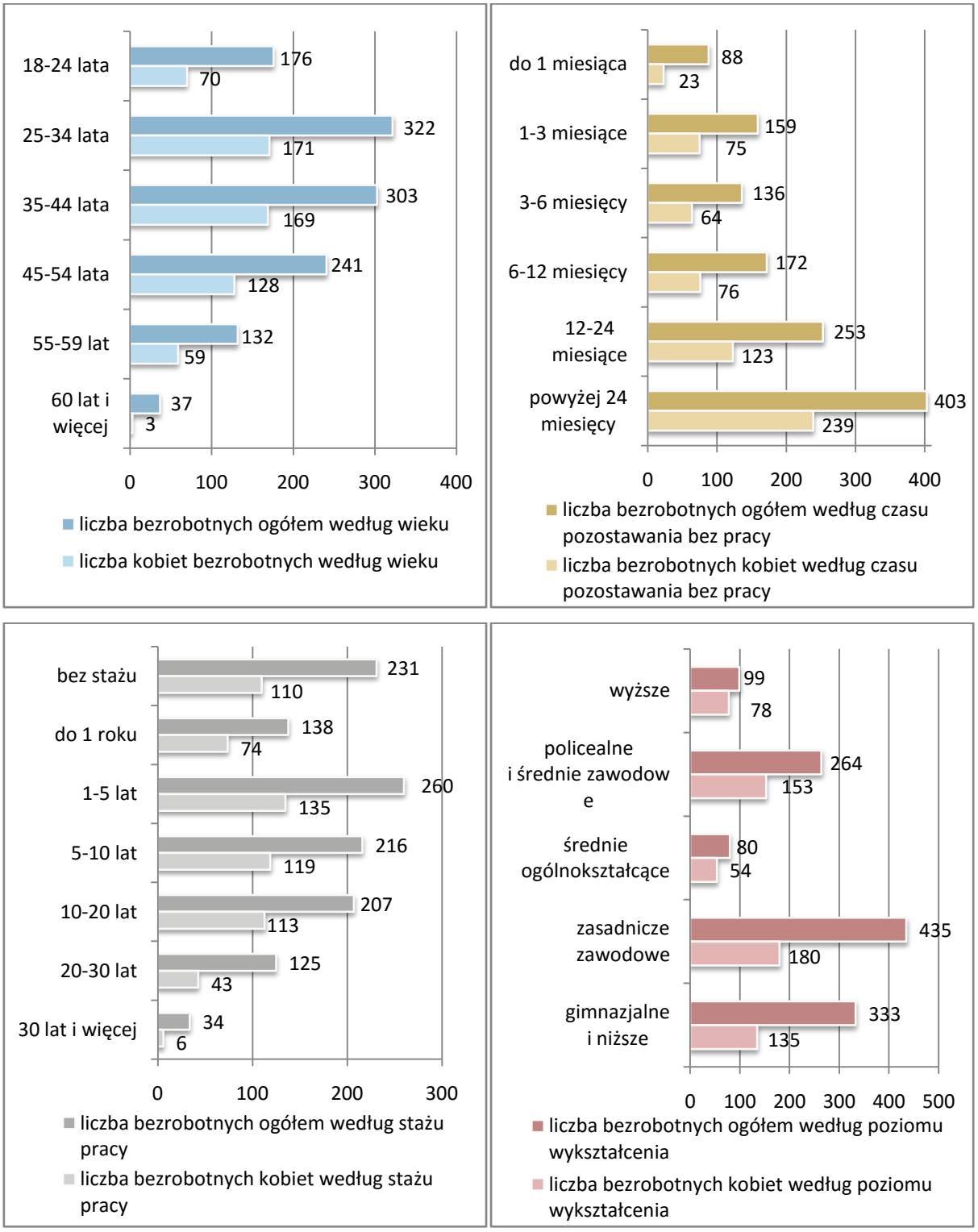

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu.

Podsumowując sytuację gospodarczą w gminie oraz na lokalnym rynku pracy, należy stwierdzić, że bezrobocie w gminie jest bardzo poważnym problemem i główną przyczyną korzystania z pomocy społecznej, a podstawowymi rynkami pracy dla mieszkańców gminy są miasta Pionki, powiatowy Radom, Kozienice i Zwoleń.

Bardzo ważnym wydaje się podejmowanie działań na rzecz tworzenia w gminie sprzyjającego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości, m.in. poprzez zachęty dla potencjalnych inwestorów (budowa infrastruktury technicznej, preferencyjne stawki opłat lokalnych), przy równoczesnym wsparciu już działających przedsiębiorców (pomoc w dostępie do nowoczesnych technologii i innowacyjnych rozwiązań biznesowych, wsparcie w pozyskaniu środków unijnych).

Wartym rozważenia jest także udzielanie wsparcia gospodarstwom prowadzącym produkcję rolniczą, np. w celu jej wyprofilowania, ewentualnie udzielenie pomocy w stworzeniu grup producenckich.

Szczególną uwagę należy skupić na lepszym wykorzystaniu posiadanych przez gminę walorów krajobrazowych, które, przy odpowiedniej promocji i wsparciu, mogłoby się przełożyć na rozwój na jej terenie dochodowej turystyki. Gmina jest bowiem atrakcyjnym miejscem dla organizacji czynnego wypoczynku, na jej terenie znajdują się liczne szlaki turystyczne, rowerowe oraz ścieżki dydaktyczne, a brak zakładów przemysłowych sprzyja rozwojowi gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych.

Z uwagi na trudną sytuację na rynku pracy w gminie, pewne korzyści mogłoby również przynieść zainicjowanie procesu tworzenia podmiotów ekonomii społecznej, np. spółdzielni socjalnych. Podmioty takie powstają z myślą o mających trudności w znalezieniu pracy osobach zagrożonych wykluczeniem społecznym i stanowią nie tylko instrument walki z bezrobociem, ale także aktywizacji zawodowej osób marginalizowanych.

Rozważając położenie mieszkańców gminy pozostających bez zatrudnienia należy również zwrócić uwagę na potrzebę kreowania przedsiębiorczości i usprawnienia procesu aktywizacji osób bezrobotnych, m.in. poprzez popularyzację kształcenia ustawicznego, organizowanie i zapewnienie dostępu do szkoleń i kursów współfinansowanych ze środków unijnych, staży, prac interwencyjnych i robót publicznych.

5. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W roku szkolnym 2014/2015 w gminie Pionki funkcjonowało 5 szkół podstawowych i 2 gimnazja. Opiekę przedszkolną zabezpieczało 11 oddziałów przedszkolnych. Od roku szkolnego 2015/2016 w gminie działa 1 przedszkole – w strukturach Publicznego Zespołu Szkół w Suskowoli. Na terenie gminy nie ma natomiast żłobka, jednakże na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy miastem Pionki i gminą Pionki w sprawie organizacji opieki nad dzieckiem do 3 lat, opiekę nad dziećmi z gminy sprawują miejskie żłobki. W 2015 roku uczęszczało do nich 3 dzieci z gminy Pionki.

Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie w roku szkolnym 2014/2015

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Publiczna Szkoła Podstawowa w Augustowie	Augustów 102b, 26-670 Pionki
2.	Publiczna Szkoła Podstawowa w Czarnej	Czarna Wieś 5, 26-670 Pionki
3.	Publiczna Szkoła Podstawowa w Laskach	Laski 68, 26-670 Pionki
4.	Publiczna Szkoła Podstawowa w Jaroszkach	Jaroszki 21, 26-670 Pionki
5.	Publiczna Szkoła Podstawowa w Suchej	Sucha 38a, 26-670 Pionki
6.	Publiczny Zespół Szkół w Jedlni	Jedlnia 93, 26-670 Pionki
7.	Publiczny Zespół Szkół w Suskowoli	Suskowola 74, 26-670 Pionki

Źródło danych: Urząd Gminy Pionki.

W analizowanym roku szkolnym opieką przedszkolną objętych było 189 dzieci, do szkół podstawowych uczęszczało 597 uczniów, a w gimnazjum naukę pobierało 345 uczniów. Zatrudnienie na poszczególnych stopniach edukacji wyglądało następująco: w przedszkolu – 12 nauczycieli, w szkołach podstawowych – 81 nauczycieli, a w gimnazjum – 31 nauczycieli.

Placówki oświatowe w gminie wyposażone są w sprzęt komputerowy, a infrastruktura oświatowa jest remontowana i modernizowana w miarę posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Szkoły zapewniają dzieciom dostęp do świetlicy, biblioteki, stołówki i boisk sportowych oraz organizują zajęcia pozalekcyjne. Wśród tych ostatnich dominują koła zainteresowań – przedmiotowe, artystyczne i sportowe. Placówki oferują również zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze.

Szkoły uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu zainteresowań i umiejętności uczniów, wyrównywaniu ich szans edukacyjnych i doskonaleniu nauczycieli. Realizują także programy profilaktyczne i wychowawcze mające na celu kształtowanie u dzieci i młodzieży właściwych postaw i zachowań, promowanie zdrowego stylu życia oraz uwrażliwianie środowiska szkolnego i lokalnego na problemy związane z uzależnieniami, bezpieczeństwem oraz agresją i przemocą.

6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA

Główną instytucją prowadzącą działalność kulturalną w gminie jest Gminna Biblioteka Publiczna im. ks. Józefa Gackiego w Jedlni. Placówka służy zaspokajaniu i rozwijaniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa oraz upowszechnianiu wiedzy i kultury. Księgozbiór biblioteki liczy ponad 16 tysięcy woluminów i obejmuje literaturę piękną, naukową, popularnonaukową, publikacje ze wszystkich dziedzin wiedzy oraz bardzo atrakcyjny zbiór książek dla dzieci i młodzieży. Placówka dysponuje również zasobnym księgozbiorem podręcznym, na który składają się słowniki, leksykony, encyklopedie, poradniki, biografie, podręczniki studenckie, a także prowadzi prenumeratę 17 tytułów czasopism. W Bibliotece znajduje się czytelnia internetowa z 3 stanowiskami komputerowymi z dostępem do sieci Internet.

Placówka zatrudnia 2 etatowych pracowników. Rocznie z jej oferty korzysta ponad 2,5 tysięcy osób. Biblioteka rejestruje ponad 400 czytelników, na zewnątrz wypożycza ponad 13 tysięcy woluminów, a na miejscu udostępnia ponad 1.600 woluminów.

Oprócz podstawowej działalności, Biblioteka prowadzi również aktywność kulturalno-wychowawczą, upowszechniając czytelnictwo i kulturę oraz organizując lekcje biblioteczne, wystawki okolicznościowe, spotkania autorskie i konkursy.

Wiele inicjatyw kulturalnych, edukacyjnych i rozrywkowych na terenie gminy podejmowanych jest także przez Urząd Gminy, placówki oświatowe oraz organizacje pozarządowe. Działalność kulturalną prowadzą m.in. Stowarzyszenie Jedlnia, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Gminy Pionki „Leśne Uroczysko” oraz koła gospodyń wiejskich. Stowarzyszenie zajmuje się aktywnym promowaniem kultury i sztuki, działa na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, angażuje się w organizowanie wydarzeń o charakterze

rekreacyjno-wypoczynkowym, imprez turystycznych, sportowych, wycieczek tematycznych na terenie kraju i poza granicami. W jego ramach działa Orkiestra Dęta Boni Angeli i Zespół Ludowy Królewskie Źródła, mający w swym repertuarze pieśni regionalne, biesiadne, ludowe, patriotyczne i religijne. Z kolei działające w Augustowie Koło Gospodyń Wiejskich, zrzesza 35 kobiet ze wsi Augustów (w jego ramach działa Zespół Ludowy „Półbożanki"), zaś Koło w Jedlni liczy 30 członkiń.

Na terenie gminy znajduje się także Izba Dydaktyczno-Muzealna Puszczy Kozienickiej w Augustowie, która gromadzi i udostępnia zbiory historyczne i informacje dotyczące Puszczy. W części muzealnej prezentowane są eksponaty i materiały ilustrujące historię osadnictwa, bartnictwa, łowiectwa i leśnictwa. Warto dodać, że w gminie działa również kilku twórców ludowych.

Mieszkańcy gminy, w tym dzieci i młodzież mogą również realizować swoje pasje i zainteresowania artystyczne w Miejskim Ośrodku Kultury w Pionkach. W jego ramach funkcjonują m.in. pracownia plastyczna, sala kameralna i taneczna, studio nagrań. Ośrodek zajmuje się także organizacją wielu imprez o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym dostępnych także dla społeczności gminy.

Zakres działalności sportowej na terenie gminy wyznaczają kluby sportowe, do których należą: Gminny Klub Sportowy „Królewscy" Jedlnia oraz szkolne kluby sportowe, m.in. działający przy Zespole Szkół w Suskowoli Uczniowski Klub Sportowy „Gryf", funkcjonujący przy Publicznej Szkole Podstawowej w Czarnej Uczniowski Klub Sportowy „Heros", a także Klub Sportowy „Centrum Tang Soo Do", którego zawodnicy uprawiają taekwondo. Kluby zajmują się upowszechnianiem kultury fizycznej, organizowaniem zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych oraz popularyzowaniem walorów rekreacji ruchowej. Najpopularniejsze dyscypliny sportowe uprawiane w gminie to: unihokej oraz piłka nożna i siatkowa. Wśród imprez sportowych organizowanych w gminie wymienić należy m.in. Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Pionki oraz Rozgrywki o Puchar Przewodniczącego Rady Gminy Pionki w piłce nożnej.

Na infrastrukturę sportową gminy składają się głównie boiska sportowe. Ich wykaz zawiera poniższa tabela (nie uwzględnia on boiska z nawierzchnią poliuretanową w Suchej, którego budowa trwa).

Tabela 3. Boiska sportowe w gminie

lp.	nazwa obiektu	adres obiektu
1.	Boisko wielofunkcyjne z nawierzchnią poliuretanową	Jaroszki
2.	Boisko wielofunkcyjne z nawierzchnią poliuretanową	Augustów
3.	Kompleks boisk sportowych z nawierzchnią poliuretanową i trawiastą	Jedlnia Kolonia
4.	Boisko sportowe z nawierzchnią trawiastą	Suskowola
5.	Boisko sportowe z nawierzchnią trawiastą – sztuczną	Laski
6.	Boisko sportowe z nawierzchnią trawiastą – sztuczną	Czarna

Źródło: Urząd Gminy w Pionkach.

Gmina posiada znaczne walory turystyczne wynikające głównie z atrakcyjnego położenia w czystym ekologicznie obszarze, w otoczeniu lasów i rzek. Obraz jej środowiska przyrodniczego kształtuje Kozienicki Park Krajobrazowy, w skład którego wchodzi większość lasów gminy. Na charakterystyczne elementy krajobrazu składają się piaszczyste wydmy, torfy i ługi. Przez teren Parku przebiega 9 oznakowanych pieszych szlaków turystycznych oraz 15 szlaków rowerowych. Na obrzeżach Parku położone są miejscowości rekreacyjno-letniskowe: Stoki, Augustów, Krasna Dąbrowa i Januszno.

Do najbardziej uczęszczanych tras rowerowych w okolicy należą:

- trasa Lotnisko Sadków – Siczki – Stoki – rezerwat „Ponty" – rezerwat „Zagożdżon" – Cztery Kopce – Świerże (o długości ok. 45 km),
- trasa Pionki – rezerwat „Ponty" – rezerwat „Zagożdżon" – Żakowa Góra – Pionki (o długości ok. 21 km),
- trasa Pionki – rezerwat „Brzeźniczka" – rezerwat „Królewskie Źródło" – Kociołki – Janików – Molendy – Garbatka Letnisko – Gródek – Czarnolas (o długości ok. 30 km),
- trasa Jedlnia Letnisko – Słupica – Ługi Helenowskie – Antoniówka – Czarnolas (o długości ok. 30 km),
- trasa Zwoleń – Patkowski Kanał – Żytkowice – rezerwat „Królewskie Źródło" (o długości dł. ok. 30 km).

Szlaki rowerowe Puszczy Kozienickiej zostały zaplanowane w taki sposób, że przebiegają w pobliżu rezerwatów i pomników przyrody, użytków ekologicznych, w dolinach puszczańskich rzek i łączą ze sobą obiekty przeznaczone do prowadzenia edukacji ekologicznej i przyrodniczo-leśnej. Na ich trasie jest wiele zagospodarowanych parkingów

leśnych i miejsc postoju wyposażonych w ławki, stoły, wiaty, a niejednokrotnie wyznaczone jest również miejsce do bezpiecznego rozpalenia niewielkiego ogniska.

We wsiach Augustów, Krasna Dąbrowa i Stoki przygotowane są tereny pod budownictwo letniskowe, a we wsiach Januszno, Sałki i Mireń planowana jest budowa trzech zbiorników wodnych wraz z terenami rekreacyjnymi. W gminie Pionki dużo uwagi poświęca się ekologii. Gmina aktywnie współdziała na tym polu z Kozienickim Parkiem Krajobrazowym oraz Centrum Edukacji Ekologicznej w Radomiu. Z ekologią związane są inwestycje komunalne, prowadzona jest także edukacja ekologiczna dzieci.

Bazę turystyczną dla gminy stanowią: Motel „Royal" w Pionkach (ul. ks. J. Popiełuszki 6, Pionki), Leśny Ośrodek Edukacyjny im. red. A. Zalewskiego w Jedlni Letnisku (ul. Płużańskiego 30, 26-630 Jedlnia Letnisko) oraz Dwór Jakuba w Jedlni (Jedlnia 71a, 26-670 Pionki).

7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W 2014 roku w gminie funkcjonowały 3 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz działał 1 punkt apteczny. Mieszkańcy gminy korzystają również z usług zakładów opieki zdrowotnej mieszczących się w Pionkach, w tym z wchodzących w skład Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej poradni ogólnych i specjalistycznych, oddziałów szpitalnych (chirurgii ogólnej, położniczo-ginekologicznego, intensywnej opieki medycznej, chorób wewnętrznych, rehabilitacji i dermatologii), pracowni diagnostycznych oraz przeznaczonego dla osób przewlekłe chorych i wymagających stałej, specjalistycznej opieki zakładu opiekuńczo-leczniczego (dysponuje on 86 miejscami), Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Medyk", z poradni ogólnych Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej – Przychodni „Centrum" oraz z porad lekarzy ogólnych i specjalistów Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej – Przychodni Lekarskiej „Zdrowie". W ramach Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach działa również Pogotowie ratunkowe (Zespół wyjazdowy reanimacyjny „R" i Zespół wyjazdowy wypadkowy „W") oraz świadczona jest nocna i świąteczna opieka zdrowotna. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki, z których korzystają mieszkańcy gminy

lp.	nazwa placówki				adres placówki
1.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia „Zdrowie", Filia w Czarnej				Czarna Wieś 4, 26-670 Pionki
2.	Przychodnia „Centrum", Filia w Poświętne				Poświętne 26, 26-670 Pionki
3.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ,,Prima" – Ośrodek Zdrowia w Suskowoli				Suskowola 76, 26-670 Pionki
4.	Punkt Apteczny w Jedlni				Jedlnia 77a, 26-670 Pionki
5.	Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Pionkach				ul. Sienkiewicza 29, 26-670 Pionki
	w tym:	Szpital Rejonowy			ul. 15 Stycznia 1, 26-670 Pionki
		w tym:	Izba Przyjęć		ul. 15 Stycznia 1, 26-670 Pionki
			Oddział Chirurgii Ogólnej		ul. 15 Stycznia 1, 26-670 Pionki
			Oddział Położniczo-Ginekologiczny		ul. 15 Stycznia 1, 26-670 Pionki
			Oddział Intensywnej Opieki Medycznej		ul. 15 Stycznia 1, 26-670 Pionki
			Oddział Chorób Wewnętrznych		ul. Harcerska 8, 26-670 Pionki
			Oddział Rehabilitacji		ul. Harcerska 8, 26-670 Pionki
			Dzienny Oddział Dermatologii		ul. 15 Stycznia 1, 26-670 Pionki
		Przychodnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej			ul. Sienkiewicza 11, 26-670 Pionki
		Poradnie Specjalistyczne			ul. Sienkiewicza 29, 26-670 Pionki
		Pracownie diagnostyczne			ul. Sienkiewicza 29, 26-670 Pionki
		Zakład Opiekuńczo-Leczniczy			ul. Jordanowska 1, 26-940 Pionki
		Pogotowie Ratunkowe			ul. Sienkiewicza 11, 26-670 Pionki
		Nocna i świąteczna opieka zdrowotna			ul. Sienkiewicza 29, 26-670 Pionki
6.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medyk" w Pionkach				ul. Sienkiewicza 11, 26-670 Pionki
7.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Przychodnia „Centrum" w Pionkach				ul. Mickiewicza 26, 26-670 Pionki
8.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Przychodnia Lekarska „Zdrowie" Pionkach				ul. Legionistów 38, 26-670 Pionki

Źródło danych: Urząd Gminy Pionki.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2012-2014 liczba porad lekarskich udzielonych w gminie w ramach podstawowej i ambulatoryjnej opieki zdrowotnej zwiększała się z roku na rok. W 2012 roku wyniosła 16.817, rok później 20.525, a w 2014 roku 21.437.

Informacji na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy dostarczają dane przekazane przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia „Zdrowie" – Filia w Czarnej oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ,,Prima" – Ośrodek Zdrowia w Suskowoli. Wynika

z nich, że w 2014 roku z powodu chorób przewlekłych pod opieką czynną lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pozostawało 106 dzieci i młodzieży oraz 802 osoby dorosłe. Najczęściej stwierdzanymi u osób w wieku przedprodukcyjnym schorzeniami były: zniekształcenia kręgosłupa (45), nowotwory (42), zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (40), alergia – dychawica oskrzelowa (24), otyłość (13) i niedokrwistości (6). Z kolei u osób dorosłych najczęściej odnotowywano choroby układu krążenia (481), gruźlica (457), cukrzyca (188), choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (103), choroby tarczycy (72), przewlekłe choroby układu trawiennego (65), przewlekły nieżyt oskrzeli – dychawicę oskrzelową (57) i choroby obwodowego układu nerwowego (47).

Na koniec 2014 roku łączna liczba osób zadeklarowanych do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w ww. placówkach wynosiła 3.039, w tym 438 dzieci i 2.601 osób dorosłych.

Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 19. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2014 roku

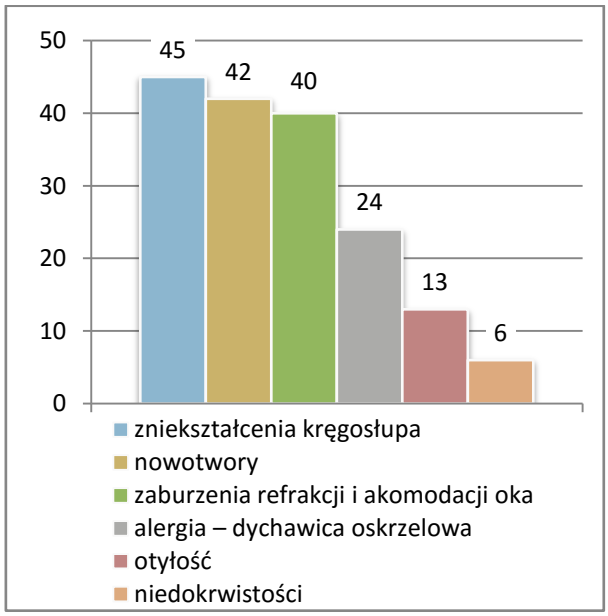

Wykres 20. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2014 roku

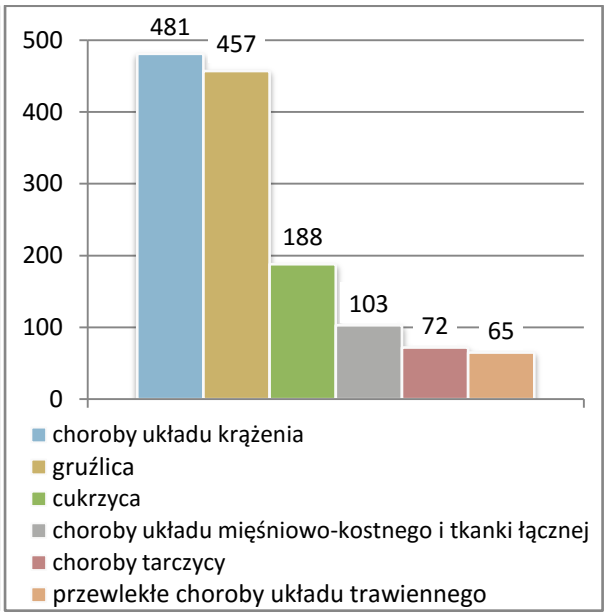

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia „Zdrowie" – Filia w Czarnej i Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ,,Prima" – Ośrodek Zdrowia w Suskowoli.

W analizowanym roku Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia „Zdrowie" – Filia w Czarnej i Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ,,Prima" – Ośrodek Zdrowia w Suskowoli sprawowali także opiekę profilaktyczną nad matką i dzieckiem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 21. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2014 roku

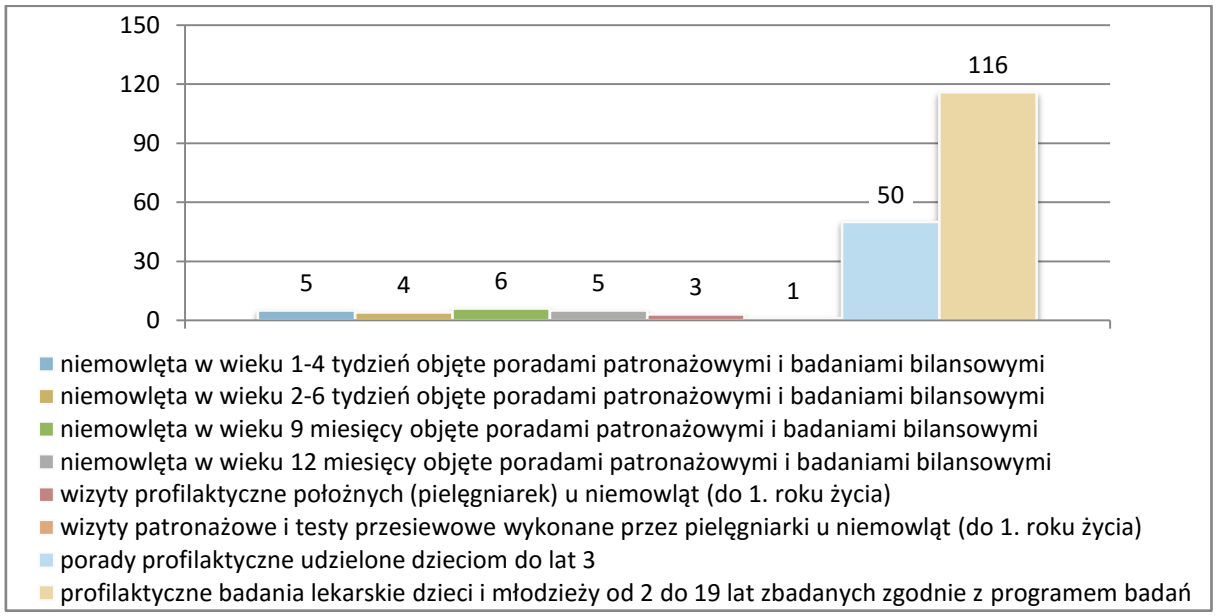

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia „Zdrowie" – Filia w Czarnej i Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ,,Prima" – Ośrodek Zdrowia w Suskowoli.

W 2014 roku poradom patronażowym i badaniom bilansowym (w tym przesiewowym) poddano 5 niemowląt od 1 do 4 tygodnia życia, 4 niemowlęta od 2 do 6 miesiąca życia, 6 niemowląt w 9 miesiącu życia i 5 niemowląt w 12 miesiącu życia. Liczba wizyt profilaktycznych położnych (pielęgniarek) oraz wizyt patronażowych pielęgniarek i testów przesiewowych u niemowląt do 1. roku życia wyniosła odpowiednio 3 i 1. Z porad profilaktycznych korzystały również dzieci do lat 3 (udzielono 50 takich porad), natomiast profilaktycznym badaniom lekarskim poddano 116 dzieci i młodzieży w wieku od 2 do 19 lat.

Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

Mimo upływu ponad dziesięciu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem szczegółowo opracowane na szczeblu gminnym.

W 2002 roku w gminie Pionki mieszkało 766 osób niepełnosprawnych, w tym 400 mężczyzn i 366 kobiet. Wśród nich większość stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie (528 osób, tj. 68,9%), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 238 osób (31,1%).

Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 7,8%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku produkcyjnym (353 osoby, tj. 47,9%) i poprodukcyjnym (356 osób, tj. 46,9%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku

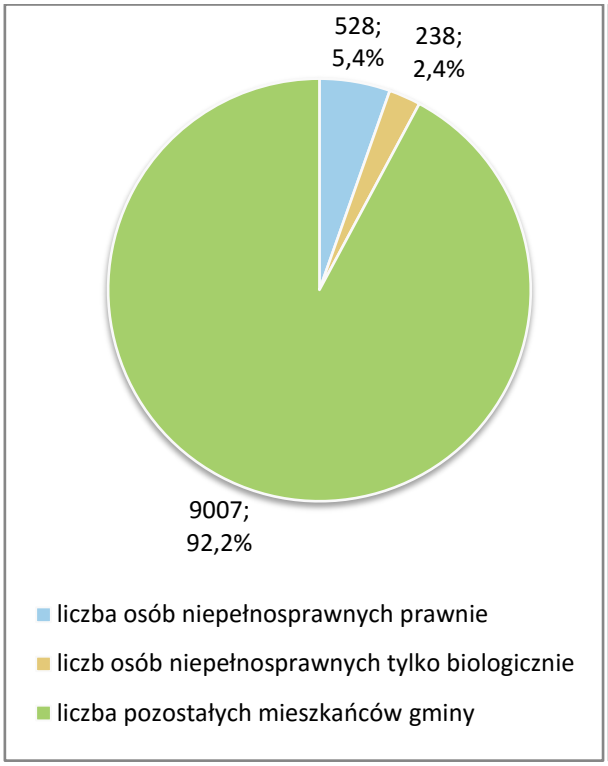

Wykres 23. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

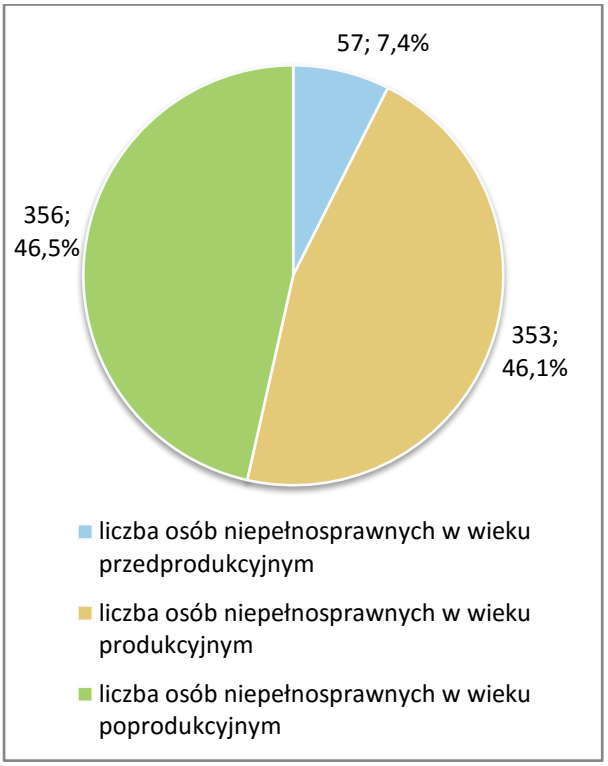

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 6,4% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 roku. Dużo większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób w wieku poprodukcyjnym, wynosił on bowiem 21,7%.

Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (415 osób, tj. 56,9%). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności zawodowej, z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (637 osób, tj. 83,2%).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 24. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

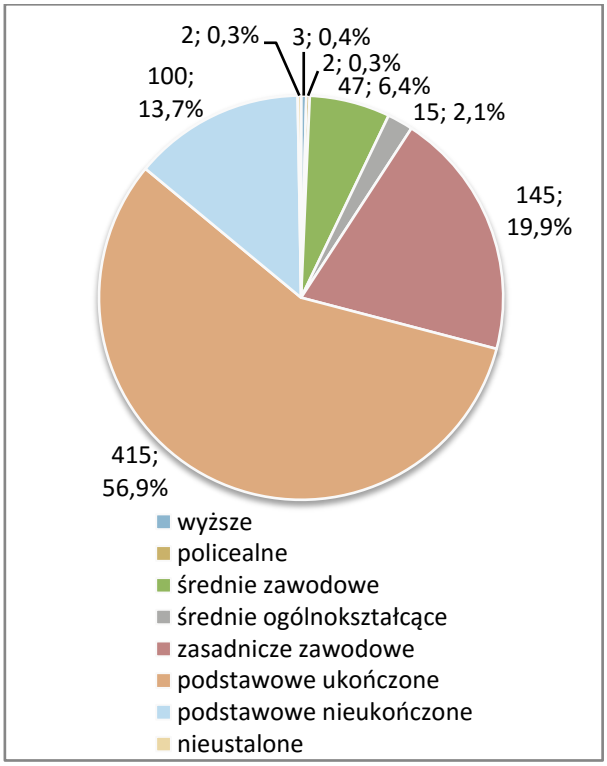

Wykres 25. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

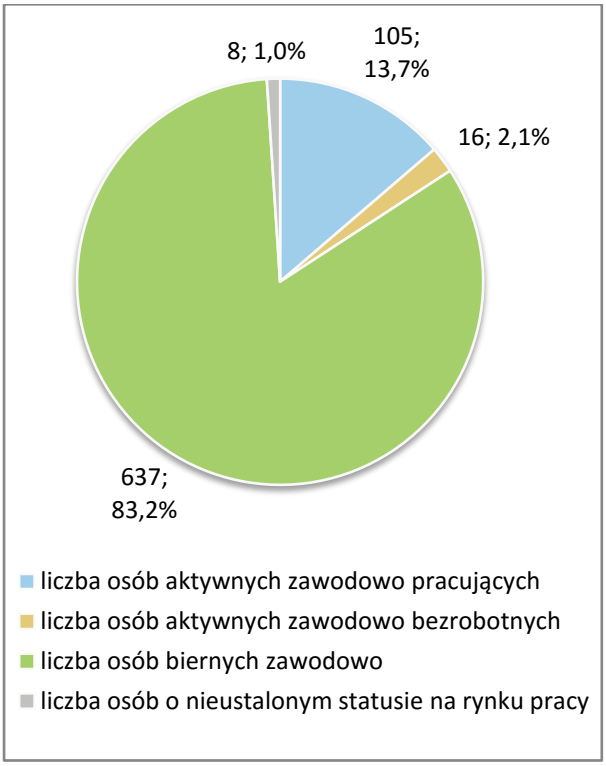

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości,

zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane szacunkowe w tym zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

Tabela 5. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Dane zamieszczone w powyższym zestawieniu pozwalają określić szacunkową liczbę mieszkańców gminy Pionki dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. Z wyliczeń wynika, że na jej terenie żyją ok. 200 osób uzależnionych od alkoholu (2% populacji), ok. 400 osób współuzależnionych (4% populacji), ok. 500-700 osób pijących szkodliwie alkohol (5-7% populacji), ok. 400 dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym (4% populacji) oraz ok. 530 ofiar przemocy domowej w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym. Analizując powyższe dane należy mieć świadomość, iż nie odzwierciedlają one w pełni rzeczywistej skali problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Pionki w latach 2012-2014.

Wykres 26. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2012-2014

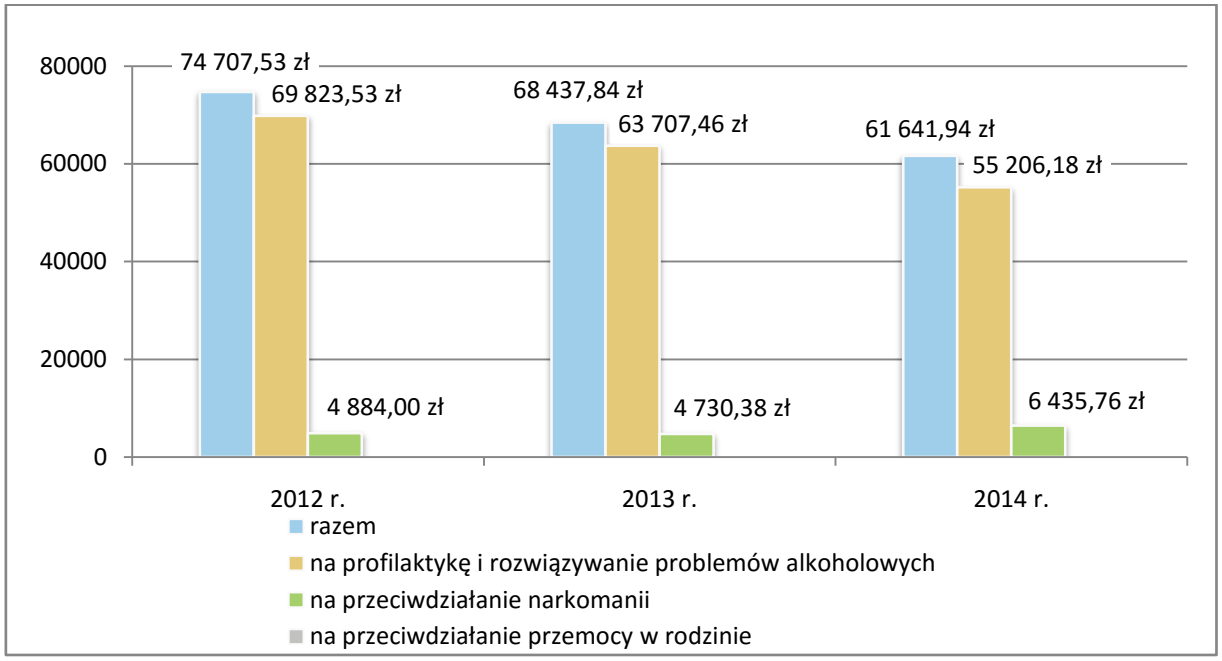

Źródło danych: Urząd Gminy Pionki.

W latach 2012-2014 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii spadała z roku na rok (z 74.707,53 zł w 2012 r. do 61.641,94 zł w 2014 r.). Wpływ na to miała zmniejszająca się systematycznie pula środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych. Należy dodać, że w analizowanym okresie stałe rosły kwoty przeznaczane na przeciwdziałanie narkomanii, natomiast w budżecie nie uwzględniano osobnych środków na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracją społeczną osób uzależnionych w gminie Pionki zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do jej zadań należy w szczególności: dostarczanie informacji o możliwościach podejmowania profesjonalnej terapii, motywowanie i kierowanie do leczenia, udzielanie wsparcia i pomocy psychospołecznej osobom po zakończeniu terapii odwykowej i ich rodzinom, propagowanie zdrowego stylu życia, organizowanie lokalnych imprez profilaktycznych (popularno-naukowych, sportowych, kulturalnych i artystycznych), wspieranie realizacji pozalekcyjnych programów sportowych, opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych, rozpoznawanie w trakcie rozmowy zjawiska przemocy domowej i udzielanie stosownej informacji o możliwościach jej powstrzymywania, uruchamianie interwencji w przypadku zdiagnozowania przemocy domowej, angażowanie poszczególnych służb i instytucji z terenu gminy w profesjonalną i systemową pomoc dla klientów punktu, prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i 15 ustawy (art. 13 mówi o zasadach reklamy i promocji napojów alkoholowych, natomiast art. 15 o tym, komu i w jakich sytuacjach zabroniona jest sprzedaż i podawanie alkoholu) oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

W ramach podejmowanych działań GKRPA podejmuje współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, placówkami oświatowymi, Policją, parafiami i organizacjami kościelnymi oraz organizacjami pozarządowymi, w tym z klubami sportowymi, Towarzystwem Przyjaciół Dzieci, Związkiem Harcerstwa Polskiego i Związkiem Harcerstwa Rzeczypospolitej.

Wybrane dane dotyczące działań podejmowanych przez Komisję, a także lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 27. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2012-2014

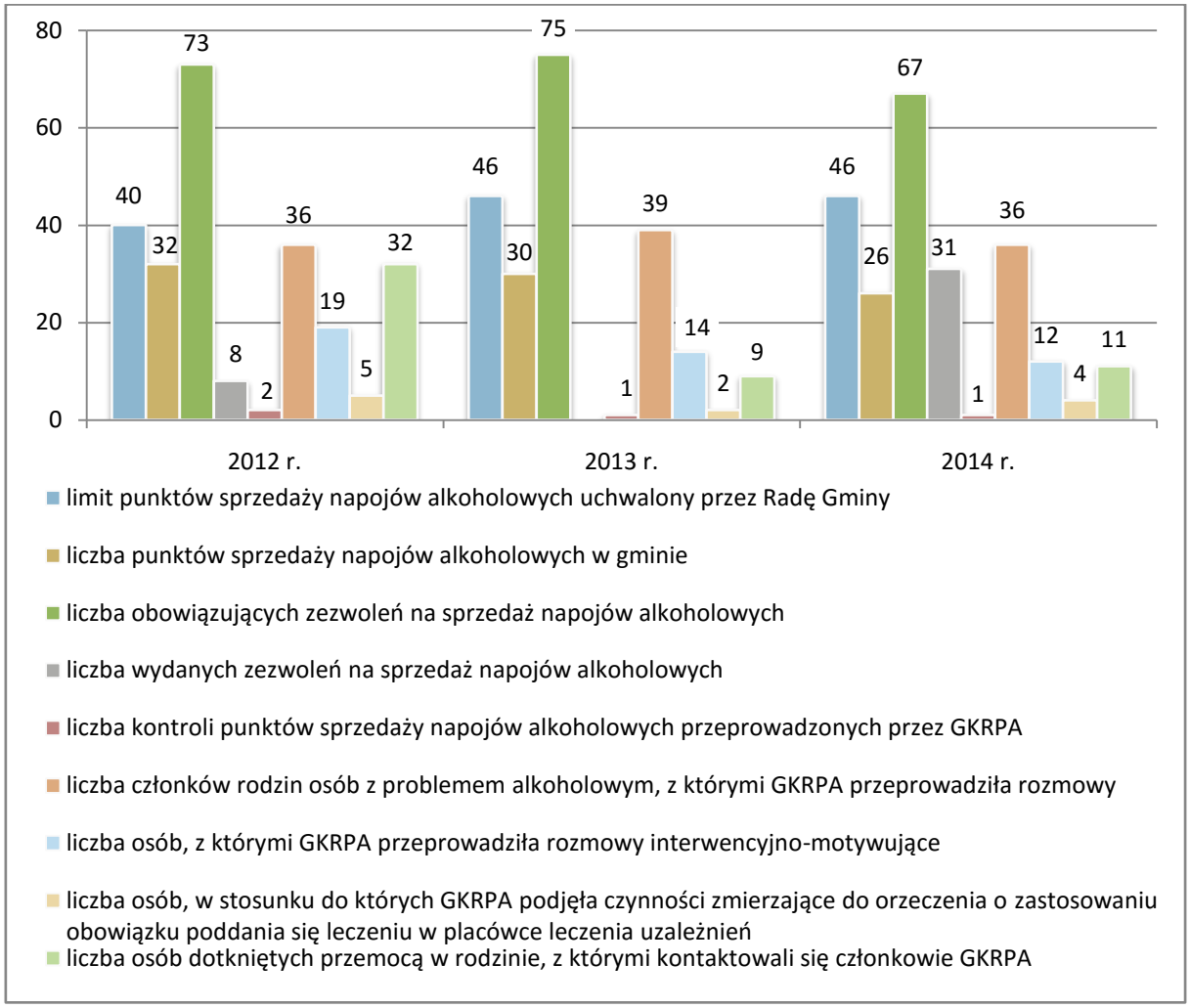

Źródło danych: Urząd Gminy Pionki.

W latach 2013-2014 uchwalony przez Radę Gminy limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie był nieco wyższy niż w 2012 roku (40 w 2012 r., po 46 w latach 2013-2014), a liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych nieznacznie spadała z roku na rok (z 32 w 2012 r. do 26 w 2014 r.). Liczba obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w 2014 roku była niższa niż w latach poprzednich (73 w 2012 r., 75 w 2013 r., 67 w 2014 r.), a liczba wydanych zezwoleń zwiększała się z roku na rok (z 8 w 2012 r. do 31 w 2014 r.). Liczba kontroli przeprowadzonych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych była niewielka (2 w 2012 r., po 1 w latach 2013-2014). Warto dodać, iż w analizowanym okresie nie wydano żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W latach 2012-2014 liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadzała rozmowy, utrzymywała się na podobnym poziomie (36 w 2012 r., 39 w 2013 r., 36 w 2014 r.), z kolei z roku na rok spadała liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące (z 19 w 2012 r. do 12 w 2014 r.).

W wyniku przeprowadzonych rozmów, część osób dobrowolne podjęła leczenie w placówkach leczenia uzależnień bądź korzystała z porad terapeutów. Z kolei wobec osób, które nie podjęły leczenia i stosowały przemoc wobec członków rodziny wszczynano procedurę „Niebieskie Karty".

W analizowanym okresie Komisja podejmowała czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień (w stosunku do 5 osób w 2012 r., 2 w 2013 r., 4 w 2014 r.), nie występowała natomiast do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.

W latach 2013-2014 liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA, była niższa niż w 2012 roku (32 w 2012 r., 9 w 2013 r., 11 w 2014 r.).

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy ogrywają podmioty mające swoją siedzibę w Pionkach – Gminny Zespół Interdyscyplinarny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i działający przy nim Punkt Konsultacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy i Uzależnień w Rodzinie, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień – Punkt Konsultacyjny ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom, Klub Abstynenta Wzajemnej Pomocy „Azyl" oraz Komisariat Policji, a także Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Radomiu.

Dane szczegółowe na temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

nazwa podmiotu	adres podmiotu
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pionkach	ul. Zwycięstwa 6, 26-670 Pionki
Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Pionki	ul. Zwycięstwa 6, 26-670 Pionki
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach	ul. Zwycięstwa 6, 26-670 Pionki
Punkt Konsultacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy i Uzależnień w Rodzinie przy GOPS-ie w Pionkach	ul. Zwycięstwa 6, 26-670 Pionki
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień – Punkt Konsultacyjny ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom w Pionkach	ul. 15 Stycznia 1, 26-670 Pionki
Stowarzyszenie Klub Abstynenta Wzajemnej Pomocy „Azyl" w Pionkach	ul. 15 Stycznia 2, 26-670 Pionki
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Radomiu	ul. Malczewskiego 20b, 26-600 Radom
Komisariat Policji w Pionkach	ul. Leśna 15, 26-670 Pionki

Źródło danych: Urząd Gminy Pionki.

W Punkcie Konsultacyjnym ds. Przeciwdziałania Przemocy i Uzależnień w Rodzinie w Pionkach usługi świadczą: specjalista psychoterapii uzależnień oraz instruktor terapii uzależnień. W latach 2013-2014 liczba osób, którym udzielono w nim wsparcia, była niższa niż w 2012 roku (47 w 2012 r. 23 w 2013 r., 24 w 2014 r.). Wśród nich dominowały osoby zmagające się z problemem alkoholowym (21 w 2012 r., 11 w 2013 r., 17 w 2014 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 28. Osoby objęte wsparciem przez Punkt Konsultacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy i Uzależnień w Rodzinie w Pionkach w latach 2012-2014

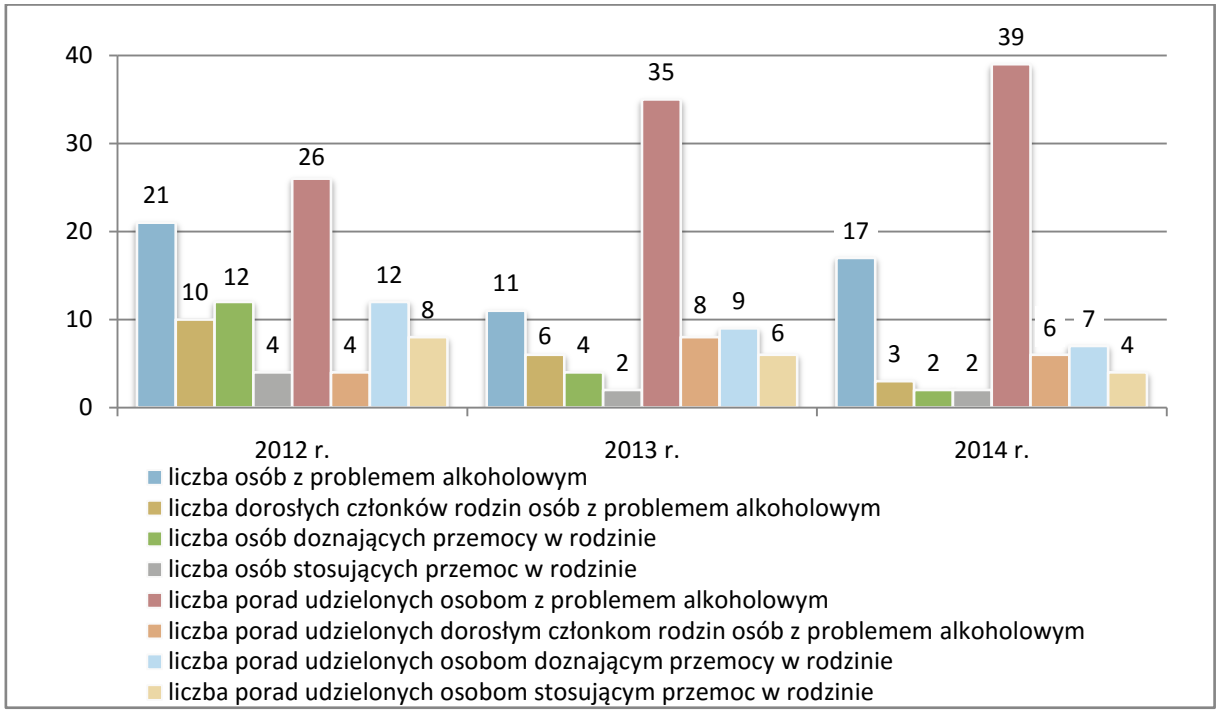

Źródło danych: Urząd Gminy Pionki.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pionkach wynika, że w latach 2012-2014 liczba rodzin objętych wsparciem z powodu alkoholizmu zwiększała się z roku na rok. W 2012 roku pomocą społeczną w związku z tym problemem objęto 33 rodziny liczące 92 osoby, rok później 37 rodzin liczących 99 osób, a w 2014 roku 41 rodzin liczących 101 osób. Jednocześnie przemoc w rodzinie była przyczyną przyznania wsparcia w przypadku 8 rodzin liczących 30 osób w 2012 roku, 4 rodzin liczących 9 osób w 2013 roku i 11 rodzin liczących 38 osób w 2014 roku. W analizowanym okresie nie udzielano pomocy społecznej w gminie z powodu narkomanii.

We wszystkich placówkach oświatowych w gminie realizowane są zadania z zakresu zapobiegania problemom społecznym poprzez działalność edukacyjną, informacyjną i szkoleniową. Nierzadko przesłanką nadużywania napojów alkoholowych w gminie jest nieodpowiednie zagospodarowanie czasu wolnego, na co wpływ mają m.in. wysokie bezrobocie oraz niedostateczny dostęp do instytucji kultury. Z tego ostatniego powodu wśród młodzieży coraz częściej dochodzi do nagannych zachowań pod wpływem alkoholu, dopalaczy czy innych substancji psychoaktywnych.

Z roku na rok obniża się wiek inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży oraz zwiększa się liczba przestępstw popełnionych pod wpływem alkoholu i narkotyków. Jednocześnie na sile przybiera zjawisko przemocy, szczególnie w rodzinach niepełnych i patologicznych, co potwierdzają zarówno dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, jak i Policji.

W gminie prowadzonych jest szereg działań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie. Obejmują one m.in. organizowanie i realizowanie programów, kampanii, spektakli i konkursów profilaktycznych, festynów i innych imprez plenerowych oraz imprez sportowych, szkoleń/warsztatów dla nauczycieli/wychowawców, a także zajęć umożliwiających dzieciom i młodzieży aktywne spędzanie czasu wolnego.

Działalność profilaktyczna podejmowana w gminie w 2014 roku obejmowała m.in.:

- udział gminy w ogólnopolskich kampaniach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom ph. „Postaw na Rodzinę", „Zachowaj Trzeźwy Umysł", „Reaguj na Przemoc", „Przeciw Pijanym Kierowcom", „Odpowiedzialny Kierowca" (w ramach kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł" uczniowie Publicznych Szkół Podstawowych w Augustowie, Laskach i Jaroszkach zostali laureatami konkursu plastycznego),
- realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych pn. „Muzyka łagodzi obyczaje" i „Zatańcz z nami" w Publicznej Szkole Podstawowej w Laskach (pierwszy) i w Publicznym Zespole Szkół w Jedlni (drugi), w których udział wzięło ok. 100 osób.
- zorganizowanie spotkań z funkcjonariuszami Policji oraz z rodzicami i opiekunami uczniów poświęconych zagrożeniom i następstwom zażywania przez dzieci i młodzież napojów alkoholowych i środków odurzających,
- udział w kampanii profilaktycznej ph. „Przeciw Pijanym Kierowcom", podczas której przeprowadzono akcję profilaktyczną z udziałem uczniów Publicznych Zespołów Szkół w Suskowoli i Jedlni oraz funkcjonariuszy Policji (w ramach akcji kierowcom rozdano plakaty i ulotki profilaktyczne na temat niebezpieczeństw i zagrożeń wynikających z faktu kierowania pojazdem pod wpływem napojów alkoholowych i środków odurzających),
- dofinansowanie programów profilaktycznych ph. „Podarujmy im spokojne dni" realizowanych przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci i Związek Harcerstwo Rzeczypospolitej podczas wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży,

- dofinansowanie pobytu dzieci z rodzin dysfunkcyjnych na zielonej szkole (z Publicznych Szkół Podstawowych w Jaroszkach i Laskach),
- realizowanie przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci programu profilaktycznego w okresie ferii zimowych (dzieci brały udział w spektaklu teatralnym, zajęciach plastycznych i w balu kostiumowym, pojechały do „Salonu zabaw" w Radomiu),
- udział gminnych placówek oświatowych w konkursie wiedzy o uzależnieniach,
- zorganizowanie w Publicznym Zespole Szkół w Suskowoli spektaklu profilaktycznego dla uczniów i pedagogów pt. „Kuszenie Śmierci",
- udział w Czarnoleskiej Biesiadzie Abstynenckiej osób uzależnionych i członków ich rodzin korzystających z Punktu Konsultacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy i Uzależnień w Rodzinie w Pionkach.

W 2014 roku zacieśniono współpracę z Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Klubem Abstynenta „Azyl" w Pionkach. Wielu mieszkańców gminy korzystało także z usług wykwalifikowanych terapeutów w Punkcie Konsultacyjnym ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej – Ośrodku Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Pionkach. Dla osób uzależnionych i ich rodzin organizowano również spotkania w ramach grup wsparcia oraz konsultacje psychologiczne.

9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Pionki bezdomność nie urasta do rangi problemu, póki co ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach. W 2012 roku z powodu bezdomności objął on wsparciem 3 osoby, rok później 8 osób, a w 2014 roku 3 rodziny liczące 9 osób.

W gminie nie ma żadnych placówek zapewniających osobom bezdomnym schronienie. W razie potrzeby osoby te kierowane są noclegowni i schronisk działających poza jej terenem. Według danych resortu pracy i polityki społecznej, w 2014 roku w województwie mazowieckim funkcjonowały 72 placówki zapewniające osobom bezdomnym schronienie i nocleg. Na terenie powiatu radomskiego działał Dom dla Bezdomnych w Radomiu prowadzony przez Caritas Diecezji Radomskiej (ul. Kościelna 5, 26-600 Radom).

10. PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Według danych Komisariatu Policji w Pionkach, w 2014 roku na terenie jego działania obejmującym gminy Pionki i Jedlnia-Letnisko ujawniono 570 przestępstw. Najwięcej z nich dotyczyło kradzieży mienia (145 czynów), uszkodzenia mienia (66), kradzieży z włamaniem (63) oraz przestępstw drogowych (63).

Dane szczegółowe na temat przestępczości na terenie podległym Komisariatowi Policji w Pionkach w 2014 roku przedstawia poniższy wykres.

Wykres 29. Przestępstwa popełnione w 2014 roku

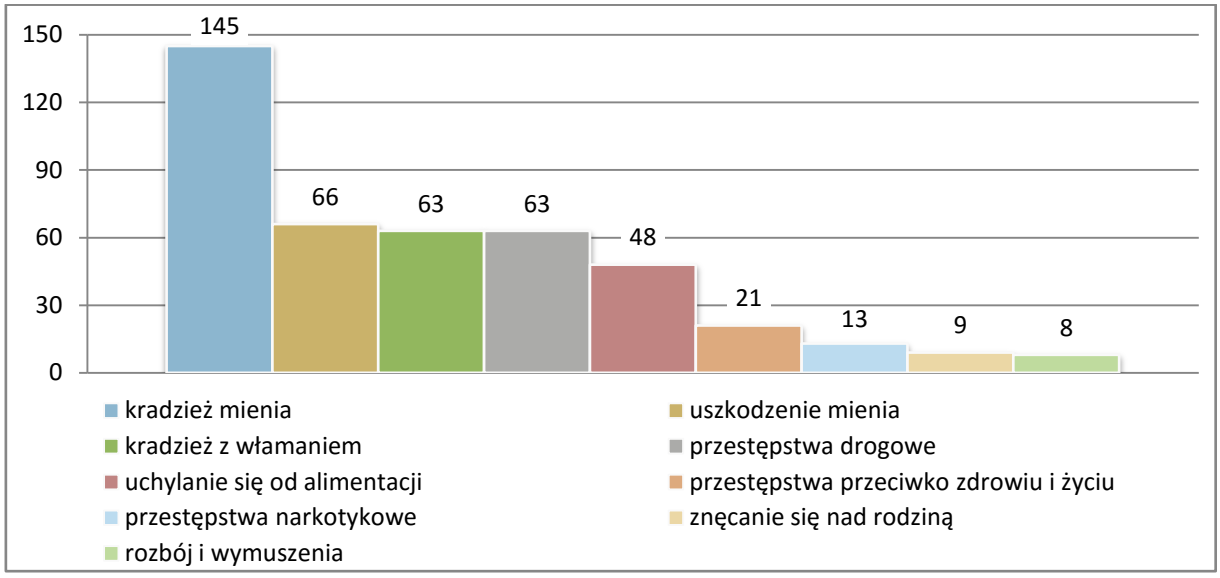

Źródło danych: Komisariat Policji w Pionkach.

W 2014 roku za podejrzanych o popełnienie 570 odnotowanych przestępstw uznano 302 sprawców. Największe grupy wśród nich stanowiły osoby w wieku 31-35 lat (52 osoby), 21-25 lat (46 osób) oraz 26-30 lat (39 osób). Najmłodsi sprawcy mieli 15-17 lat (osoby te dopuściły się kradzieży mienia, kradzieży z włamaniem oraz przestępstw narkotykowych i drogowych), a najstarszy sprawca miał 76 lat (popełnił przestępstwo drogowe).

Dane szczegółowe na temat struktury wiekowej sprawców przestępstw przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Struktura wiekowa sprawców przestępstw w gminie w 2014 roku

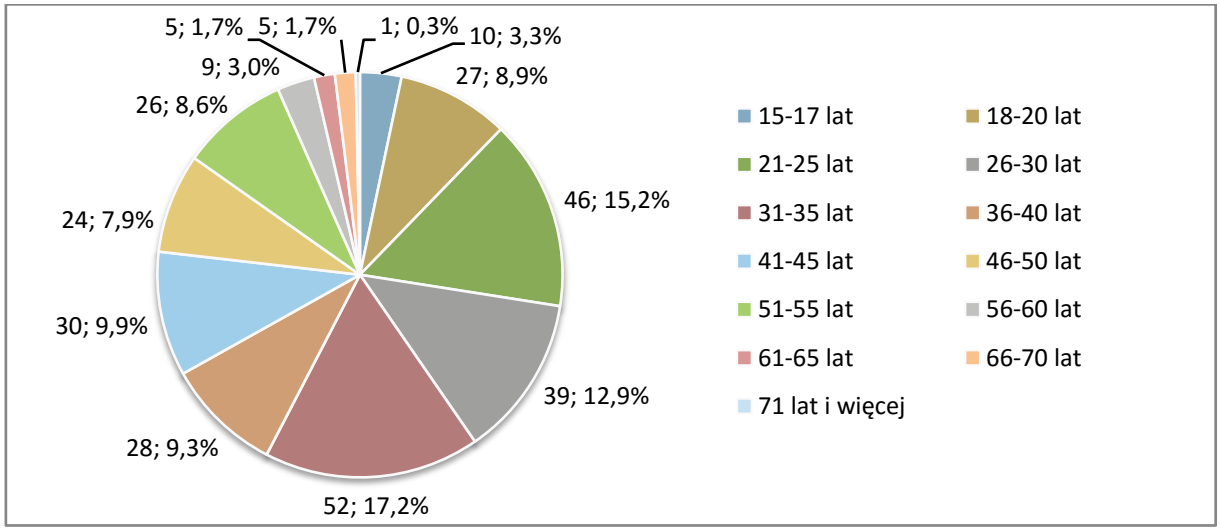

Źródło danych: Komisariat Policji w Pionkach.

11. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadania pomocy społecznej w gminie Pionki wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów oraz ustawa o Karcie Dużej Rodziny.

Udzielana pomoc kierowana jest do osoby lub rodziny. W zdecydowanej większości przypadków przyznanie jej następuje na podstawie złożonego wniosku, w formie decyzji administracyjnej. Każda wydana decyzja poprzedzona jest wywiadem środowiskowym przeprowadzonym przez pracownika socjalnego w miejscu zamieszkania/pobytu osoby lub rodziny. Wydania decyzji nie wymaga udzielenie świadczeń w postaci pracy socjalnej i poradnictwa. W sytuacjach, gdy stwierdza się niewłaściwe wykorzystanie środków finansowych lub bezradność w prowadzeniu gospodarstw domowego, świadczenia pomocowe realizowane w formie niepieniężnej.

W 2014 roku kadrę Ośrodka stanowiło 20 osób, w tym kierownik, 6 pracowników socjalnych oraz 13 innych pracowników, w tym 9 pracowników wykonujących usługi opiekuńcze i 2 pracowników świadczących specjalistyczne usługi opiekuńcze. Dodatkowo 2 osoby pracowały w ramach zatrudnienia subsydiowanego.

W analizowanym roku Ośrodek spełniał wynikający z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników, bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało 1.673 mieszkańców gminy.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w GOPS-ie oraz kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Kadra GOPS-u i jej kwalifikacje w 2014 roku

	liczba osób
kadra kierownicza	**1**
wykształcenie wyższe	1
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1
pracownicy socjalni	**6**
wykształcenie wyższe	5
wykształcenie średnie	1
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	0
pozostali pracownicy	**13**
wykształcenie wyższe	2
wykształcenie średnie	4
wykształcenie inne	7
wolontariusze	**0**
pracownicy zatrudnieni w ramach zatrudnienia subsydiowanego	**2**
staże	**0**

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach.

Ze wsparcia udzielanego przez GOPS mogą korzystać osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. W odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 634 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 514 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 674 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 764 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w 2014 roku zwiększyły się w stosunku do lat poprzednich (5.633.584 zł

w 2012 r., 5.569.572 zł w 2013 r., 6.123.192 w 2014 r.). Wpływ na to miał m.in. wzrost środków finansowych przeznaczonych na utrzymanie dzieci z gminy w pieczy zastępczej, wspieranie rodziny poprzez zapewnienie pomocy ze strony asystenta rodziny, na zasiłki stałe oraz usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2012-2014

rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2012 r.	w 2013 r.	w 2014 r.
ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	4.884	4.730	7.000
przeciwdziałanie alkoholizmowi	74.000	63.707	75.600
pomoc społeczna			
rodziny zastępcze	2.000	5.700	16.521
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	4.000	6.750	6.000
wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	14.000	25.508	34.594
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	3.730.000	3.535.797	3.740.307
składki na ubezpieczenia zdrowotne	52.000	45.505	47.984
zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	439.000	213.000	430.639
dodatki mieszkaniowe	1.700	1.759	1.770
zasiłki stałe	238.000	281.576	299.144
Ośrodek Pomocy Społecznej	451.000	445.855	463.529
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	374.000	411.898	458.054
pozostała działalność, w tym program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	34.000	247.957	262.525
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej			
Pomoc materialna dla uczniów	215.000	279.524	279.525
ogółem	**5.633.584**	**5.569.572**	**6.123.192**
w tym w budżecie GOPS-u	**5.554.700**	**5.501.135**	**6.038.822**

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach.

W latach 2012-2014 liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminie, zmniejszała się z roku na rok (z 751 w 2012 r. do 655 w 2014 r.), rosła natomiast liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie (z 1.318 w 2012 r. do 1.680 w 2014 r.).

Uwagę zwracał znaczna liczba osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (699 w 2012 r. 681 w 2013 r., 401 w 2014 r.). Ich udział w ogóle odbiorców

pomocy społecznej, którym przyznano świadczenie, spadł o 1/3 w 2014 roku (93,1% w 2012 r., 94,5% w 2013 r., 61,2% w 2014 r.).

W analizowanym okresie odsetek osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie, w ogóle mieszkańców gminy, zwiększał się z roku na rok. W 2012 roku wyniósł on 13,1%, rok później 16,4%, a w 2014 roku 16,7%.

W latach 2012-2014 liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie pieniężne, systematycznie rosła (z 799 w 2012 r. do 1.215 w 2014 r.), natomiast liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie niepieniężne, ulegała wahaniom (973 w 2012 r., 1.225 w 2013 r., 858 w 2014 r.).

W analizowanym okresie z roku na rok nieznacznie rosła liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy (423 w 2012 r., 437 w 2013 r., 448 w 2014 r.), podobnie jak liczba osób przebywających w tych rodzinach (1.318 w 2012 r., 1.649 w 2013 r., 1.676 w 2014 r.).

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

Wykres 31. Osoby w gminie, którym w latach 2012-2014 udzielono pomocy i wsparcia

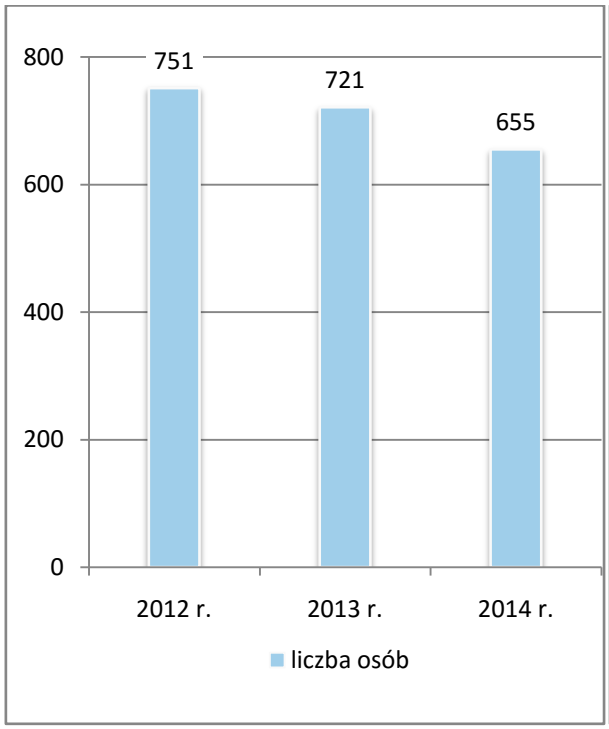

Wykres 32. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie

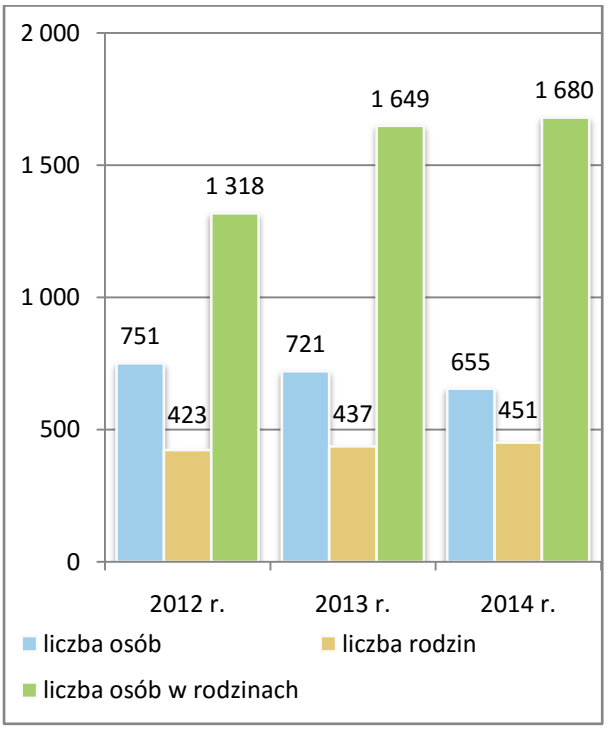

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach.

Wykres 33. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie pieniężne

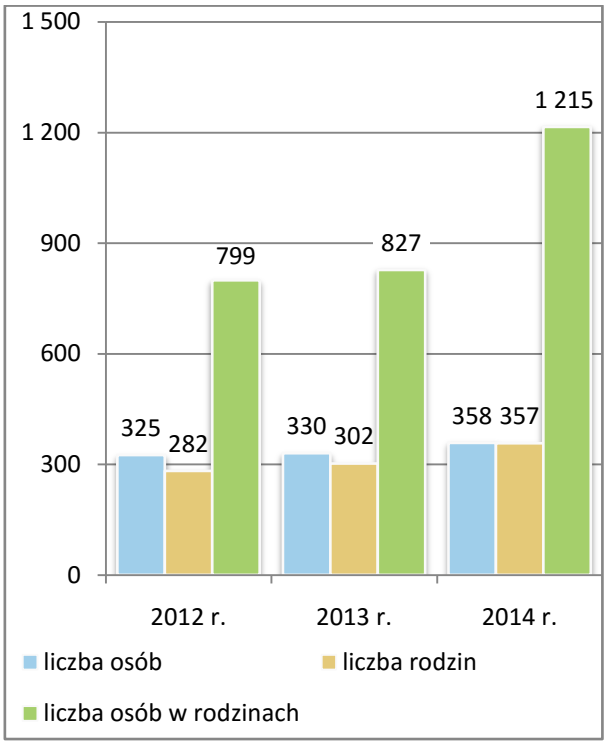

Wykres 34. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie niepieniężne

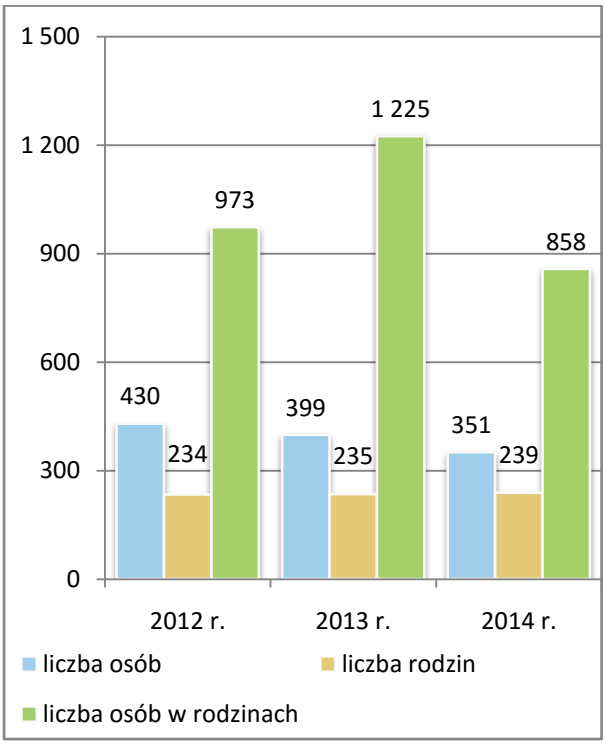

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach.

W związku z wysokim poziomem bezrobocia w gminie, brakiem na jej terenie dużego zakładu pracy, w którym zatrudnienie mogłaby znaleźć duża liczba mieszkańców gminy, oraz typowo rolniczym profilem życia społeczności lokalnej, bardzo duży odsetek ludności jest zmuszony pracować poza granicami kraju lub korzystać z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. By utrzymać rodzinę na godnym poziomie, ze wsparcia udzielanego przez Ośrodek korzystają także ci mieszkańcy gminy, którzy pracują w prywatnych przedsiębiorstwach, nierzadko na podstawie umowy zlecenie lub umowy na czas określony.

W gronie odbiorców pomocy społecznej w gminie dominują osoby z trudnościami w funkcjonowaniu społecznym, u których występują problemy rodzinne, zdrowotne i prawne. Wiele rodzin szuka w Ośrodku informacji na temat możliwości skorzystania ze swoich uprawnień, możliwości formalnych rozwiązania swoich problemów, a także wsparcia i zrozumienia. Każda osoba zgłaszająca się do Ośrodka jest kierowana do pracownika socjalnego, który w sposób profesjonalny i zgodnie z etyką zawodową stara się pomóc w rozwiązaniu zgłaszanych problemów.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w latach 2012-2014 najliczniejszą grupę stanowiły rodziny dotknięte bezrobociem. Dość liczne grono stanowiły również rodziny o niskim statusie materialnym, wymagające ochrony macierzyństwa, głównie z uwagi na wielodzietność, doświadczające trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, a także zmagające się z długotrwałą lub ciężką chorobą i niepełnosprawnością. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 35. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014 (liczba osób w rodzinach)

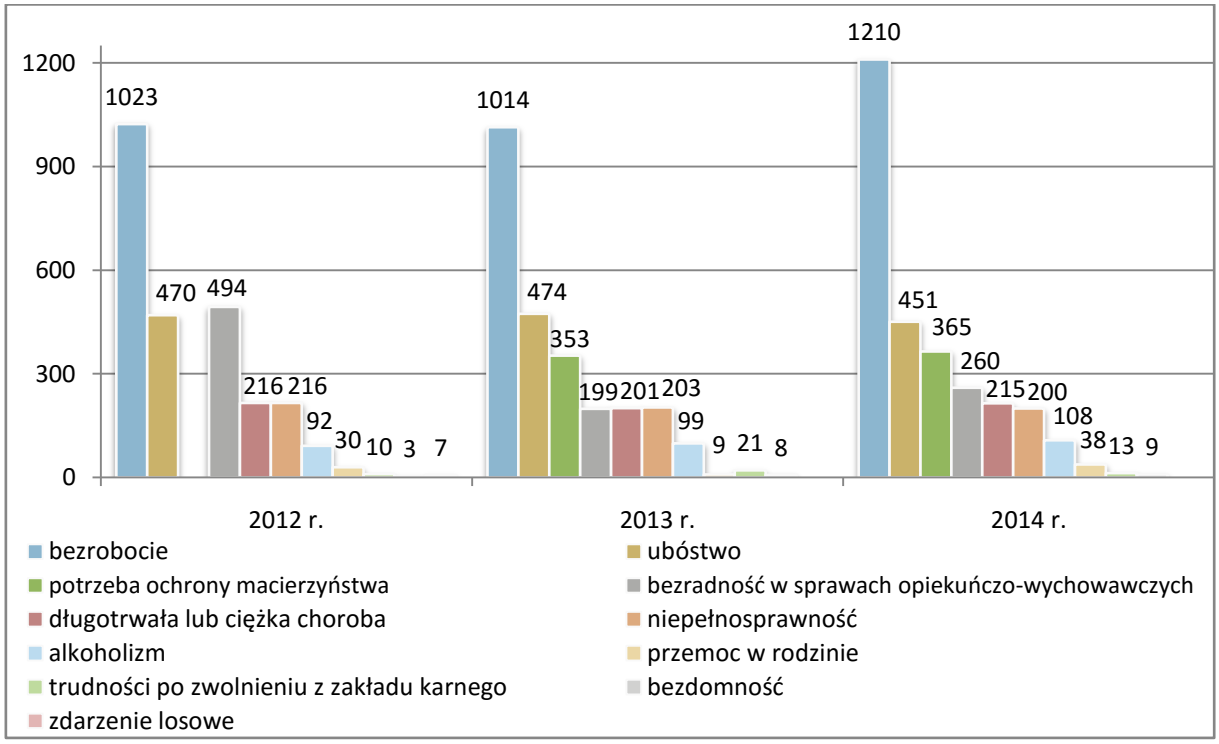

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach.

W 2014 roku, w porównaniu z latami poprzednimi, wzrosła liczba beneficjentów pomocy społecznej dotkniętych bezrobociem (1.023 w 2012 r., 1.014 w 2013 r., 1.210 w 2014 r.) oraz wymagających ochrony macierzyństwa (353 w 2013 r., 365 w 2014 r.), spadła natomiast liczba odbiorców wsparcia zmagających się z ubóstwem (470 w 2012 r., 474 w 2013 r., 451 w 2014 r.).

Jednocześnie w 2013 roku, w stosunku do roku poprzedniego, spadła, a w kolejnym roku wzrosła liczba osób w rodzinach objętych wsparciem GOPS-u z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego

(494 w 2012 r., 199 w 2013 r., 260 w 2014 r.), zmagających się z długotrwałą i ciężką chorobą (216 w 2012 r., 201 w 2013 r., 215 w 2014 r.) oraz doświadczających przemocy w rodzinie (30 w 2012 r., 9 w 2013 r., 38 w 2014 r.).

W analizowanym okresie z roku na rok nieznacznie zmniejszała się liczba odbiorców pomocy społecznej dotkniętych niepełnosprawnością (z 216 w 2012 r. do 200 w 2014 r.), rosła natomiast grupa beneficjentów Ośrodka zmagających się z alkoholizmem (z 92 w 2012 r. do 108 w 2014 r.).

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez GOPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2012-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2012-2014

formy świadczeń			liczba osób			liczba świadczeń		
			2012 r.	2013 r.	2014 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
pieniężne	zasiłek stały		66	67	65	654	661	688
	zasiłek okresowy		81	89	81	266	296	249
	zasiłek celowy		241	242	212	X	X	X
	w tym:	zasiłek celowy przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	56	99	153	60	99	266
niepieniężne	posiłek		418	352	313	47.939	43.530	32.674
	w tym:	posiłek przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	418	339	313	47.939	42.561	32.674
	schronienie		0	0	0	0	0	0
	ubranie		0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu		0	2	0	0	2	0
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej		11	11	11	117	124	93
usługi	usługi opiekuńcze		23	31	34	17.488	18.987	20.210
	specjalistyczne usługi opiekuńcze		0	5	4	0	3.744	3.776
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi		5	4	3	3.777	3.744	3.776
	poradnictwo specjalistyczne		0	0	0	X	X	X
	praca socjalna		129*	385*	216*	X	X	X
	interwencja kryzysowa		0	0	0	X	X	X
	kontrakt socjalny		18	29	42	X	X	X

indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	0	0	0	X	X	X
wspieranie rodziny i piecza zastępcza	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	7* (1)	9* (1)	11* (1)	X	X	X
	odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej	2.690	5.670	16.521	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2012-2014 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. Liczba osób nim objętych w 2014 roku była niższa niż w latach 2012-2013 (241 w 2012 r., 242 w 2013 r., 212 w 2014 r.).

Ważną formą wsparcia finansowego był także zasiłek okresowy. Jest on udzielany osobom bez dochodów lub o dochodach niższych niż ustawowe kryterium oraz zasobach pieniężnych niewystarczających na zaspokojenie niezbędnych potrze życiowych. W gminie udzielany był zwłaszcza ze względu na bezrobocie i długotrwałą chorobę. W latach 2012-2014 liczba osób, którym Ośrodek przyznał zasiłek okresowy, była na zbliżonym poziomie (81 w 2012 r., 89 w 2013 r., 81 w 2014 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania" (obowiązywał on do końca 2013 roku; na lata 2014-2020 Rada Ministrów przyjęła wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania"). Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W latach

2012-2014 liczba osób objętych posiłkiem zmniejszała się z roku na rok (z 418 w 2012 r. do 313 w 2014 r.). Posiłki dla dzieci i młodzieży wydawano w szkołach (w 7 w 2012 r. i w 9 w latach 2013-2014), natomiast posiłki dla dorosłych wydawała jadłodajnia Caritas, z którą GOPS współpracuje od 2002 roku.

Warto dodać, iż w 2014 roku Rada Gminy Pionki podjęła uchwały w sprawie ustanowienia wieloletniego programu osłonowego pn. „Pomoc gminy w zakresie dożywiania" na lata 2014-2020 oraz podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnie pomocy w zakresie dożywiania dla osób objętych tym programem. Program ten jest elementem polityki społecznej gminy w zakresie poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach, poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży oraz kształtowania właściwych nawyków żywieniowych.

Ważną formą wsparcia niepieniężnego była również pomoc w pokrywaniu kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej. W latach 2012-2014 GOPS dopłacał do pobytu 11 osób (w każdym roku) w domach pomocy społecznej.

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie. Praca socjalna prowadzona była z zamiarem wzmocnienia aktywności i samodzielności odbiorców pomocy społecznej. Krąg odbiorców był bardzo szeroki, gdyż praca socjalna świadczona była niezależnie od sytuacji dochodowej rodziny. Ośrodek prowadził pracę socjalną współpracy z m.in. takimi partnerami, ja: Urząd Gminy i Rada Gminy Pionki, sołtysi, Wydział Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Sąd Rejonowy i Okręgowy w Radomiu, Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, Komisariat Policji w Pionkach, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, placówki ochrony zdrowia, zakłady opiekuńczo-lecznicze oraz placówki oświatowe. Ponadto pracownicy socjalni przeprowadzali wywiady środowiskowe i wydawali opinie na potrzeby Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, Ośrodków Pomocy Społecznej, Sądów i Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej.

W latach 2012-2014 pracownicy socjalni prowadzili działania z zakresu pracy socjalnej w stosunku do 129, 385 i 216 rodzin. Wiązały się one głównie ze wsparciem w rozwiązywaniu

problemów bezrobocia, uzależnień, opiekuńczo-wychowawczych, konfliktów rodzinnych, przemocy oraz zaniedbań w zakresie leczenia.

W ramach pracy socjalnej podejmowano działania obejmujące m.in. udzielenie pomocy w załatwieniu spraw urzędowych, np. formalności związanych z podłączeniem prądu i wody, przeprowadzenie procedury umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, interwencje w sytuacji zaniedbywania obowiązków rodzicielskich, kwalifikowanie rodzin do pomocy żywnościowej, wytypowanie dzieci do wyjazdu na kolonie letnie, pomoc w realizacji recept, dojeździe do szpitala czy załatwieniu sprzętu medycznego i ortopedycznego. Praca socjalna była prowadzono m.in. w oparciu o zawarte kontrakty socjalny, których liczba z roku na rok rosła (18 w 2012 r., 29 w 2013 r., 42 w 2014 r.).

W analizowanym okresie GOPS zajmował się także udzielaniem usług opiekuńczych osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby czy niepełnosprawności wymagały pomocy w zaspokojeniu podstawowych potrzeb. W latach 2012-2014 stale rosła liczba osób objętych tego rodzaju wsparciem (z 23 w 2012 r. do 34 w 2014 r.). W 2014 roku usługi opiekuńcze były świadczone przez 9 opiekunek zatrudnionych w ramach umowy o pracę i 7 opiekunek w ramach umowy cywilno-prawnej. Ważną formą wsparcia były również specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania osobom z zaburzeniami psychicznymi. W omawianym okresie z takiej formy wsparcia korzystały po 4 osoby w każdym roku, a usługi wykonywane były każdorazowo przez 2 wykwalifikowane opiekunki.

W latach 2012-2014 Ośrodek realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, zatrudniając od 2012 roku 1 asystenta rodziny, który miał pod opieką w kolejnych latach odpowiednio 7, 9 i 11. Działania asystenta rodziny skierowane były do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i polegały na wzmacnianiu roli rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, podniesienia świadomości w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny, pomocy w integracji rodziny oraz przeciwdziałanie ich marginalizacji i degradacji.

W latach 2013-2014 Ośrodek, współpracując ze znajdującą się w Pionkach Filią Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu, był również organizatorem prac społecznie użytecznych. W roku 2013 objęto nimi 14 osób, a rok później 20 osób. Kwota wydatkowana

na ten cel wyniosła 34.496 zł w 2013 roku (w tym z budżetu gminy 13.339,48 zł) i 52.000 zł w 2014 roku (w tym 19.962,20 zł z budżetu gminy).

W analizowanym okresie GOPS wypłacał również stypendia szkolne i zasiłki szkolne. Najczęściej wsparcie te kierowane jest do dzieci pochodzących z rodzin ubogich lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, np. dotkniętych bezrobociem, i służy zmniejszeniu różnic w dostępie do edukacji. Liczba osób nim objętych w latach 2013-2014 była wyższa niż w 2012 roku (373 w 2012 r., 407 w 2013 r., 397 w 2014 r.), a kwota udzielonych świadczeń wyniosła: 215.112 zł w 2012 roku, 279.523,75 zł w 2013 roku i 279.525,23 zł w 2014 roku.

Od 2014 roku w gminie realizowany jest również rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych. Koordynacją jego realizacji zajmuje się GOPS, który wydaje Karty Dużej Rodziny. W 2014 roku przyjął on 30 wniosków i wydał karty dla 161 osób.

W analizowanym okresie GOPS realizował także zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz delegując do niego swoich członków W 2012 roku w ramach Zespołu powołano 42 grupy robocze i sporządzono 16 Niebieskich Kart z osobą doznającą przemocy oraz 8 ze sprawcą przemocy. W 2013 roku powołano 36 grup roboczych, a rok później 24. W 2013 roku sporządzono 12 Niebieskich Kart z osobą doznającą przemocy oraz 13 ze sprawcą przemocy, natomiast w 2014 roku odpowiednio 13 i 7 kart.

W omawianym okresie Ośrodek kontynuował realizację współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego projektu systemowego pn. „Aktywizacja bezrobotnego powrotem do życia zawodowego”. W latach 2012-2013 w projekcie wzięło udział po 18 osób, a w 2014 roku 20 osób pozostających bez pracy. Projekt miał na celu podniesienie aktywności społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W jego ramach osoby bezrobotne brały udział m.in. w zajęciach aktywizacji zawodowej, treningach kompetencji i umiejętności społecznych oraz w zajęciach integracyjnych. Wszyscy uczestnicy zdobyli nowe kwalifikacje zawodowe potwierdzone zaświadczeniami i certyfikatami.

W ramach realizowanych zadań Ośrodek przyznawał również świadczenia rodzinne. W latach 2012-2014 ogólna liczba udzielonych świadczeń spadała z roku na rok (z 25.736 w 2012 r. do 22.087 w 2014 r.), a liczba rodzin je pobierających nieznacznie spadała ulegała wahaniom (889 w 2012 r., 1.050 w 2013 r., 950 w 2014 r.).

W analizowanym okresie systematycznie zwiększała się liczba wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych (z 1.960 w 2012 r. do 2.111 w 2014 r.), podobnie jak liczba przyznanych świadczeń pielęgnacyjnych (z 1.162 w 2012 r. do 326 w 2014 r.).

W 2014 roku, w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano wzrost liczby wypłaconych specjalnych zasiłków opiekuńczych (z 31 do 88). Był on spowodowany tym, że w 2013 roku świadczenie te wypłacano tylko od lipca do grudnia, natomiast w kolejnym roku przez 12 miesięcy.

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	22.501	21.044	19.484
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	1.960	2.061	2.111
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	1.162	715	326
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego			
liczba świadczeń	X	132	0
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	X	31	88
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	113	82	78
ogółem			
liczba świadczeń	25.736	24.065	22.087
liczba rodzin	889	1.050	950
zasiłek dla opiekunów			
liczba świadczeń	X	X	672

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach.

Od 2014 roku Ośrodek przyznawał zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych

innych ustaw, Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W analizowanym roku GOPS przyznał 672 takie zasiłki na kwotę 378.771 zł.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy (od 2013 roku) GOPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. Liczba tych składek i ich wartość zacznie spadła w 2014 roku (1.318 na kwotę 118.080 zł w 2012 r., 1.313 na kwotę 144.291 zł w 2013 r., 645 na kwotę 69.926 zł w 2014 r.).

Kolejną formę pomocy udzielanej przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2012-2014 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, zwiększała się z roku na rok (z 63 w 2012 r. do 70 w 2014 r.), a liczba wypłaconych świadczeń w latach 2013-2014 była wyższa niż w 2012 roku (1.374 w 2012 r., 1.451 w 2013 r., 1.442 w 2014 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	63	69	70
liczba dłużników alimentacyjnych	99	109	116
liczba wypłaconych świadczeń	1.374	1.451	1.442
łączna kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	428.692	459.497	479.016

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach.

W latach 2012-2014 liczba dłużników alimentacyjnych, wobec których Ośrodek prowadził działania zwiększała się z roku na rok (99 w 2012 r., 109 w 2013 r., 116 w 2014 r.). W kolejnych latach na terenie gminy zamieszkiwało 54, 67 i 73 dłużników, a poza jej terenem 42, 39 i 40. W 3 przypadkach w każdym roku nieznane było miejsce pobytu dłużników (prawdopodobnie była nim zagranica).

W analizowanym okresie wobec dłużników alimentacyjnych prowadzono następujące działania: przeprowadzano wywiady alimentacyjne oraz odbierano oświadczenia majątkowe, uzyskiwano informacje mające wpływ na egzekucję zasądzonych alimentów i przekazywano ją komornikowi sądowemu, kierowano wnioski o podjęcie działań wobec dłużnika zamieszkującego na terenie innej gminy, zobowiązywano dłużnika do zarejestrowania się

w urzędzie pracy jako bezrobotny albo poszukujący pracy, wnioskowano do starosty o podjęcie działań zmierzających do aktywizacji zawodowej dłużnika oraz zwracano się do Wójta Gminy Pionki z wnioskiem o skierowanie dłużnika na roboty publiczne, składano wnioski o ściganie za uchylanie się od alimentacji, kierowano wnioski o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika, wystawiano upomnienia do zapłaty i tytuły wykonawcze do Urzędu Skarbowego oraz wszczynano postępowania dotyczące uznania dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych i wydawano decyzje w tej sprawie.

W latach 2012-2013 ściągalność kwot z tytułu wypłaconych świadczeń alimentacyjnych wyniosła 18%, a w 2014 roku spadła do 14%.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Pionki nie funkcjonują żadne placówki wsparcia. Jej mieszkańcy mają natomiast możliwość korzystania z oferty instytucji działających zarówno w mieście Pionki, jak i poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Instytucje wsparcia spoza gminy, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu, ul. Domagalskich 7, 26-600 Radom.	**Zakres oferowanych usług:** realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. **Kategoria klienta:** mieszkańcy powiatu, osoby wymagające terapii i zajęć korekcyjno-edukacyjnych.
Środowiskowy Dom Samopomocy w Pionkach, ul. Jordanowska 1, 26-670 Pionki.	**Zakres oferowanych usług**: terapia zajęciowa, treningi nauki higieny i kulinarne, zajęcia przygotowujące do funkcjonowania w życiu codziennym. **Kategoria klienta**: osoby dorosłe i dzieci z różnym stopniem upośledzenia umysłowego.
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Pionkach, ul. Leśna 3, 26-670 Pionki.	**Zakres oferowanych usług:** rehabilitacja społeczna i zawodowa. **Kategoria klienta**: osoby dorosłe i dzieci z niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną.
Klub Seniora „Promyk Nadziei" w Pionkach, ul. Zakładowa 5, 26-670 Pionki.	**Zakres oferowanych usług:** zajęcia rozwijające zainteresowania seniorów, spotkania integracyjne, wycieczki, zachęcanie do aktywności. **Kategoria klienta**: osoby starsze, chore i samotne.

Centrum Aktywności Lokalnej w Pionkach, ul. Zakładowa 5, 26-670 Pionki.	**Zakres oferowanych usług:** angażowanie najmłodszych mieszkańców w zajęcia rozwijające ich zainteresowania. **Kategoria klienta**: mieszkańcy miasta i gminy Pionki.
Uniwersytet Trzeciego Wieku w Miejskim Centrum Kultury i Biblioteki w Pionkach, ul. Radomska 1, 26-670 Pionki.	**Zakres oferowanych usług:** wykłady, zajęcia ruchowe, joga, nauka pływania i taniec, lektoraty języka angielskiego i niemieckiego oraz warsztaty z malarstwa, rękodzieła, informatyki i kino konesera. **Kategoria klienta**: mieszkańcy miasta i gminy Pionki.
Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Pionkach, ul. Leśna 17, 26-670 Pionki.	**Zakres oferowanych usług:** pomoc dzieciom z rodzin rozbitych, patologicznych i niewydolnych wychowawczo. **Kategoria klienta**: dzieci z rodzin rozbitych, patologicznych i niewydolnych wychowawczo.
Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Pionkach, ul. Jordanowska 1, 26-670 Pionki.	**Zakres oferowanych usług:** całodobowa opieka lekarska, pielęgniarska i terapeutyczna. **Kategoria klienta:** osoby przewlekle chore lub w podeszłym wieku, niezdolne do samodzielnego funkcjonowania.
Stowarzyszenie Klub Abstynenta Wzajemnej Pomocy „Azyl" w Pionkach, ul. 15 Stycznia 2, 26-670 Pionki.	**Zakres oferowanych usług:** pomoc osobom z problemem alkoholowym w wyjściu z nałogu, terapie indywidualne i grupowe. **Kategoria klienta:** osoby i rodziny dotknięte problemem alkoholowym.
Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Dom dla Bezdomnych, Dom dla Samotnie Wychowujących Matek Caritas Diecezji Radomskiej w Radomiu, ul. Kościelna 5 i 14b, 26-600 Radom.	**Zakres oferowanych usług:** specjalistyczne poradnictwo, socjoterapia, terapia indywidualna i grupowa. **Kategoria klienta:** dzieci, młodzież i osoby dorosłe dotknięte przemocą domową.
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Radomiu, ul. Malczewskiego 20, 26-600 Radom.	**Zakres oferowanych usług:** poradnictwo psychologiczne, psychoterapia, interwencja w nagłych zdarzeniach, udzielenie schronienia (hostel), pomoc prawna i socjalna, działalność profilaktyczna, mediacje rodzinne. **Kategoria klienta:** osoby i rodziny dotknięte przemocą domową, przeżywające trudności małżeńskie, z problemami uzależnień, rodziny w kryzysie.
Dom Pomocy Społecznej w Kozienicach, ul. Lubelska 50, 26-900 Kozienice.	**Zakres oferowanych usług:** usługi na poziomie obwiązującego standardu dla osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności: bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne w formach i zakresie wynikających z indywidualnych potrzeb. **Kategoria klienta:** osoby przewlekle somatycznie chore, psychicznie chore, dzieci, młodzież oraz dorosłe osoby niepełnosprawne intelektualnie.
Dom Pomocy Społecznej w Gródku, Gródek 26, 26-720 Policzna.	
Dom Pomocy Społecznej w Nowym Mieście nad Pilicą, ul. Ogrodowa 18, 26-420 Nowe Miasto nad Pilicą.	

Dom Pomocy Społecznej w Kozuli, Kozula, 21-500 Biała Podlaska.	
Dom Pomocy Społecznej w Sochaczewie, Al. 600-lecia 90, 96-500 Sochaczew.	
Dom Pomocy Społecznej w Matczynie, Matczyn 4, 24-200 Bełżyce.	
Stowarzyszenie Ruch Antynarkotykowy „Karan" w Radomiu, ul. Reja 5/1, 26-600 Radom.	**Zakres oferowanych usług:** pomoc terapeutyczna, psychologiczna, socjalna i moralna osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, wyrównywanie ich szans, promowanie zdrowego stylu życia. **Kategoria klienta:** osoby w trudnej sytuacji życiowej, w tym osoby uzależnione od środków zmieniających świadomość, narażone na agresję i przemoc, ofiary klęsk i katastrof, konfliktów zbrojnych, osoby niepełnosprawne.
Stowarzyszenie Centrum Młodzieży „Arka" w Radomiu, ul. Chrobrego 7/9, 26-600 Radom.	**Zakres oferowanych usług**: działalność edukacyjna, wychowawcza, profilaktyczna, kulturalno-oświatowa i charytatywna. **Kategoria klienta:** dzieci i młodzież, społeczność lokalna.
Samodzielny Wojewódzki Publiczny Zespół Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej w Radomiu, w tym: Całodobowy Oddział Terapii Uzależnień od Alkoholu, Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych, Oddział Terapii Uzależnień od Środków Psychoaktywnych, Oddział Detoksykacyjny, ul. Krychnowicka 1, 26-624 Radom.	**Zakres oferowanych usług:** całodobowa opieka nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, diagnostyka, leczenie i rehabilitacja. **Kategoria klienta:** osoby z zaburzeniami psychicznymi, osoby z uzależnieniami od alkoholu i środków psychoaktywnych.
Centrum Specjalistycznej Opieki Ambulatoryjnej. Przychodnia Zdrowia Psychicznego, Przychodnia Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnienia w Radomiu, ul. Reja 30, 26-600 Radom.	**Zakres oferowanych usług:** terapia indywidualna i grupowa, wielodyscyplinarny zintegrowany system leczenia (psycholodzy, terapeuci, lekarze). **Kategoria klienta:** osoby z zaburzeniami psychicznymi, osoby z uzależnione od alkoholu i współuzależnione.
Centrum Psychoterapii Rodzin w Radomiu, ul. Śniadeckich 1, 26-600 Radom.	**Zakres oferowanych usług:** terapia indywidualna i grupowa, zintegrowana terapia systemowa prowadzona przez lekarzy, psychoterapeutów, terapeutów i pedagogów. **Kategoria klienta:** rodziny wymagające terapii.
Mazowieckie Stowarzyszenie Terapii i Readaptacji Społecznej „Masters" w Radomiu, ul. Wolanowska 120, 26-600 Radom.	**Zakres oferowanych usług:** programy terapeutyczno-profilaktyczne, terapia grupowa prowadzona przez terapeutów, psychologów i pedagogów. **Kategoria klienta:** osoby i rodziny powracające do życia społecznego.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień „Agna" w Radomiu, ul. 1905 r. 21, 26-600 Radom.	**Zakres oferowanych usług:** psychoterapia osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych, hazardu oraz osób współuzależnionych i dorosłych dzieci alkoholików. **Kategoria klienta:** osoby uzależnione i współuzależnione.

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach.

12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W gminie Pionki funkcjonuje 10 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiada „Program i zasady współpracy gminy Pionki z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego", w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy w następujących formach finansowych i pozafinansowych:

- zlecanie realizacji zadań publicznych, w tym w formie wspierania wykonania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji,
- udzielenie pomocy w uzyskaniu lokalu na działalność statutową organizacji,
- udostępnianie lokalu komunalnego na spotkania organizacjom oraz spotkania otwarte,
- umożliwianie organizacjom podejmowania przedsięwzięć na terenie gminnych obiektów sportowych,
- obejmowanie honorowym patronatem przez Wójta Gminy działań i programów prowadzonych przez organizacje,

- promowanie działalności organizacji poprzez prowadzenie serwisu internetowego na oficjalnej stronie internetowej Urzędu Gminy Pionki zawierającego bazę danych o ich działalności,
- udzielanie rekomendacji organizacjom i podmiotom współpracującym z gminą, które ubiegają się o dofinansowanie z innych źródeł,
- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności i współdziałanie w celu zharmonizowania tych kierunków,
- przygotowanie analiz i sprawozdań z realizacji programu
- konsultowanie z organizacjami projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 13. Organizacje pozarządowe w gminie

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania
1.	**Stowarzyszenie „Jedlnia" w Poświętnem,** Poświętne 21a, 26-670 Pionki,	Działalność na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców oraz zachowania pamięci o historii i zabytkach.
2.	**Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Gminy Pionki – Leśne Uroczysko,** Januszyno 72, 26-670 Pionki.	Rozwój turystyki i kultury wiejskiej, kultywowanie obyczajów wiejskich, dążenie do integracji z Unią Europejską, promocja przedsiębiorczości, aktywizacja osób bezrobotnych.
3.	**Koło Gospodyń Wiejskich w Augustowie,** Augustów 24a, 26-670 Pionki.	Działalność na rzecz lokalnego środowiska, pobudzanie inicjatyw mieszkańców, twórczość ludowa i folklorystyczna.
4.	**Gminny Klub Sportowy Królewscy Jedlnia,** Poświętne 21a, 26-670 Pionki.	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu w środowisku lokalnym, rozwój różnych dyscyplin sportowych, organizacja masowych imprez rekreacyjnych, turystycznych i sportowych.
5.	**Ochotnicza Straż Pożarna w Jedlni,** Jedlnia 77a, 26-670 Jedlnia.	▪ organizowanie zespołów do prowadzenia kontroli stanu ochrony przeciwpożarowej, ▪ przedstawianie organom władzy samorządowej i administracji rządowej wniosków w sprawach ochrony przeciwpożarowej,
6.	**Stowarzyszenie Ochotnicza Straż Pożarna w Augustowie,** Augustów 62, 26-670 Augustów.	

7.	**Ochotnicza Straż Pożarna w Suchej,** Sucha 50, 26-670 Sucha.	▪ prowadzenie podstawowych szkoleń pożarniczych OSP i współdziałanie z Państwową Strażą Pożarną w organizowaniu szkoleń funkcyjnych OSP, ▪ organizowanie młodzieżowych i kobiecych drużyn pożarniczych, ▪ organizowanie zespołów świetlicowych, bibliotek, orkiestr, chórów, sekcji sportowych i innych form pracy społeczno-wychowawczej i kulturalno-oświatowej, ▪ organizowanie zawodów i imprez propagujących kulturę fizyczną, ▪ prowadzenie innych form działalności mających na celu wykonanie zadań wynikających z ustawy o ochronie przeciwpożarowej.
8.	**Ochotnicza Straż Pożarna w Jaroszkach,** 26-670 Jaroszki.	
9.	**Ochotnicza Straż Pożarna w Czarnej,** Czarna 14a, 26-670 Czarna Wieś/	
10.	**Ochotnicza Straż Pożarna w Laskach,** 26-670 Laski.	

Źródło danych: Urząd Gminy Pionki oraz www.bazy.ngo.pl

13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Pionki posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Wójta Gminy, Sekretarza Gminy, Skarbnika Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 20 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 36. Warunki życia w gminie

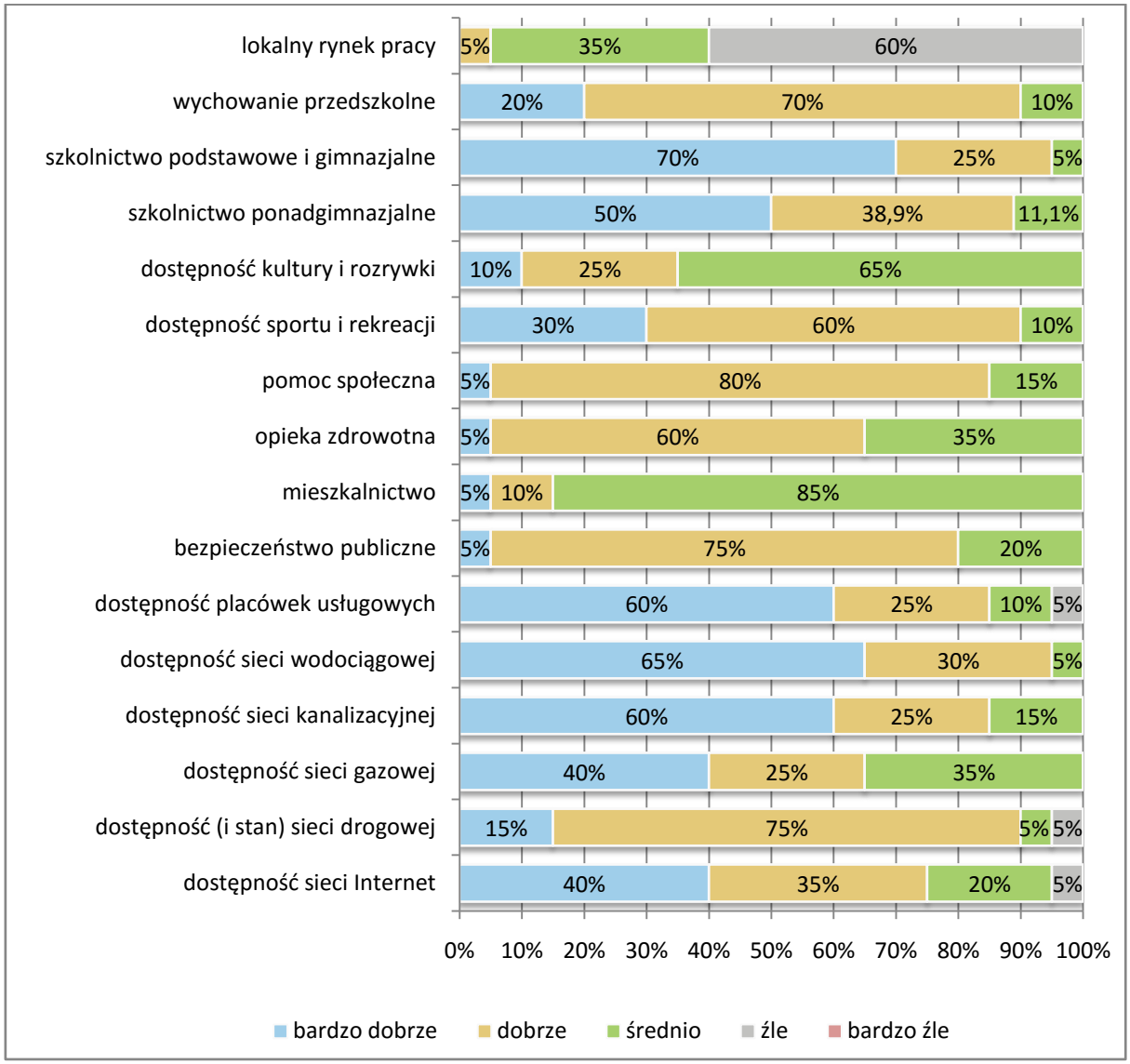

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najwyżej ocenili dostęp do sieci wodociągowej oraz szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego (łącznie po 95% ocen bardzo dobrych i dobrych), wychowania przedszkolnego, sportu i rekreacji, dostępność (i stan) sieci drogowej (w sumie po 90% ocen bardzo dobrych i dobrych), dostęp do szkolnictwa ponadgimnazjalnego (łącznie 88,9% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz pomocy społecznej, placówek usługowych i sieci kanalizacyjnej (w sumie po 85% ocen bardzo dobrych i dobrych), a także poziom bezpieczeństwa publicznego (łącznie 80% ocen dobrych i bardzo dobrych). Z kolei z najniższą oceną spotkał się lokalny rynek pracy (60% ocen złych).

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotykają mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 37. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

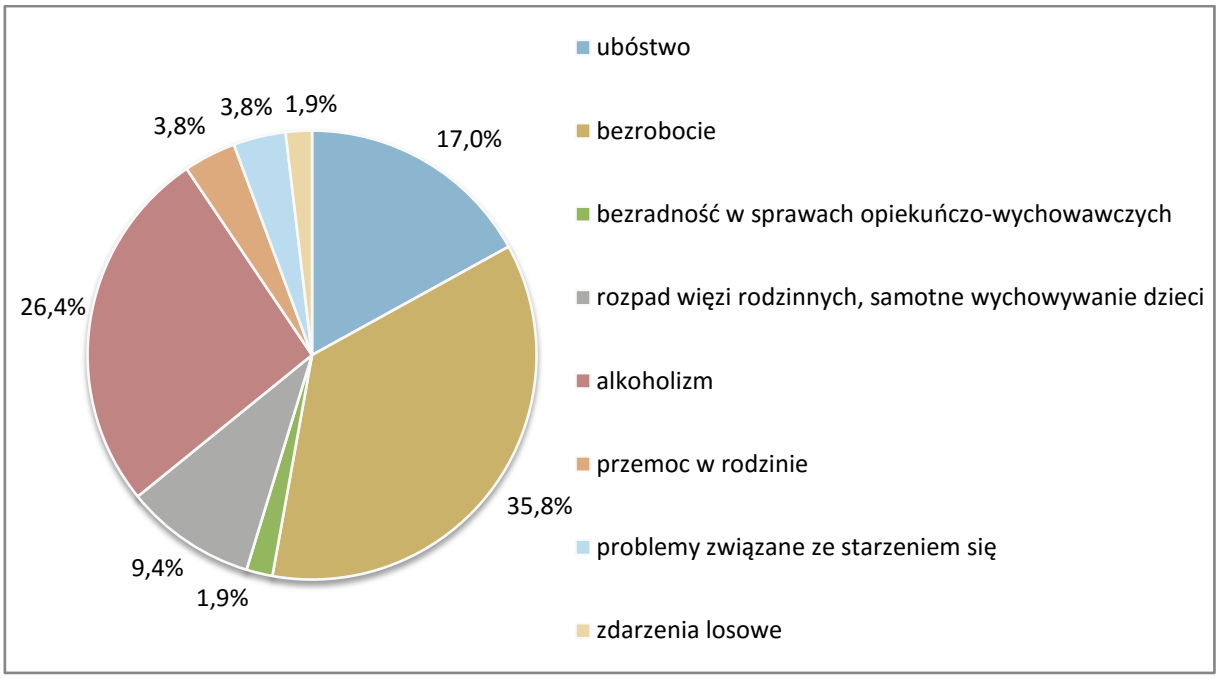

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotykają mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli bezrobocie (35,8%) i alkoholizm (26,4%), a następnie ubóstwo (17%) oraz rozpad więzi rodzinnych i samotne wychowywanie dzieci (9,4%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 38. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

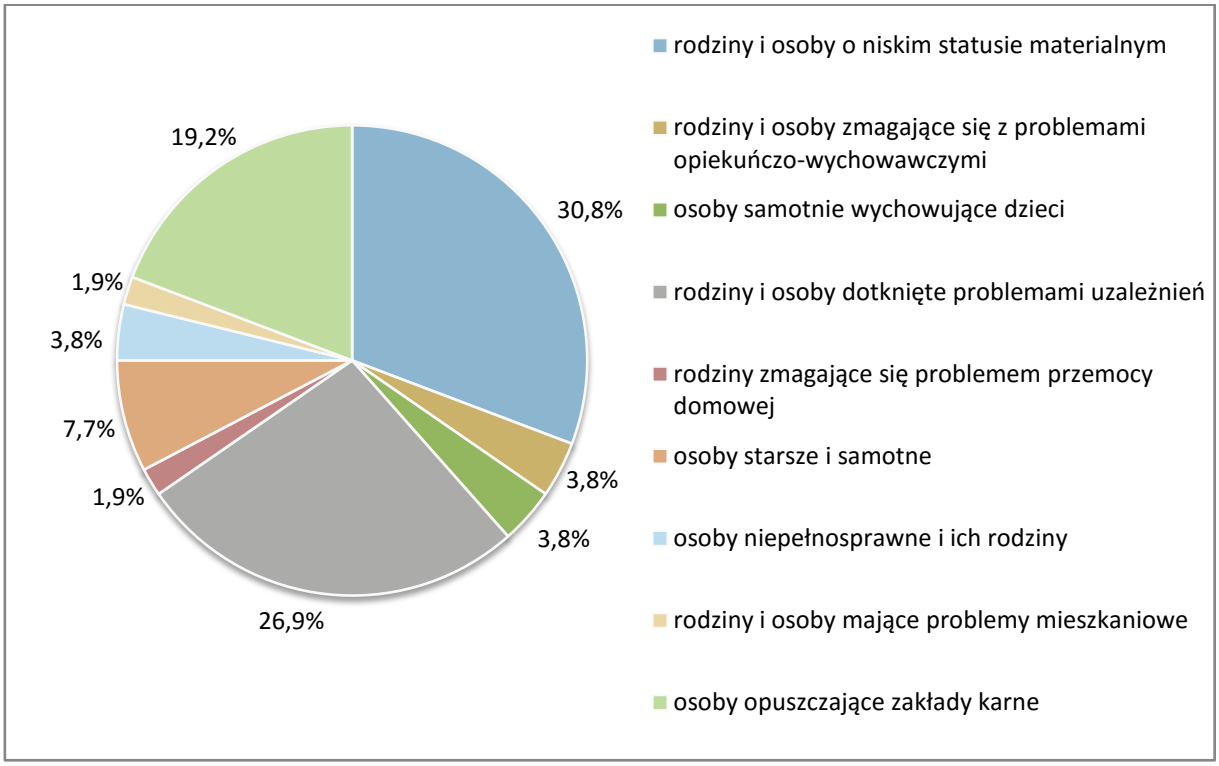

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (30,8%) oraz dotknięte problemami uzależnień (26,9%), a także osoby opuszczające zakłady karne (19,2%) oraz osoby starsze i samotne (7,7%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 39. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?

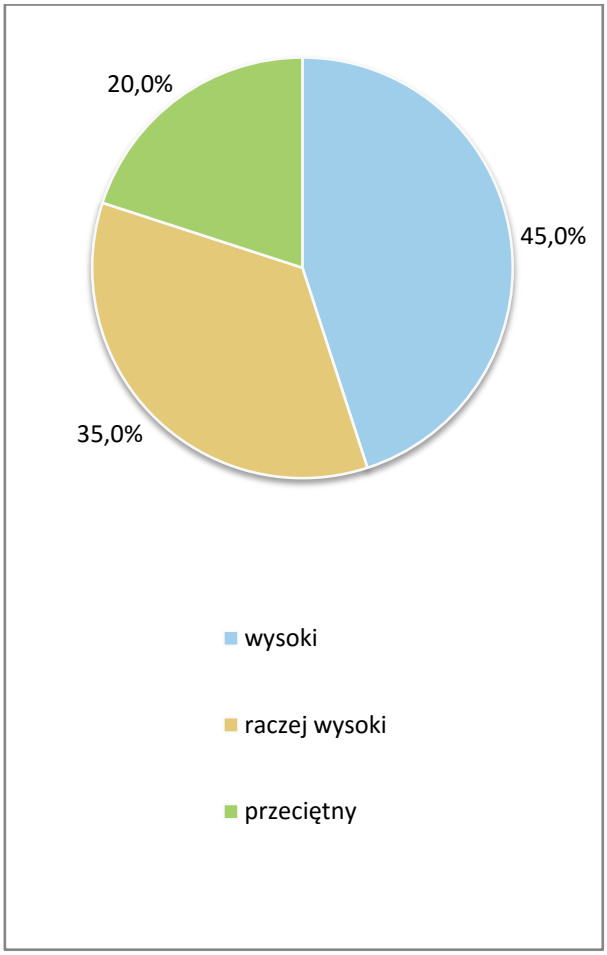

Wykres 40. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?

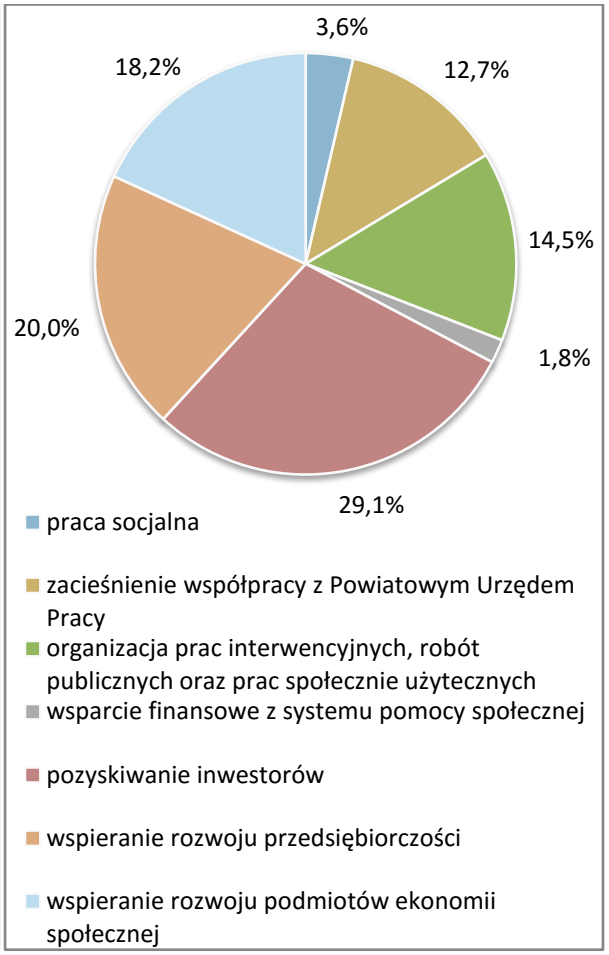

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii zdecydowanej większości ankietowanych (łącznie 80%) poziom bezrobocia w gminie jest wysoki lub raczej wysoki, a zdaniem 20% badanych jest on przeciętny.

Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali: pozyskiwanie inwestorów (29,1%), wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (20%) i podmiotów ekonomii społecznej (18,2%), organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych (14,5%), a także zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń) zdobycia doświadczenia zawodowego oraz podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych (12,7%).

W odpowiedzi na następne pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 41. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

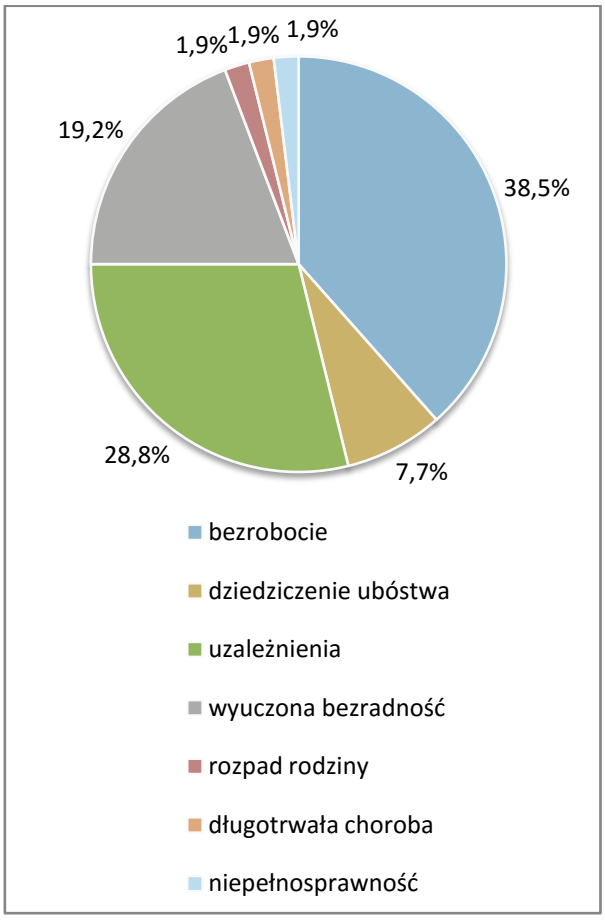

Wykres 42. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

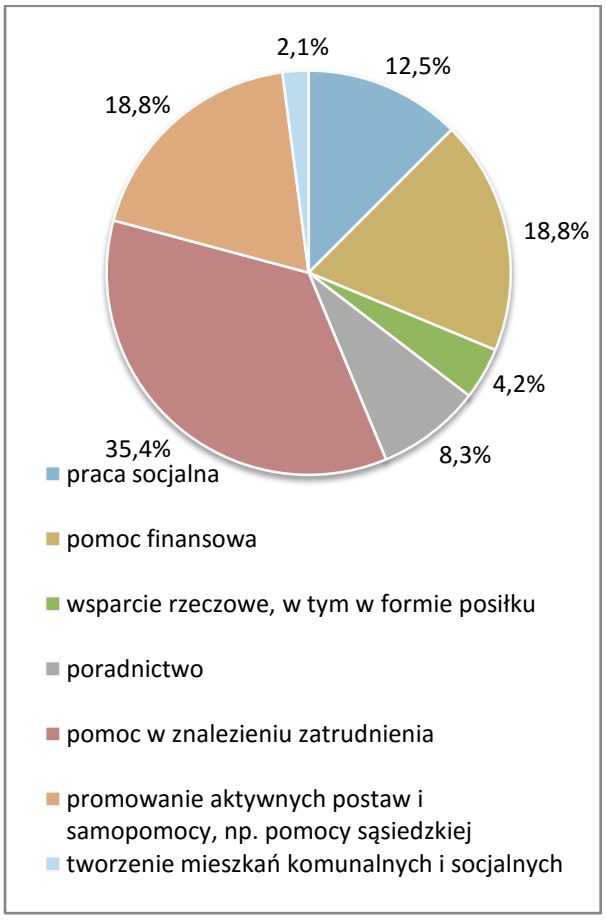

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali bezrobocie (38,5%). Do ważnych powodów ubożenia ludności badani zaliczyli także uzależnienia (28,8%) i wyuczoną bezradność (19,2%).

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (35,4%). Duże znaczenie przywiązywali również do udzielania pomocy finansowej, promowania aktywnych postaw i samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej (po 18,8%) oraz prowadzenia pracy socjalnej (12,5%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 43. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

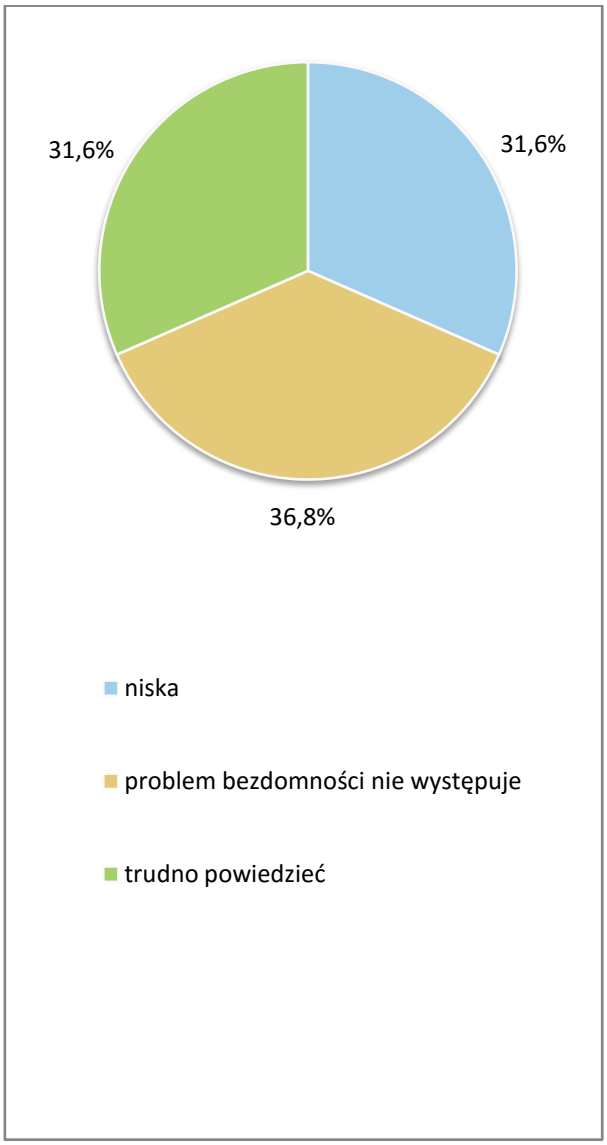

Wykres 44. Jakie działania byłby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

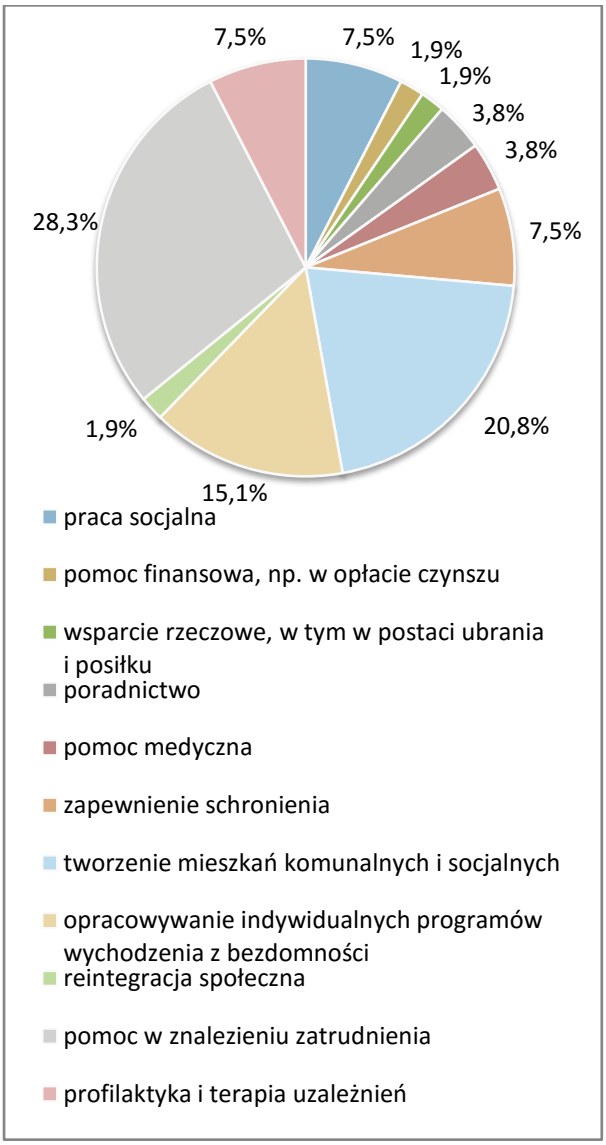

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej respondentów (36,8%) stwierdziło, że problem bezdomności nie występuje w gminie. Jednocześnie 31,6% badanych uznało, że jego skala jest niska i tylu samo nie miało zdania w tej sprawie.

W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (28,3%), a także tworzenie mieszkań komunalnych i socjalnych (20,8%) oraz opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności (15,1%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 45. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

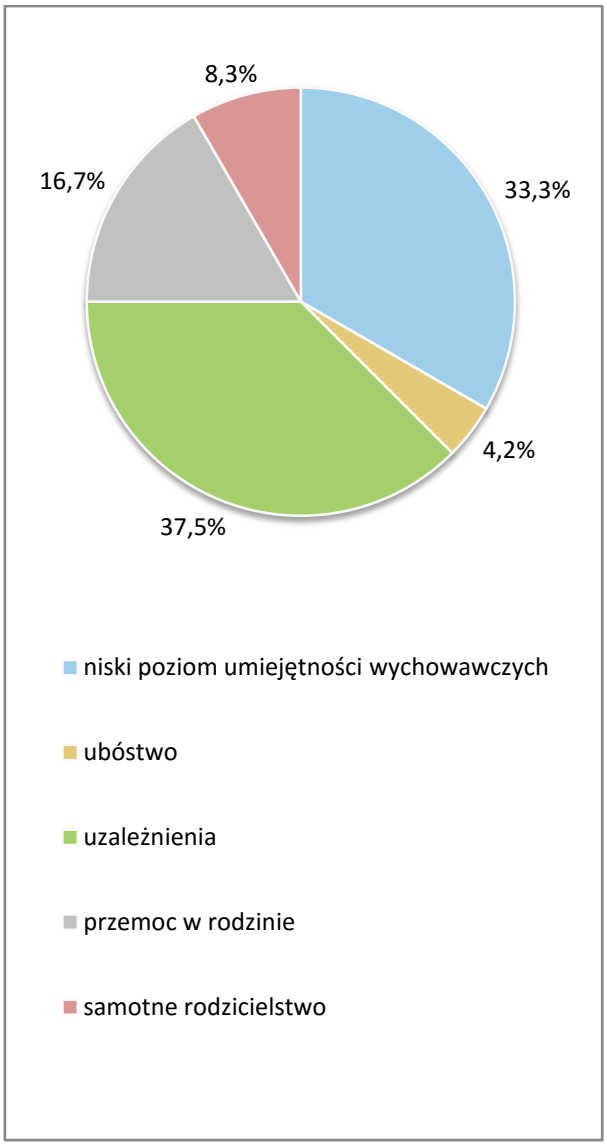

Wykres 46. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

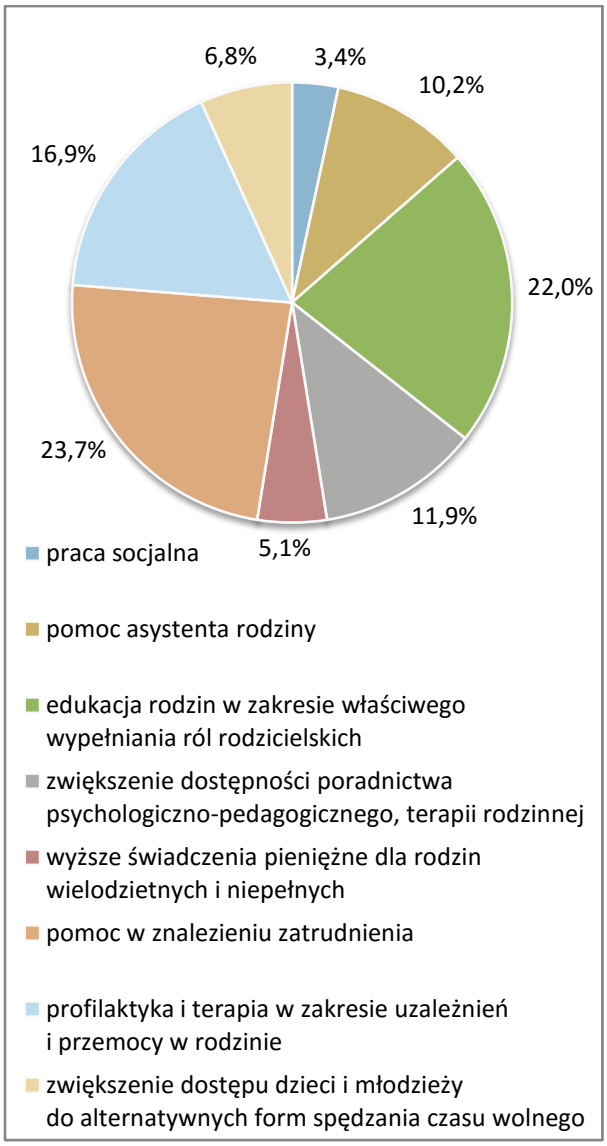

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są uzależnienia (37,5%) i niski poziom umiejętności wychowawczych (33,3%). Zdaniem respondentów duży wpływ na występowanie tego problemu ma również przemoc w rodzinie (16,7%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (23,7%) oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (22%), a także prowadzenie profilaktyki i zapewnienie dostępu do terapii w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie (16,9%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 47. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

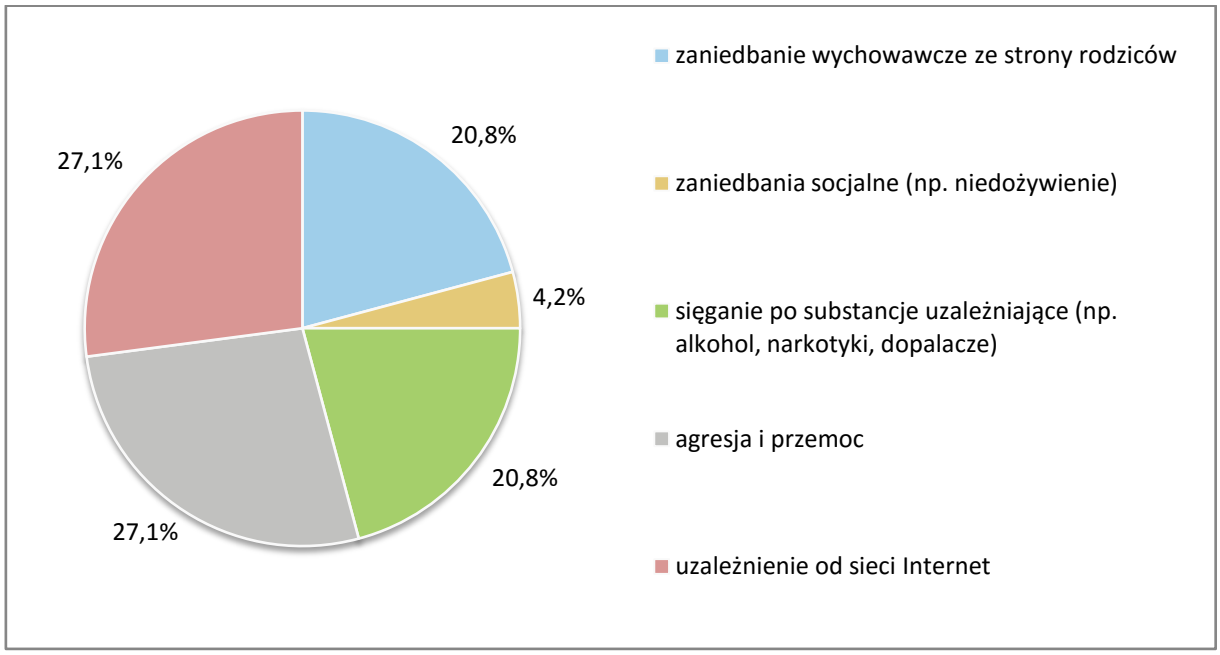

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: agresja i przemoc oraz uzależnienie od sieci Internet (po 27,1%), a także zaniedbania wychowawcze ze strony rodziców oraz sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (po 20,8%).

W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 48. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

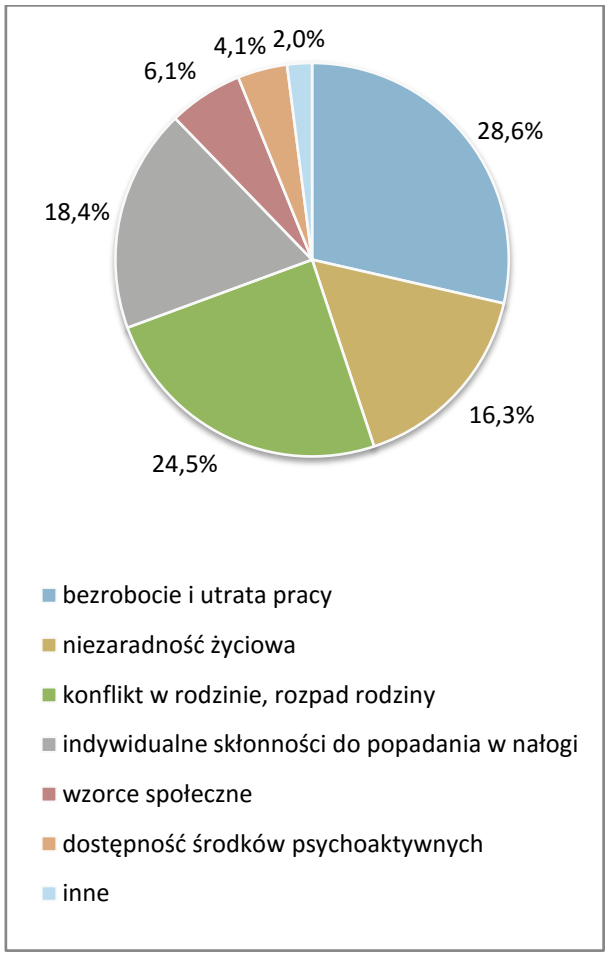

Wykres 49. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

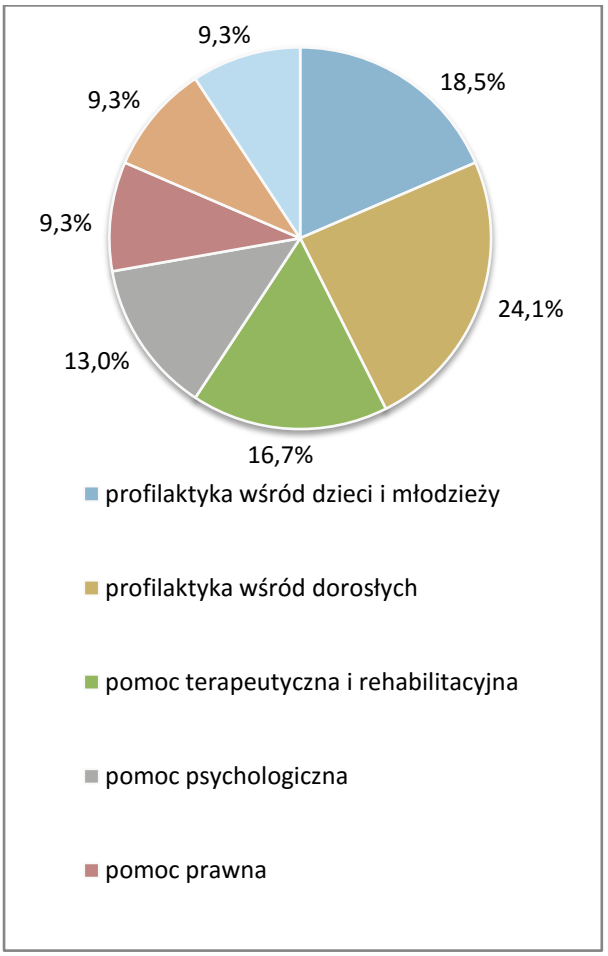

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli bezrobocie i utratę pracy (28,6%), konflikt w rodzinie i jej rozpad (24,5%), a także indywidualne skłonności do popadania w nałogi (18,4%) oraz niezaradność życiową (16,3%).

Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dorosłych

(24,1%) oraz dzieci i młodzieży (18,5%), zwiększeniu dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej (16,7%) oraz zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej (13%).

Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 50. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

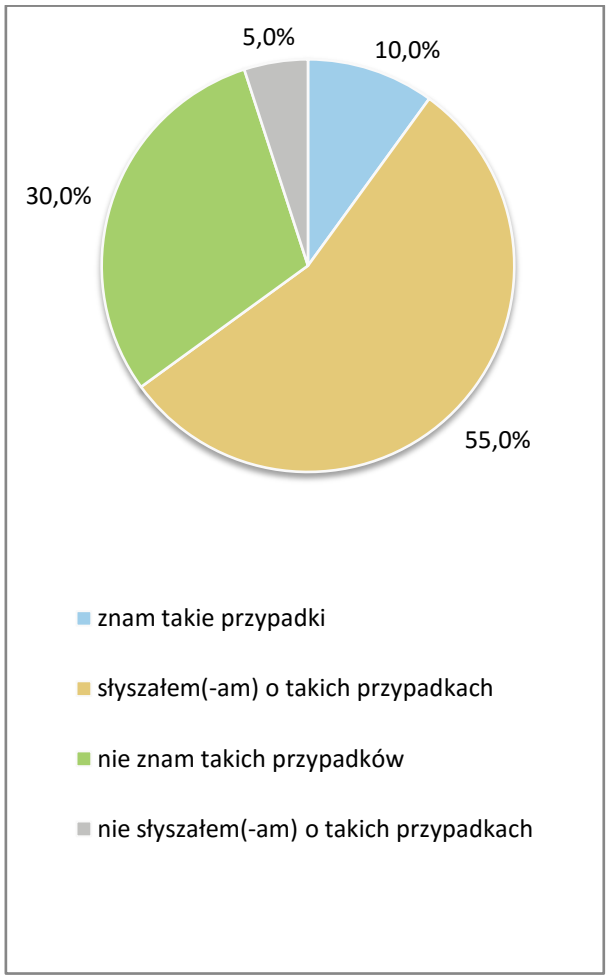

Wykres 51. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

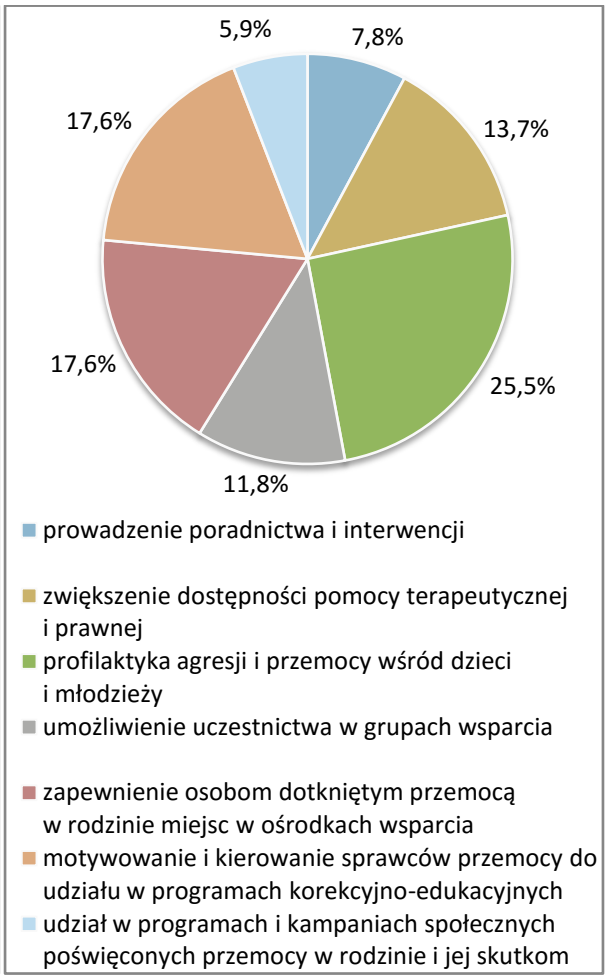

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Większość ankietowanych (łącznie 65%) stwierdziła, że zna przypadki występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź o nich słyszała zna. Odmiennego zdania było w sumie 35% badanych.

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim prowadzić profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (25,5%), zapewnić osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsca w ośrodkach wsparcia, motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (po 17,6%), zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej (13,7%), oraz umożliwić udział w grupach wsparcia (11,8%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 52. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

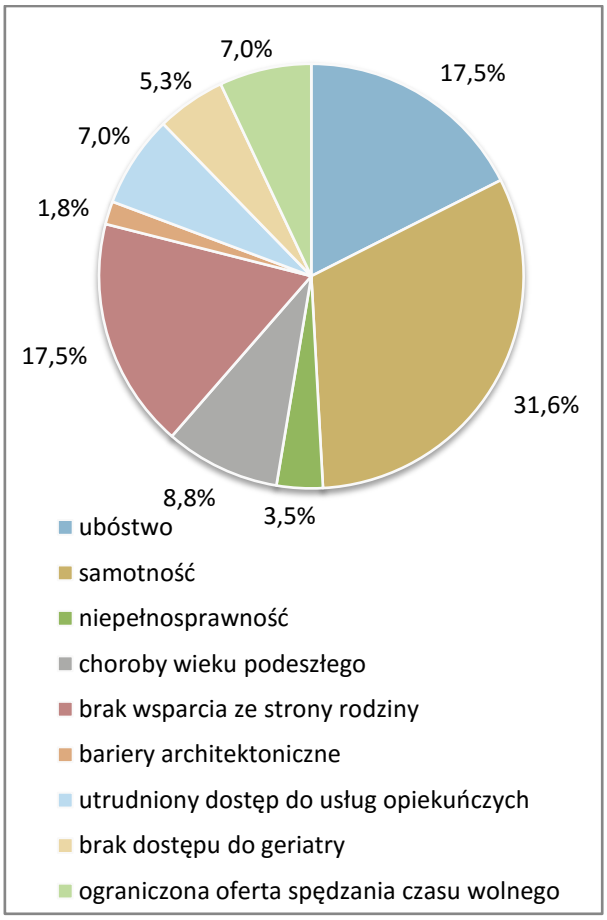

Wykres 53. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

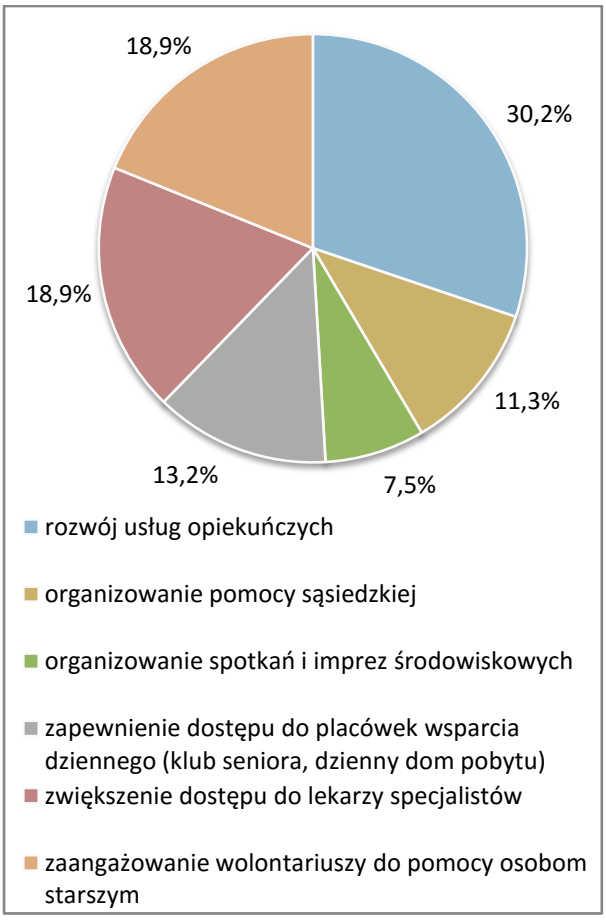

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych, problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są: samotność (31,6%) oraz ubóstwo i brak wsparcia ze strony rodziny (po 17,5%).

Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: rozwijanie usług opiekuńczych (30,2%), zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów, zaangażowanie wolontariuszy do pomocy osobom starszym (po 18,9%), zapewnienie szerszego dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 13,2%) oraz organizowanie pomocy sąsiedzkiej (11,3%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszych ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 54. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

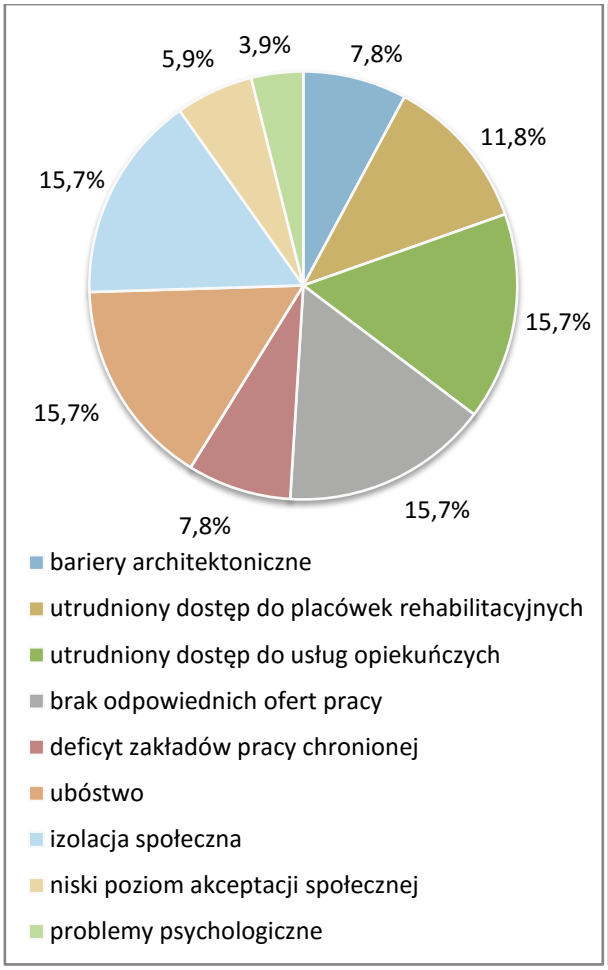

Wykres 55. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

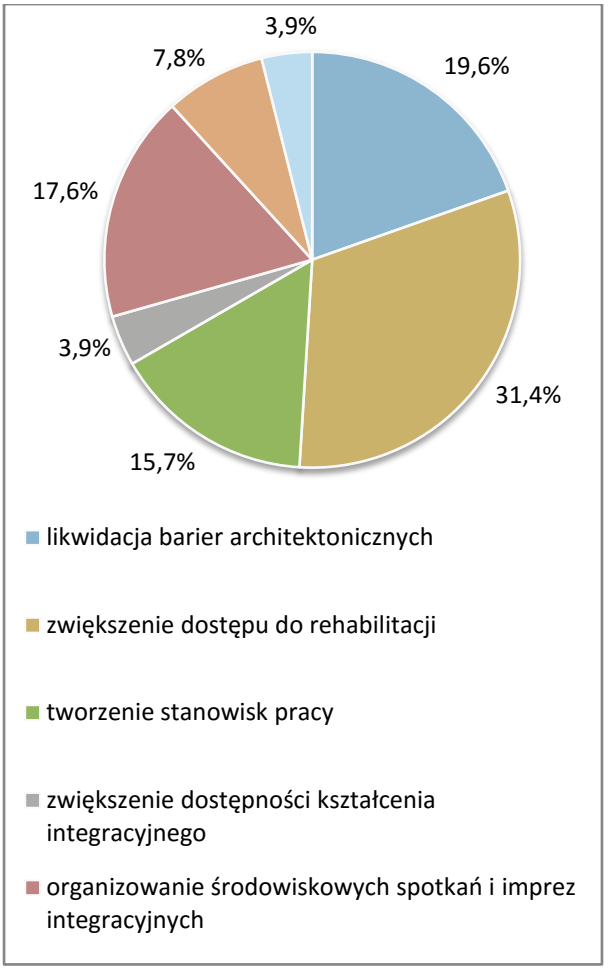

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: utrudniony dostęp do usług opiekuńczych, brak odpowiednich ofert pracy, ubóstwo oraz izolacja społeczna (po 15,7%).

W opinii ankietowanych, działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (31,4%), likwidowaniu barier architektonicznych (19,6%), organizowaniu środowiskowych spotkań i imprez integracyjnych (17,6%) oraz tworzeniu stanowisk pracy (15,7%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 56. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

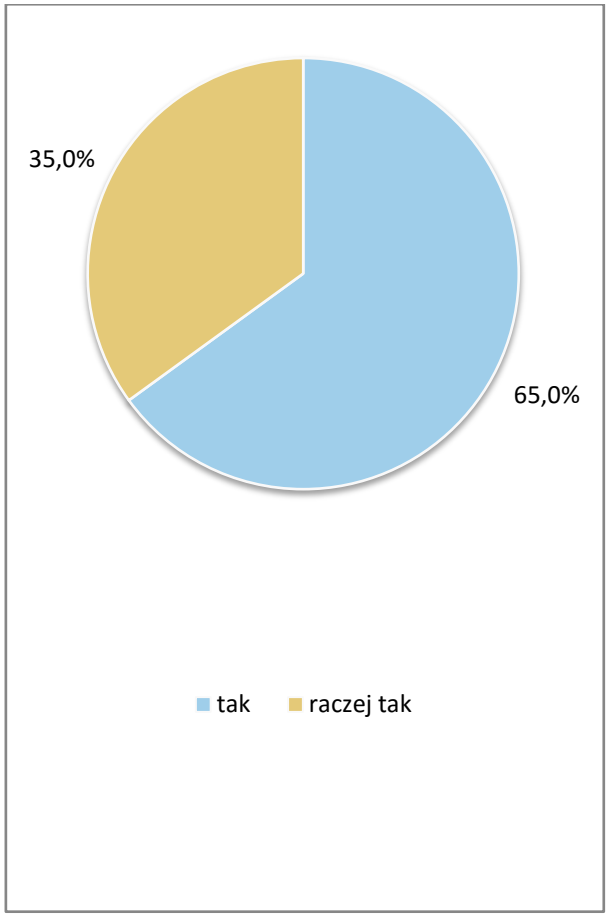

Wykres 57. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

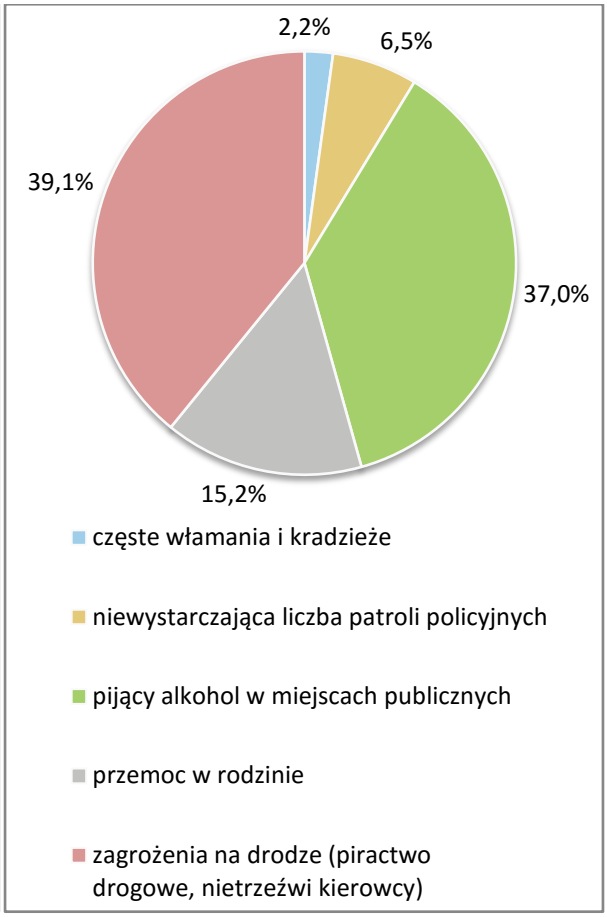

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykres 58. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

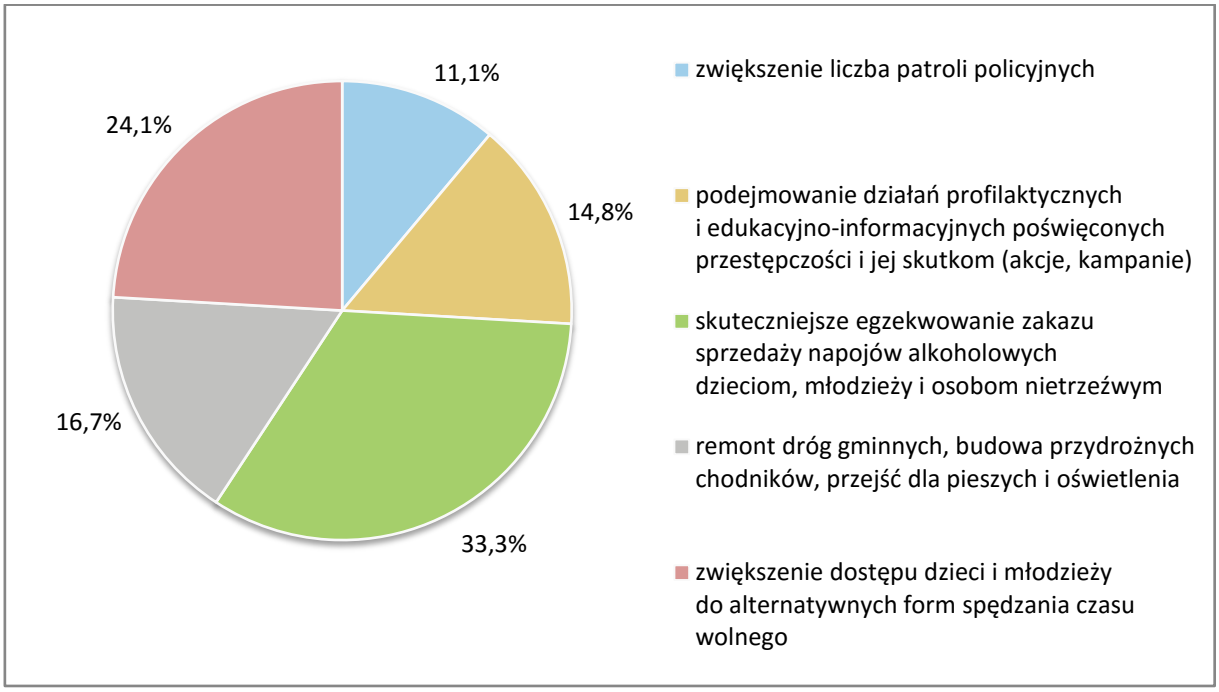

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wszyscy badani stwierdzili, że czują się bezpiecznie bądź raczej bezpiecznie w miejscu zamieszkania.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 39,1%), osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (37%) oraz przemoc w rodzinie (15,2%).

Zdaniem ankietowanych na poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłoby: skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (33,3%), zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (24,1%), remont dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (16,7%) oraz podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie; 14,8%).

14. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Na potrzeby niniejszego dokumentu analiza została przeprowadzona w następujących obszarach: 1. Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność, 2. Rodzina, dzieci i młodzież, 3. Uzależnienia i przemoc w rodzinie, 4. Starość i niepełnosprawność, 5. Kapitał społeczny i aktywność obywatelska.

Obszar: Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność

Mocne strony	Słabe strony
▪ położenie gminy wokół miasta Pionki ▪ dogodne powiązania komunikacyjne gminy (DW nr 737 i linia kolejowa) ▪ korzystne warunki do rozwoju turystyki i rekreacji na terenie gminy ▪ dobra sytuacja finansowa gminy ▪ funkcjonowanie w gminie małych, lokalnych firm dających zatrudnienie mieszkańcom gminy ▪ zachęcanie inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy; wydawanie decyzji ww. sprawie ▪ dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna na terenie gminy (sieć wodociągowa, kanalizacyjna, drogowa) ▪ dostępność taniej siły roboczej ▪ realizowanie współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego projektów umożliwiających osobom	▪ wysoki poziom bezrobocia w gminie, w tym wśród kobiet ▪ nieodpowiednie do potrzeb możliwości zatrudnienia w gminie ▪ duża skala ubóstwa ▪ ograniczone możliwości realizowania inwestycji przez obecność w gminie terenów prawnie chronionych ▪ przewaga gleb klas V i VI o niskiej przydatności do produkcji rolniczej ▪ rozdrobnienie gruntów i dominacja gospodarstw małych o powierzchni poniżej 5 ha ▪ brak specjalizacji w produkcji rolniczej ▪ małe zainteresowanie rolnictwem ekologicznym ▪ zbyt małe zainteresowanie inwestorów terenami gminy ▪ słaba oferta i jakość usług turystycznych

bezrobotnych podniesienie kwalifikacji zawodowych ▪ podejmowanie współpracy z kościołem (Parafie w Suchej i Jedlni) w zakresie wspierania ubogich mieszkańców gminy (wydawanie żywności z Banku Żywności przy udziale GOPS-u) ▪ niski poziom bezdomności w gminie	
Szanse	**Zagrożenia**
▪ dostępność w gminie terenów pod inwestycje (12 ha) ▪ rozwój przemysłu drzewnego ▪ dostępność środków zewnętrznych (w tym unijnych) na przeciwdziałanie bezrobociu, rozwój przedsiębiorczości oraz na gminne inwestycje ▪ możliwość rozwoju turystyki i rekreacji, w tym agroturystyki, dzięki atrakcyjnemu położeniu gminy (czyste środowisko, lasy, rzeki, tereny rekreacyjno-letniskowe i budowlane) ▪ sprzyjające rozwojowi rolnictwa ekologicznego coraz większe zapotrzebowanie na zdrową żywność ▪ dostęp do europejskich rynków pracy ▪ możliwość korzystania z jadłodajni w Pionkach oraz dostępność Domu dla Bezdomnych w Radomiu	▪ niska opłacalność produkcji rolnej ▪ konkurencja ze strony rolnictwa zachodnioeuropejskiego ▪ sezonowość w turystyce ▪ postępujące zjawisko ubóstwa ▪ zjawisko dziedziczenia bezrobocia ▪ niskie kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych ▪ migracja zarobkowa mężczyzn i całych rodzin ▪ odpływ z gminy ludzi wykształconych i fachowców ▪ niestabilna polityka podatkowa i prawna ▪ niepewność wynikająca ze zmian gospodarczych, społecznych i politycznych

Obszar: Rodzina, dzieci i młodzież

Mocne strony	Słabe strony
▪ dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych w gminie ▪ dostępność w gminie boisk sportowych, boisk szkolnych, placów zabaw ▪ ciekawa oferta zajęć pozaszkolnych organizowanych przez kluby sportowe	▪ niewystarczający dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego ▪ brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci

▪ organizowanie w gminie, w celach społeczno-integracyjnych, festynów i imprez integracyjnych ▪ funkcjonowanie Gminnej Biblioteki Publicznej w Jedlni ▪ działalność przy Stowarzyszeniu „Jedlnia" orkiestry dętej składającej się z młodzieży szkolnej ▪ funkcjonowanie w gminie Gminnego Klubu Sportowego „Królewscy" Jedlnia, prowadzącego z sukcesami sekcje piłkarską i tenisa ziemnego ▪ zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego, ferii zimowych i wakacji ▪ udział dzieci w zajęciach organizowanych w Środowiskowym Ognisku Wychowawczym Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Pionkach ▪ dostępność w gminie terenów pod zabudowę jednorodzinną nie związaną z rolnictwem ▪ zasiedlanie gminy przez ludność zamieszkującą do tej pory w mieście ▪ zapewnianie rodzinom wsparcia ze strony asystenta rodziny	▪ brak na terenie gminy żłobka ▪ brak w gminie domu kultury i świetlic środowiskowych ▪ niewystarczające zaplecze sportowe w placówkach oświatowych (m.in. brak sal gimnastycznych) ▪ nieodpowiednia do potrzeb baza sportowo-rekreacyjna w gminie ▪ niewielka liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży
Szanse	**Zagrożenia**
▪ zwiększenie dostępu mieszkańców gminy do poradnictwa specjalistycznego poprzez objęcie usługami świadczonymi w tym zakresie w mieście Pionki ▪ uruchomienie na terenie gminy świetlic środowiskowych ▪ możliwość korzystania dzieci i młodzieży z gminy z zajęć i usług Centrum Aktywności Lokalnej i Domu Kultury w Pionkach (w CAL działa m.in. kino)	▪ dalszy spadek liczby mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży ▪ ujemny przyrost naturalny ▪ trudności w zdiagnozowaniu sytuacji rodzin zagrożonych dysfunkcjami ▪ ograniczone możliwości prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ze względu na przeciążenie pracowników socjalnych różnorodnymi zadaniami i nadmierną biurokrację

▪ udział w programach i projektach skierowanych do rodzin, dzieci i młodzieży; możliwość pozyskania na nie środków zewnętrznych ▪ powołanie nowych organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży ▪ uruchomienie wolontariatu	▪ spadek dochodów i ubożenie rodzin ▪ występowanie problemów psychologicznych u rodzin z dysfunkcjami ▪ występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny; wzrost zachowań patologicznych (np. przemocy w rodzinie) ▪ duże koszty budownictwa mieszkalnego ▪ rozpad więzi rodzinnych i rozluźnienie więzi społecznych

Obszar: Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
▪ realizowanie wśród rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ wdrażanie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie, m.in. udział w kampaniach pn. „Zachowaj trzeźwy umysł” i „Postaw na rodzinę” ▪ posiadanie przez nauczycieli certyfikatów do realizowania programów profilaktycznych ▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ prowadzenie przez GOPS pracy socjalnej z rodzinami dotkniętymi problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, udzielanie im pomocy psychologicznej oraz zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny	▪ ograniczony dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej ▪ brak w gminie grupy wsparcia ofiar przemocy w rodzinie ▪ brak współpracy z organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w rodzinie

▪ funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy i Uzależnień w Rodzinie przy GOPS-ie w Pionkach ▪ podejmowanie działań przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	
Szanse	**Zagrożenia**
▪ zwiększająca się świadomość społeczna, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli, na temat problemów uzależnień i przemocy w rodzinie ▪ możliwość korzystania przez mieszkańców gminy z oferty Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień – Punktu Konsultacyjnego ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom oraz Klubu Abstynenta Wzajemnej Pomocy „Azyl" w Pionkach ▪ funkcjonowanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Radomiu ▪ zwiększenie dostępu do wsparcia specjalistycznego, w tym pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz wsparcia psychospołecznego i prawnego ▪ możliwość kierowania sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych realizowanych przez powiat ▪ podjęcie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie	▪ relatywnie niska liczba osób wyleczonych z uzależnień; długie terminy oczekiwania na podjęcie leczenia odwykowego ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ zmęczenie, bezsilność i bezradność w społeczeństwie

Obszar: Starość i niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
▪ informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych form pomocy ▪ organizowanie w gminie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi ▪ funkcjonowanie Kół Gospodyń Wiejskich w Augustowie i Jedlni ▪ upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy ▪ zatrudnianie osób niepełnosprawnych w GOPS-ie i Urzędzie Gminy	▪ brak w gminie grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych (np. klubu seniora, dziennego domu pobytu) ▪ niewystarczający dostęp do bazy rehabilitacyjnej ▪ brak dostępu osób starszych do opieki geriatrycznej w gminie ▪ ograniczona skala działań społeczno-edukacyjnych i profilaktycznych wśród osób starszych ▪ istnienie w gminie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie ▪ niewielka liczba organizacji pozarządowych działających w gminie na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych
Szanse	**Zagrożenia**
▪ możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny ▪ propagowanie zdrowego stylu życia m.in. poprzez organizowanie spotkań i pogadanek z pracownikami służby zdrowia ▪ możliwość pobytu osób niepełnosprawnych z gminy w okolicznych Domach Pomocy Społecznej: w Kozienicach, Gródku, Nowym Mieście nad Pilicą, Kozuli, Sochaczewie i Matczynie ▪ możliwość korzystania przez mieszkańców z placówek funkcjonujących w Pionkach: Środowiskowego Domu Samopomocy, Warsztatów Terapii Zajęciowej, Klubu	▪ zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych w gminie ▪ niezadowalający poziom życia seniorów ▪ marginalizowanie problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych ▪ konieczność zapewnienia odpowiedniej infrastruktury technicznej i społecznej coraz większej liczbie starszych mieszkańców gminy ▪ występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych

Seniora, Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego ▪ rozwój wolontariatu	

Obszar: Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Mocne strony	Słabe strony
▪ dobrze wykwalifikowana, stale podnosząca kwalifikacje, kadra zatrudniona w GOPS-ie ▪ zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej ▪ dobre warunki lokalowe GOPS-u (161 m^2 powierzchni użytkowej budynku o podwyższonym standardzie) ▪ dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi i Kościołem, w tym z Caritas (wydawanie darów żywnościowych dla najuboższych) i jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej (o bardzo dobrym zapleczu lokalowym) ▪ duży wkład własny samorządu w finansowanie w ramach zadań własnych gminy działań z zakresu pomocy społecznej	▪ zbyt duże rozproszenie wsi na terenie gminy utrudniające dostęp do wsparcia (np. terapeutycznego) oraz możliwość zaspokojenia potrzeb kulturalnych i rekreacyjno-sportowych ▪ brak w gminie ośrodka kultury służącego krzewieniu kultury na jej terenie ▪ aktywizowanie mieszkańców tylko wybranych rejonów gminy ▪ niewielka liczba organizacji pozarządowych działających w gminie w obszarze polityki społecznej ▪ brak wolontariatu w gminie
Szanse	**Zagrożenia**
▪ dostępność szkoleń i doskonalenia zawodowego dla kadry GOPS-u ▪ możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym unijnych, na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	▪ przeciążenie pracowników socjalnych różnorodnymi zadaniami oraz nadmierna biurokracja ▪ popadanie przez pracowników pomocy społecznej w rutynę i doznawanie przez nich syndromu wypalenia zawodowego

▪ organizowanie spotkań i festynów rodzinnych dla społeczności lokalnej ▪ organizowanie imprez tematycznych w Gminnej Bibliotece Publicznej ▪ uaktywnienie społeczności lokalnej poprzez utworzenie bazy w Jedlni i Suskowoli ▪ rozwijanie i wspieranie w gminie organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej ▪ większe zaangażowanie organizacji pozarządowych w działania i realizację programów z zakresu pomocy społecznej ▪ zwiększenie nakładów finansowych na realizację zadań we współpracy z organizacjami pozarządowymi ▪ rozwój wolontariatu	▪ niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej; przerzucanie na gminy przez ustawodawcę coraz większej liczby zadań przy braku odpowiedniego zabezpieczenia finansowego ▪ rozwój patologii społecznych i wykluczenia społecznego ▪ niewystarczający udział mieszkańców gminy w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Pionki, pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- prowadzące do ubóstwa i zwiększające zagrożenie bezdomnością bezrobocie, które mimo spadku w 2014 roku, wciąż należy do najważniejszych problemów społecznych występujących w gminie. Problem ten wymaga kontynuowania działań na rzecz tworzenia w gminie nowych miejsc pracy (m.in. poprzez pozyskiwanie nowych inwestorów, rozwijanie małej i średniej przedsiębiorczości oraz wspieranie już istniejących podmiotów gospodarczych), lepszego wykorzystania posiadanych przez gminę walorów turystycznych, wspierania działalności rolniczej, udzielania pomocy w znalezieniu zatrudnienia przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy (m.in. kursy, szkolenia, poradnictwo zawodowe, prace interwencyjne i społecznie użyteczne, roboty publiczne, staże), dalszego wspierania osób i rodzin znajdujących się w trudniej sytuacji

bytowej, m.in. poprzez zachęcanie ich do aktywnych postaw (praca socjalna, poradnictwo), oraz powiększenia zasobów mieszkań komunalnych i socjalnych w gminie;

- niekorzystne zmiany demograficzne – spadek liczby ludności, w tym liczby dzieci i młodzieży oraz stały wzrost liczby osób starszych. Zmiany te wskazują na postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, zwiększają tym samym ryzyko chorób i niepełnosprawności, powodując m.in. potrzebę poszerzenia dostępu do usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych) i rehabilitacyjnych oraz opieki medycznej, rozwijania oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych i niepełnosprawnych, w tym rozszerzenia wachlarza środowiskowych przedsięwzięć, dalszego likwidowania występujących barier oraz udzielania wsparcia osobom niepełnosprawnym w uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia;
- trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzeba wspierania rodzin wymagających ochrony macierzyństwa, głównie z uwagi na wielodzietność. Kwestie ten wymagają m.in. udzielenia odpowiedniej pomocy w wychowaniu i opiece, m.in. poprzez dalsze edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, poszerzenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, opieki przedszkolnej i wsparcia ze strony asystenta rodziny oraz zwiększenia dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w tym do placówek wsparcia dziennego;
- problemy alkoholizmu i przemocy domowej, które powodują m.in. konieczność zintensyfikowania prowadzonej w gminie działalności profilaktycznej, zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia, w tym pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej, oraz wspierania ruchu samopomocowego, w tym działań mających na celu utworzenie w gminie grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, a w razie potrzeby zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz kierowania sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych;
- zaspokojenie w większym stopniu potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia, m.in. poprzez kontynuowanie działalności prozdrowotnej oraz zwiększenie dostępu do usług medycznych, w tym specjalistycznych (m.in. opieki geriatrycznej i rehabilitacji),
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez zwiększenie liczby patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie

w godzinach wieczornych i nocnych oraz kontynuowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości;

- rozwijanie kapitału społecznego i ludzkiego poprzez profesjonalizację i rozwijanie lokalnych służb społecznych, rozwijanie i wspieranie sektora obywatelskiego oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami, a także propagowanie idei wolontariatu.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2016-2020. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

1. **Tworzenie warunków do zwiększenia zatrudnienia oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym:** tworzenie w gminie nowych miejsc pracy, przeciwdziałanie ubóstwu i bezdomności oraz wspieranie osób dotkniętych bezrobociem i poszukujących pracy, a także zwiększanie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.
2. **Wzmacnianie rodzin oraz stwarzanie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju:** wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia, opieki i oferty spędzania czasu wolnego.
3. **Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz utrzymanie bezpieczeństwa publicznego:** zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia, udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie, a także przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
4. **Rozwijanie kapitału społecznego i ludzkiego:** profesjonalizacja i rozwijanie lokalnych służb społecznych, a także wspieranie i rozwijanie sektora obywatelskiego oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu Gminy Pionki w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2020 jest ***stwarzanie mieszkańcom dobrych warunków do życia, skuteczne aktywizowanie osób zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, wzmacnianie rodzin oraz dążenie do integracji społecznej.*** Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	**Tworzenie warunków do zwiększenia zatrudnienia oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym**
Cele operacyjne:	1. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy, przeciwdziałanie ubóstwu i bezdomności oraz wspieranie osób dotkniętych bezrobociem i poszukujących pracy. 2. Zwiększanie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz historycznych i kulturowych, tworzenie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie inwestorom ulg podatkowych. 2. Wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości oraz tworzenie warunków do rozwoju przemysłu rolno-spożywczego i wytwórczego na bazie drewna, rynku usług i handlu. 3. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, w tym agroturystyki oraz turystyki weekendowej. 4. Wspieranie w gminie rolnictwa, zatrudnienia i zmian w rolnictwie w celu zwiększenia jego konkurencyjności, w tym gospodarstw wiejskich prowadzących kwatery agroturystyczne lub inne formy turystyki wiejskiej, a także edukowanie i informowanie rolników o możliwościach podniesienia kwalifikacji i pozyskania środków finansowych z funduszy unijnych. 5. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz udzielanie pomocy w rozpoczęciu działalności gospodarczej.

	6. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w gminie, np. spółdzielni socjalnych. 7. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych. 8. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia biedy, m.in. edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym. 9. Udzielanie przez GOPS pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznego. 10. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych (np. zbiórek odzieży, żywności, środków czystości, sprzętu gospodarstwa domowego). 11. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku letniego i zimowego oraz czasu wolnego. 12. Poszerzenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych, w tym socjalnych. 13. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością – prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego, w tym w postaci gorącego posiłku, a w razie potrzeby opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz zapewnienie schronienia; podejmowanie współpracy z Domem dla Bezdomnych w Radomiu i Jadłodajnią w Pionkach. 14. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów). 15. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, a także z Kościołem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	1. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej. 2. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. 3. Rozwijanie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 4. Prowadzenie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych. 5. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach Kół Gospodyń Wiejskich w Augustowie i Jedlni oraz poprzez kontynuowanie współpracy w ww. zakresie z Klubem Seniora i Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Pionkach. 6. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych oraz wykorzystujących ich potencjał. 7. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia. 8. Zwiększenie dostępności usług rehabilitacyjnych w gminie oraz podejmowanie współpracy z podmiotami świadczącymi usługi w tym zakresie, m.in. z Warsztatami Terapii Zajęciowej w Pionkach. 9. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, m.in. z zakładami opieki zdrowotnej, w tym z Zakładem Opiekuńczo-Leczniczym w Pionkach, ośrodkami wsparcia, w tym ze Środowiskowym Domem Samopomocy w Pionkach, domami pomocy społecznej, w tym z Domami Pomocy Społecznej w Kozienicach, Gródku, Nowym Mieście nad Pilicą, Kozuli, Sochaczewie i Matczynie, Kołami Gospodyń Wiejskich w Augustowie i Jedlni, a także z Kościołem. 10. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.
Czas realizacji	Lata 2016-2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlice wiejskie.

Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, szkoły ponadgimnazjalne spoza gminy, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy i zakłady pracy chronionej, noclegownie i schroniska, spoza gminy, w tym Dom dla Bezdomnych w Radomiu, instytucje rządowe, placówki ochrony zdrowia, w tym Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Pionkach, placówki świadczące usługi rehabilitacyjne, w tym Warsztaty Terapii Zajęciowej w Pionkach, ośrodki wsparcia, w tym Środowiskowy Dom Samopomocy w Pionkach, domy pomocy społecznej, w tym Domy Pomocy Społecznej w Kozienicach, Gródku, Nowym Mieście nad Pilicą, Kozuli, Sochaczewie i Matczynie, Uniwersytet Trzeciego Wieku w Pionkach, organizacje pozarządowe, w tym Koła Gospodyń Wiejskich w Augustowie i Jedlni oraz Stowarzyszenie „Jedlnia" w Poświętnem, a także organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy (w tym Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Gminy Pionki – Leśne Uroczysko), udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	▪ usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, ▪ wzrost aktywności gospodarczej w gminie, ▪ większa aktywność zawodowa mieszkańców gminy, ▪ poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, ▪ łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, ▪ lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, ▪ efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, ▪ wyższy standard świadczonych usług, ▪ lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, ▪ wzrost liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 2.	**Wzmacnianie rodzin oraz stwarzanie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju**
Cele operacyjne:	1. Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia, opieki i oferty spędzania czasu wolnego.
Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.	1. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz wymagających ochrony macierzyństwa. 2. Zwiększenie liczby asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń. 3. Edukacja rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz umiejętnego gospodarowania budżetem domowym, m.in. przez pracowników GOPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny. 4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowujących dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego), terapii rodzinnej i mediacji poprzez zacieśnianie współpracy z podmiotami świadczącymi usługi w tym zakresie w Pionkach i Radomiu. 5. Tworzenie grup wsparcia dla rodziców zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, rodziców samotnych oraz wychowujących dzieci niepełnosprawne. 6. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci. 7. W razie potrzeby i możliwości zwiększenie w gminy dostępności opieki przedszkolnej. 8. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy oraz zacieśnianie współpracy z podmiotami działającymi w tym zakresie w Pionkach; rozwijanie w gminie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego, organizowanie wypoczynku letniego i zimowego. 9. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlic wiejskich i środowiskowych, oraz kontynuowanie współpracy ze Środowiskowym Ogniskiem Wychowawczym Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Pionkach. 10. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych. 11. Zwiększenie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie.

	12. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka (np. Karty Dużej Rodziny), w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów), podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi, np. ze Stowarzyszeniem „Jedlnia" w Poświętnem, Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju i Promocji Gminy Pionki – Leśne Uroczysko, oraz z Klubem Sportowym Królewscy Jedlnia. 13. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.
Czas realizacji	Lata 2016-2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne i oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlice wiejskie.
Partnerzy w realizacji	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Radomiu, szkoły ponadgimnazjalne spoza gminy, placówki ochrony zdrowia, specjaliści, Centrum Aktywności Lokalnej oraz Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Pionkach, Centrum Psychoterapii Rodzin w Radomiu, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, w tym Mazowieckie Stowarzyszenie Terapii i Readaptacji Społecznej „Masters" oraz Stowarzyszenie Centrum Młodzieży „Arka" w Radomiu, Stowarzyszenie „Jedlnia" w Poświętnem, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Gminy Pionki – Leśne Uroczysko, Klub Sportowy Królewscy Jedlnia, jednostki ochotniczej straży pożarnej oraz Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	▪ spadek liczby rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, ▪ poszerzenie wiedzy nt. właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, ▪ łatwiejszy dostęp do opieki w wieku przedszkolnym, ▪ zróżnicowanie form spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających, ▪ zwiększenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, ▪ wyższy poziom koordynacji działań podmiotów wspierających rodziny, dzieci i młodzież.

Cel strategiczny 3.	**Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz utrzymanie bezpieczeństwa publicznego**
Cele operacyjne:	1. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. 2. Udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie. 3. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych, w tym opieki geriatrycznej i rehabilitacji. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami. 5. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych. 6. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, m.in. poprzez rozszerzenie oferty działającego przy GOPS-ie Punktu Konsultacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy i Uzależnień w Rodzinie oraz zacieśnienie współpracy z Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej Ośrodkiem Profilaktyki i Terapii Uzależnień – Punktem Konsultacyjnym ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom w Pionkach oraz z innymi placówkami leczenia uzależnień funkcjonującymi poza gminą, np. w Radomiu. 2. Poprawa dostępności wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, m.in. w ramach działającego przy GOPS-ie Punktu Konsultacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy i Uzależnień w Rodzinie. 3. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży. 4. Wspieranie ruchu samopomocowego, w tym wspieranie działań mających na celu utworzenie w gminie grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz kontynuowanie współpracy ze Stowarzyszeniem Klub Abstynenta Wzajemnej Pomocy „Azyl" w Pionkach. 5. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

	6. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. 7. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej oraz Ośrodkiem Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Radomiu. 8. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie, w tym świetlic wiejskich i środowiskowych, oraz kontynuowanie współpracy ze Środowiskowym Ogniskiem Wychowawczym Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Pionkach. 9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, w tym ze Stowarzyszeniem Klub Abstynenta Wzajemnej Pomocy „Azyl" w Pionkach, a także ze Stowarzyszeniem Ruch Antynarkotykowy „Karan" w Radomiu.
Kierunki działań do celu operacyjnego 3.	1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów. 2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie). 3. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych. 4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości. 5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg gminnych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych, organizację dowozu dzieci do szkół.
Czas realizacji	Lata 2016-2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy i Uzależnieniom, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki przedszkolne i oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym świetlice wiejskie.

Partnerzy w realizacji	Placówki ochrony zdrowia, szkoły ponadgimnazjalne spoza gminy, placówki leczenia uzależnień, w tym Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień – Punkt Konsultacyjny ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom w Pionkach, Samodzielny Wojewódzki Publiczny Zespół Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej w Radomiu (w tym: Całodobowy Oddział Terapii Uzależnień od Alkoholu, Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych, Oddział Terapii Uzależnień od Środków Psychoaktywnych i Oddział Detoksykacyjny), Centrum Specjalistycznej Opieki Ambulatoryjnej – Przychodnia Zdrowia Psychicznego oraz Przychodnia Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnienia w Radomiu, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień „Agna" w Radomiu, ośrodki wsparcia, w tym Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Radomiu, specjaliści, grupy samopomocowe, Centrum Aktywności Lokalnej oraz Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Pionkach, Centrum Psychoterapii Rodzin w Radomiu, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, w tym Stowarzyszenie Klub Abstynenta Wzajemnej Pomocy „Azyl" w Pionkach, Mazowieckie Stowarzyszenie Terapii i Readaptacji Społecznej „Masters", Stowarzyszenie Ruch Antynarkotykowy „Karan" oraz Stowarzyszenie Centrum Młodzieży „Arka" w Radomiu, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, ▪ lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej, ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, ▪ lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współ-uzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, ▪ obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie. ▪ ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, ▪ wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ▪ bezpieczniejsze drogi.

Cel strategiczny 4.	**Rozwijanie kapitału społecznego i ludzkiego**
Cele operacyjne:	1. Profesjonalizacja i rozwijanie lokalnych służb społecznych. 2. Wspieranie i rozwijanie sektora obywatelskiego oraz podejmowanie współpracy z należącymi do niego organizacjami.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadrę GOPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w szkoleniach, zapewnienie dostępu do superwizji oraz warsztatów profilaktycznych dotyczących wypalenia zawodowego. 2. W razie potrzeby i możliwości poszerzenie kadry GOPS-u o specjalistów oraz zwiększenie liczby asystentów rodziny. 3. W razie potrzeby i możliwości rozszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie. 4. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 5. Kontynuowanie współpracy z przedstawicielami innych dyscyplin w celu skuteczniejszego reagowania na występujące problemy społeczne, w tym przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. 6. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez utworzenie strony internetowej GOPS-u. 7. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 2. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania. 3. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych – samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej. 4. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych. 5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
Czas realizacji	Lata 2016-2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.

Partnerzy w realizacji	Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej we Warszawie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	▪ większe kompetencje kadr pomocy społecznej, ▪ wyższa jakość świadczonych usług, ▪ rozwój aktywności mieszkańców, ▪ zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, ▪ rozmaitość form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pionki na lata 2016-2020 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program i zasady współpracy gminy Pionki z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów (poniżej zaprezentowano propozycję projektu przygotowanego w trakcie prac nad strategią przez przedstawicieli Stowarzyszenia „Jedlnia" w Poświętnem), które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinna cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Projekt 1.

nazwa projektu	**„Przeciw niepamięci"**
wnioskodawca projektu	Stowarzyszenie „Jedlnia" w Poświętnem.
partnerzy w realizacji projektu	Gmina Pionki i Parafia w Jedlni.
cele projektu	▪ cykliczna impreza – festyn Przeciw Niepamięci, wspomnienie historyczne Władysława Jagiełły i Jana Kochanowskiego – patronów szkół w Jedlni, prezentacja twórczości poety, ▪ obchody Dni Młodzieży, w tym: spotkanie z młodzieżą z Kanady, Ukrainy i Afryki, prezentacja kultur wszystkich krajów, zwiedzanie zabytków, ▪ obchody Dnia Wojska Polskiego, w tym złożenie wieńca na grobie Nieznanego Żołnierza, ▪ Rajd Rodzinny w celu podtrzymania tradycji i więzi rodzinnych,

	▪ obchody Święta Niepodległości, w tym: prezentacja pieśni patriotycznych, okolicznościowe występy dzieci i młodzieży, ▪ wydawanie gazety lokalnej – miesięcznik „Nasza Jedlnia”, ▪ organizacja działalności orkiestry dętej.
beneficjenci projektu	Społeczność lokalna, młodzież, dzieci

Projekt 2.

nazwa projektu	**„Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej „Zdrowa młodzież – zdrowa przyszłość”**
wnioskodawca projektu	Gminny Klub Sportowy Królewscy Jedlnia.
partnerzy w realizacji projektu	Gmina Pionki.
cele projektu	Organizacja Dnia Dziecka, w tym gry, zabawy, rozgrywki piłki nożnej klasy B (Radomski Okręg Piłki Nożnej), sekcja trampkarzy dzieci w wieku 9-13 lat, sekcja tenisa.
beneficjenci projektu	Społeczność lokalna, młodzież, dzieci.

Projekt 3.

nazwa projektu	**„Promocja Gminy Pionki”**
wnioskodawca projektu	Koło Gospodyń Wiejskich w Augustowie – Zespół Ludowy „Półbożanki”
partnerzy w realizacji projektu	▪ Starostwo Powiatowe w Radomiu, ▪ Urząd Gminy Pionki, ▪ Stowarzyszenie „Dziedzictwo i Rozwój” w Zwoleniu.
cele projektu	Promowanie gminy poprzez udział w imprezach okolicznościowych, m.in. w Przeglądzie Piosenki Biesiadnej oraz w festiwalu produktów regionalnych.
beneficjenci projektu	Członkinie Koła i Gmina Pionki.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pionki na lata 2016-2020 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii, które obejmują szacunkową wielkość wydatków planowanych w budżecie gminy na jej realizację w kolejnych latach.

Tabela 14. Ramy finansowe strategii w latach 2016-2020*

2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
11 570000,-	11 570 000.-	10 600 000.-	10800 000,-	10800 000,-

*środki finansowe planowane w budżecie gminy na realizację strategii.

Źródło danych: Urząd Gminy Pionki.

Środki finansowe na realizację zapisów strategii będą ujmowane corocznie w uchwale budżetowej Rady Gminy.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych, polegające na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane z jednej strony pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku, z drugiej natomiast umożliwią ustalenie rzeczywistych rezultatów ich wdrożenia – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Wójt Gminy może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1.:

- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba gospodarstw agroturystycznych,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób i rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba nowych mieszkań komunalnych i socjalnych,
- liczba opracowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,

- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba osób z gminy korzystających z jadłodajni,
- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba seniorów i osób niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba osób z gminy korzystających z klubu seniora,
- liczba osób z gminy uczestniczących w zajęciach uniwersytetu trzeciego wieku,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi, w tym liczba osób z gminy korzystających z warsztatów terapii zajęciowej,
- liczba osób z gminy przebywających w zakładzie opiekuńczo-leczniczym,
- liczba osób z gminy korzystających z ośrodków wsparcia dziennego poza gminą, w tym ze środowiskowego domu samopomocy,
- liczba osób z gminy objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej,
- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel strategiczny 2.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba grup wsparcia oraz liczba osób objętych w ich ramach pomocą,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,

- liczba dzieci i młodzieży z gminy objętych opieką w ramach środowiskowego ogniska wychowawczego,
- liczba uczniów objętych stypendiami socjalnymi i zasiłkami szkolnymi,
- liczba klas integracyjnych oraz liczba dzieci do nich uczęszczających,
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przyznanych Kart Dużej Rodziny.

Cel strategiczny 3.:

- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego ds. przeciwdziałania przemocy i uzależnień w rodzinie,
- liczba osób z gminy objętych pomocą w ramach ośrodka profilaktyki i terapii uzależnień – punktu konsultacyjnego ds. przeciwdziałania uzależnieniom,
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem,
- liczba osób z gminy objętych wsparciem w ramach klubu abstynenta wzajemnej pomocy,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia, w tym w ośrodku interwencji kryzysowej oraz w ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,

- liczba dzieci i młodzieży z gminy objętych opieką w ramach środowiskowego ogniska wychowawczego,
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 4.:

- liczba pracowników GOPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba opracowywanych i realizowanych projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2012-2014 26
Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie w roku szkolnym 2014/2015 35
Tabela 3. Boiska sportowe w gminie 38
Tabela 4. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki, z których korzystają mieszkańcy gminy 40
Tabela 5. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych .. 46
Tabela 6. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie 51
Tabela 7. Kadra GOPS-u i jej kwalifikacje w 2014 roku 58
Tabela 8. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2012-2014 59
Tabela 9. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2012-2014 63
Tabela 10. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2012-2014 68
Tabela 11. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2012-2014 69
Tabela 12. Instytucje wsparcia spoza gminy, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy 70
Tabela 13. Organizacje pozarządowe w gminie 74
Tabela 14. Ramy finansowe strategii w latach 2016-2020* 113

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2012-2014 22
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2012-2014 23
Wykres 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2012-2014 według typu i kierunku migracji 24
Wykres 6. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2012-2014 25
Wykres 7. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2012-2014 25

Wykres 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie w 2014 roku 27
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2012-2014 29
Wykres 10. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2014 roku 29
Wykres 11. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2012-2014* 30
Wykres 12. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2012-2014 30
Wykres 13. Bezrobotni w gminie będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2014 roku 31
Wykres 14. Stopa bezrobocia w powiecie radomskim, w województwie mazowieckim i w kraju w latach 2012-2014 (w %) 32
Wykresy 15-18. Bezrobotni w gminie na koniec 2014 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia 33
Wykres 19. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2014 roku 41
Wykres 20. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2014 roku 41
Wykres 21. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2014 roku 42
Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku 44
Wykres 23. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku 44
Wykres 24. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku 45
Wykres 25. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku 45
Wykres 26. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2012-2014 47
Wykres 27. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2012-2014 49
Wykres 28. Osoby objęte wsparciem przez Punkt Konsultacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy i Uzależnień w Rodzinie w Pionkach w latach 2012-2014 52
Wykres 29. Przestępstwa popełnione w 2014 roku 56
Wykres 30. Struktura wiekowa sprawców przestępstw w gminie w 2014 roku 56
Wykres 31. Osoby w gminie, którym w latach 2012-2014 udzielono pomocy i wsparcia 60

Wykres 32. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie..60
Wykres 33. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie pieniężne 61
Wykres 34. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2012-2014 przyznano świadczenie niepieniężne 61
Wykres 35. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2014 (liczba osób w rodzinach) 62
Wykres 36. Warunki życia w gminie 76
Wykres 37. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy 77
Wykres 38. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie 78
Wykres 39. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie? 79
Wykres 40. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych? 79
Wykres 41. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy? 80
Wykres 42. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa? 80
Wykres 43. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie? 81
Wykres 44. Jakie działania byłby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności? 81
Wykres 45. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie 82
Wykres 46. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie? 82
Wykres 47. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy? 83
Wykres 48. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy 84
Wykres 49. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin? 84
Wykres 50. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie 85
Wykres 51. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie? 85
Wykres 52. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy 86

Wykres 53. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie? 86
Wykres 54. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy....87
Wykres 55. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym? 87
Wykres 56. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie? 88
Wykres 57. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie.....88
Wykres 58. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?.....89